

TARTU ÜLIKOOL
HUMANITAARTEADUSTE JA KUNSTIDE VALDKOND
USUTEADUSKOND

Brita Nõu

**KRISTLIK IDENTITEET JA SEKSUAALSUS:
LAIEM KONTEKST JA 12 EESTI NOORE LOOD**

Magistritöö

Juhendaja

Roland Karo (Ph.D)

Tartu 2026

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
Teema valiku põhjendamine	4
Töö eesmärk ja uurimisküsimused	4
Uurimismetodoloogia	6
Lühiülevaade probleemi senisest uuritusest	7
Ülevaade töös kasutatud tähtsamatest allikatest ja uurimustest	7
Töö koostamisel ette tulnud sisulised ja vormilised raskused	8
I TEOREETILINE OSA.....	10
Sissejuhatus	10
1.1 Eesti Naiste Tervise Uuring 2004.....	10
1.2 Eesti Naiste Tervise Uuring 2014.....	11
1.3 Eesti Naiste Tervise Uuring 2024.....	11
1.4 Masturbeerimine	12
1.5 Abort	15
1.7 Seksuaalkäitumine	20
1.8 Lastesaamisplaanid	26
1.9 Seksuaalharidus	28
II EMPIIRILINE OSA	31
Sissejuhatus	31
2. Intervjuu andmekogumisviisina	31
2.1. Intervjuu valimi leidmine	31
2.2. Intervjuude ettevalmistus	32
2.3. Intervjuude läbiviimine	33
2.4. Intervjuude struktuur.....	34
2.5. Intervjuudes osalenute andmed	36
3. Intervjuude analüüs	38
3.1. Teksti liigendamise kategooriad	38
3.1.1 I Kategooria	38
3.1.2 II kategooria	45
3.1.3 III Kategooria.....	48
3.1.4 IV Kategooria	55
3.1.5 V Kategooria.....	61
3.1.6 VI Kategooria	68

4. Arutelu	78
3.1 I Kategooria	78
3.2 II Kategooria	81
3.3 III Kategooria	82
3.4 IV Kategooria	85
3.5 V Kategooria	87
<i>Kokkuvõte</i>	92
<i>Bibliograafia</i>	95
<i>Summary: Christian identity and sexuality: wider context and the stories of twelve young Estonians</i>	100
<i>LISA 1. Intervjuus kasutatud küsimustik.....</i>	102
<i>LISA 2. Informeeritud nõusoleku vorm.....</i>	104
<i>Annotatsioon</i>	106
<i>Lihtlitsents töö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks</i>	107

SISSEJUHATUS

Teema valiku põhjendamine

Seksuaaltervise teemadel arutelude pidamine on Eesti ühiskonnas muutunud aina populaarsemaks, ka kristlikes ringkondades. Meedias on võimalik aina rohkem kohata vaimulike sõnavõtte ja kiriku seisukohta seoses abordiga. Nende arutelude keskmes on tihtipeale üldistavad vaatenurgad, mis ei võta piisavalt arvesse teemaga seotud inimeste erinevaid kogemusi ja hoiakuid. Minu bakalaureusetöös tuli ilmsiks, kui vähe on tehtud kvalitatiivseid uuringuid seoses kristlaste seksuaalsusega Eestis. Teema valikut on mõjutanud 2024. aastal läbiviidud Eesti Naiste Uuring, mis oli suureks inspiratsiooniallikaks. Tänu uuringule mõistsin, kui oluline on, et ühiskondlikes aruteludes võetaks arvesse ka kristlike naiste erinevaid seisukohti, kui avaldatakse arvamust naiste tervise teemadel. Antud uurimistööga olen proovinud anda võimaluse seda lünka täita.

Käesoleva töö eesmärgiks on luua sild rahvusvaheliste arutelude ja Eesti konteksti vahele. Loodan magistritööga anda võimaluse õpetuste kriitiliseks ülevaatamiseks kristlikele kogukondadele, samuti võimaluse kogudustele ja vaimulikele aknaks noorte mõttemaailma. Uurimistöö tuumikuks on religioosse tähenduse ja isiklike kogemuste omavaheline suhestumine. Uuringu eesmärgiks on mõista, kuidas noored kristlikud naised mõtestavad oma seksuaalsust ning millised pinged või kokkupuutekohad on tekkinud nende isiklike kogemuste ja kiriku õpetuste vahel. Seksuaalsus ja religioon on teemad, mis küll sageli põimuvad, aga nendest räägitakse harva koos.

Töö aitab mõtestada, kas ja kuidas religioosne kuuluvus mõjutab seksuaalkäitumist ja üleüldiseid arusaamu seksuaaltervisega seotud teemadel. Uuring annab panuse ka Eesti seksuaalteoloogia arengusse, pakkudes empiirilist materjali valdkonnas, kus kvalitatiivseid uuringuid on haruldased.

Töö eesmärk ja uurimisküsimused

2024. aasta 24. jaanuaril viidi läbi aegade suurim Eesti Naiste Tervise Uuring, millega alustati 2024. aastal ning mille tulemused avaldati 2025. aasta mais. 12 456 naisele saadeti uuringküsimused, mis puudutavad tervise- ja seksuaalkäitumist ning tervist mõjutavaid tegureid.

Sama meetodikat kasutades tehti uuringud ka 2004. ja 2014. aastal. Selle najalt oli minu eesmärk läbi töötada Eesti Naise Tervise Uuringu küsimustik, millest osa teemasid adapteerisin oma kvalitatiivseks uuringuks. Uurimistöö aluseks olen seadnud järgmised uurimisküsimused:

1. Milline on kristlike noorte naiste seksuaalkäitumine, millisel määral need kogemused sarnanevad või erinevad?
2. Kuivõrd on kristlike noorte naiste jaoks seotud seksuaalsus ja religioossus (sh Jumala roll)?
3. Millised on kristlike noorte naiste hoiakud ja kogemused seoses rasestumisvastaste meetoditega?
4. Millised on kristlike noorte naiste hoiakud ja kogemused seoses masturbatsiooniga?
5. Millised on kristlike noorte naiste lastesaamisplaanid ja kuivõrd on neid plaane mõjutanud Jumal või kristlik kogukond?
6. Millised hoiakud ja kogemused on kristlikel noortel naistel seoses seksuaalharidusega koolis/kodus/kristlikus kogukonnas?

Kuna uuring on kvalitatiivne, siis oli soov minna teemadega süvitsi ja seejuures pidi arvesse võtma ka informantide ajaressursse. Seega ei adapteerinud ma uuringusse kõiki 2024. aasta küsimustikus olevaid teemasid. Samuti teatud teemad nagu kogemused viljatusega ja menopausiga, ei pruugi olla veel noorte kristlike naiste eludes nii oluliseks osaks. On välja jäetud ka naistearsti külastus, menstruatsiooniga seotud kogemused ja COVID-19 aegsete piirangute mõju, sest nende teoloogilisse konteksti sidumine tundus keerulisem. Viimasena, ei ole adapteeritud teemana traumakogemusi, sest uurimuse fookuseks oli religioosne tähendusloome ja seksuaalsusega seotud hoiakud, mitte traumakogemuste käsitlemine. Ma ei tundnud, et töö raames oleks süvitsi traumauuringu läbiviimine eetilisel põhjendatud.

Adapteerisin töösse teemad, mis on teoloogiliselt laetud ja esinevad tihtipeale noorte kristlike naiste igapäevases kogemus- ja tähendusmaailmas. Samuti valisin küsimustikust just need teemad, mille puhul esineb seksuaalteoloogias enim lahkkelisid, kuna eeltööd tehes selgus, et need tekitavad kõige rohkem tõlgenduserinevusi. Nendeks on masturbeerimine, abort, naiste seksuaalkäitumine, rasestumisvastased meetodid, lastesaamisplaanid ja seksuaalharidus.

Teemad nagu masturbeerimine, abort ja rasestumisvastased meetodid olid pidepunktiks, mis andsid mulle võimaluse kirjutada vastavad küsimused. Intervjuud viisin läbi 12 naisega, kes peavad ennast kristlasteks. Osalejate seas oli 6 noort vabakoguduslast ja 6 noort luterlast. Valisin vanusevahemikuks 18–35, mis erineb Eesti Naiste Tervise Uuringust 2024, kus on valimis 16–59. aastased. Otsustasin vanusevahemikku muuta, sest väiksem vanusevahemik on magistritööks paremini hallatav ja võib ka mõjutada vastuseid suurem vanusevahe. Otsustasin pooleks intervjuuerida vabakoguduslasi ja luterlasi, sest oma bakalaureusetöös nägin intervjuudega, et vastused erinesid konfessiooni põhjal. Seega on oluline näha, kas vastused erinevad või sarnanevad inimestel, kelle religioosne kuulumine kattub.

Kui kvantitatiivne Eesti Naiste Tervise uuring annab laiapõhilise ülevaate numbritest ja üldistest mustritest, siis loodetavasti tänu oma kvalitatiivsele tööle saan anda võimaluse kiigata Eesti Naiste Tervise Uuringute numbrite ja lühivastuste taha ning avada akna nende vastuste tagamaadesse, kus peituvad lood, motiivid ja kogemused. See on oluline, sest lühivastusega ei pruugi alati mõista seda, kuidas inimesed ise oma kogemusi sõnastavad või millised uskumused nende valikuid juhivad.

Töö eesmärgiks on võrrelda minu uuringus osalenud kristlike noorte naiste vastuseid 2024. aastal läbiviidud Eesti Naiste Uuringuga, mille vastajaks oli keskmine Eesti naine. Samas, toon sisse ka teoloogilise kirjanduse, et võrrelda erinevate kristlike mõttemustritega. Eestis on seksuaalteoloogia alast teaduskirjandust vähe avaldatud just minu käsitletud teemadel, mis paneb mind toetuma ka välismaisele kirjandusele. On oluline vaadelda kuidas on antud teemasid kristlikus raamistikus mõtestatud (näiteks masturbeerimine või abordiküsimus) ning seejärel vaadata, kas ja kuivõrd tegelike Eesti kristlike naiste arusaamad selle kontekstiga haakuvad. On tähtis mõtestada just indiviidi enda arusaama Jumalast ning antud seksuaalsusega seotud teemadest ja teha kindlaks, millised on uuritava kogemused/arvamused ja mõttemustrid.

Uurimismetodoloogia

Intervjuueritavateni üritasin jõuda läbi “gatekeeper” meetodi. Selleks võtsin ühendust kahe vabakogudusliku kiriku ja kahe luteri kiriku koguduseõpetajaga, kus õpetaja saatis koguduse siselisi meili vajaliku informatsiooniga ja värbamiskirjaga. Informandid, kes olid huvitatud uuringust, võtsid minuga ühendust ja neile saadeti küsimustik. Pidin aga plaani korrigeerima paari

kuu möödudes ja võtsin ühendust inimestega oma tutvusringkonnast, kelle kaudu sain läbi "gatekeeper" meetodi informante. Omakorda läbi nende informantide sain veel uusi uuringus osalejaid. Andmete kogumine toimus informantidelt poolstruktureeritud intervjuuna. Ajaliselt oli intervjuu kestuseks ligikaudu 45 minutit kuni poolteist tundi. Enne intervjuu algust selgitati informandile tema õigusi, anti ülevaade käsitlemisele tulevaist teemadest ja kasutatavaist mõistetest (nt mida mõeldakse *masturbatsooni* jpt all) ning paluti tal lugeda läbi ning allkirjastada informeeritud nõusoleku vorm. Informeeritud nõusoleku vorm oli juba eelnevalt informandile tutvumiseks saadetud, aga vahetult enne intervjuud oli uuesti võimalus enne allkirjastamist vorm üle lugeda (Lisa 2). Andmekogumise järgselt intervjuud transkribeeriti, kasutades vabavaralist TTÜ tarkvara Tekstiks.ee. Peale transkribeerimist kustutasin intervjuude häälsalvestused. Andmete analüüsis kasutasin kombineeritud induktiivset ja deduktiivset sisuanalüüsi, kuna osa teoreetilisest raamistikust oli juba deduktiivselt olemas. Induktiivselt tuvastatud mõttemustrid viisin võrdlevalt kokku kirjandusülevaatest ilmnevatega.

Lühiülevaade probleemi senisest uuritusest

Viimastel aastakümnetel on aina enam hakatud tähelepanu pöörama Eesti naiste seksuaalintervisele ja seksuaalintervishoiu arendamisele. Töö põhiallikad, milleks on 2024. aastal, aga ka 2004. aastal ja 2014. aastal läbiviidud Eesti Naise Tervise Uuringu raportid, on olnud ühed olulisemad uuringud selles valdkonnas. Kristliku identiteedi ja seksuaalsuse seotuse valdkonnas on tänuväärne töö tehtud ära (eriti välismaal) seoses homoseksuaalsusega. Eesti kontekstis on küll tunduvalt vähem teaduskirjandust sellel teemal, aga siiski toon välja Jaan Lahe ja Urmas Nõmmiku artiklid ning Mari Weberi (2020) ja Iris Saviku (2022) lõputööd. Sure panuse on andnud ka seksuaalteoloogia valdkonda Roland Karo ja Anne Kull. Kuigi Eestis on seksuaalteoloogia valdkonnas tehtud mitmeid uurimusi, siis vajavad veel paljud teemad süvendatumat käsitlemist. Eriti on selge vajadus rohkemate empiiriliste tööde järele, mis keskenduvad usklike inimeste tegelikele kogemustele.

Ülevaade töös kasutatud tähtsamatest allikatest ja uurimustest

Teoreetilise osa valmimiseks magistritöös olen kasutanud erinevaid teadusartikleid, raamatuid ja artiklite kogumikke. Raamatuteks, millele oma töös toetun, on Miquel A. De La Torre kirjutatud „Liberating Sexuality“ ja Adrian Thatcheri artiklite kogumik „The Oxford Handbook of Theology,

Sexuality and Gender”. Minu põhiliseks allikaks on aga 2024. aastal läbi viidud ja 2025. aastal avaldatud Eesti Naiste Tervise Uuring, autoriteks Kai Part, Made Laanpere jt. Sain ka abi artiklite autoritelt nagu Tina Fetner, Nicole Andrejek, Anne Kull, Roland Karo jne. Samuti oli väga suureks abiks erinevad veebileheküljed, nagu Eesti Kirikute Nõukogu kodulehekülg ja 3D Koguduse veebileht ning kindlasti ei saa mainimata jätta EKOE viljatusravi ja suremisabi bioetika dokumenti. Kõik need allikad aitasid mul luua teoreetilist raamistikku, et empiirilist osa arendada.

Töö koostamisel ette tulnud sisulised ja vormilised raskused

Kõige suuremaks raskuseks teoreetilise osa kirjutamisel oli kirjanduse leidmine. Kuigi seksuaalteoloogia alalist kirjandust on aastate jooksul aina enam avaldatud, siis just antud töö tarbeks oli raske leida akadeemilist kirjandust, sest töö kasutatavate teemade puhul allikaid eksisteerib vähe. Empiirilise osa loomisel oli kõige keerulisemaks väljakutseks intervjuueeritavate leidmine. Algne plaan oli leida 20 informanti, mis viis arusaamani, et magistritöö ajalise raamistiku tõttu 20 osaleja leidmine läheb keeruliseks. Seetõttu, nii juhendaja, kui ka eelkaitsmise komisjoni nõusolekuga muutsin osalejate arvu kaheteistkümneks. Algset plaani pidin ka muutma seoses informantide värbamisega. Kõigepealt proovisin informandid leida läbi värbamiskirja koguduste siselistide kaudu, mille kaudu sain ühe intervjuueritava. Ülejäänud informandid sain "gatekeeper" meetodi kaudu, aga kasutasin erinevaid tutvavaid, kelle kaudu sain osalejaid. Arvan, et kui oleksin kasutanud teist meetodit algusest peale, siis oleks olnud suurem võimalus saada kokku ka 20 osalejat. Kindlasti ka üheks keerulisemaks probleemiks on olnud osalejate anonüümsuse tagamine. Olen andnud endast parima, et aastaarve, kohti, nimesid jpm mitte töösse lisada, et anda informantidele parim võimalik kaitse.

Töö struktuuri põhjendus ja peatükkide tutvustamine

Magistritöö koosneb kahest põhiosast. Esimene osa on teoreetiline, kus tutvustan ülevaatlikult kirjandust. Kirjandus on jaotatud samadeks teemadeks, millele põhinevad ka poolstruktureeritud intervjuu küsimused. Nendeks teemadeks on seksuaalkäitumine, rasestumisvastaseid meetodid, abort, masturbeerimine, lastesaamisplaanid ja seksuaalharidus.

Empiirilises osas analüüsin läbiviidud intervjuusid kaheteistkümne noore kristliku naisega. Võrdlen neid omavahel ja ka teadusartiklite ning raamatutega, aga siiski põhiliselt 2024. aastal läbiviidud Eesti Naiste Tervise Uuringuga. Võrreldes proovin leida nii kattuvusi kui ka erinevusi empiirilistes materjalides endis, aga ka võrdluses teoreetiliste allikatega.

I TEOREETILINE OSA

Sissejuhatus

Teoreetilise osa eesmärk on luua teoloogiline taust teemadele, mida käsitletakse empiirilises osas, kuid tutvustan lühidalt ka Eesti Naiste Uuringuid. 2004. aasta ja 2014. aasta uuringuid selles magistritöös võrdlemiseks ei kasutata, aga siinpuhul on need olulised selleks, et mõtestada lahti nende uuringute vajalikkust Eesti kontekstis. Oluline on mainida, et kuigi seksuaalteoloogiat puudutavatel teemadel on Eestis ilmunud aastate jooksul tänuväärne arv teadustöid, siis teadusartikleid nendel teemadel, mida siin töös käsitletakse, Eesti kontekstis ei eksisteeri või on väga vähesel määral avaldatud. Siiski, on oluline just võrrelda Eesti kristlike naiste vaateid Eesti kiriklikus kontekstis. Seetõttu, olen kasutatud antud töös suuremas osas Eesti vaimulike või teoloogide arvamused artikleid. Nende teemade juures on olulised ka kirikute ametlikud seisukohad, mis võivad olla kooskõlas arvamused artikkelitega või hoopis kardinaalselt neist erineda. Teemadena käsitlen (nii nagu intervjuudes) seksuaalkäitumist, rasestumisvastaseid meetodeid, aborti, masturbatsiooni, lastesaamisplaanid ja seksuaalharidust. Pean oluliseks siin märkida, et enamus minu leitud seksuaalteoloogia valdkonna teadusartiklid/uurimistööd rahvusvahelises kontekstis on kirjutatud katoliiklikust perspektiivist. Kuna olen proovinud võimalikult vähe kaasata katoliikliku perspektiivi, sest minu töö katoliiklike naiste vaateid ei kajasta, siis olen lisanud selle võrra vähem teoloogilist perspektiivi.

Toetun töös palju Eesti Naiste Tervise Uuringule, sest tegemist on uusima ja kaasaegsema uuringuga naiste seksuaaltervisest Eestis ja seega on ka põhiallikaks 2024. aastal läbiviidud Eesti Naiste Tervise Uuringu raport, et saaksin võrrelda raporti tulemusi minu uuringus saadud andmestikuga intervjuudest Eesti kristlike naistega.

1.1 Eesti Naiste Tervise Uuring 2004

2004. aasta Eesti Naiste Tervise Uuringu eesmärk oli hinnata Eesti naiste seksuaal- ja reproduktiivtervist. Kokku vastas saadetud küsimustikele 2672 naist. Valimis osalesid 16–44 aastased naised. Uuring viidi läbi mitmetel põhjustel, üheks ajendiks võib lugeda Eesti taasiseseisvumist. Eesti taasiseseisvumisel olid nii positiivsed kui ka negatiivsed mõjud Eesti

inimeste tervisekäitumisele. Näiteks 1990. aastate esimesel poolel toimus plahvatuslik haigestumine süüfilisse ja 2000. aastate alguses HIV-sse haigestumine. Samas, positiivsena saab välja tuua seda, et peale Eesti taasiseseisvumist toimus lausa enam kui kahekordne abortide arvu vähenemine seoses tänapäevaste rasestumisvastaste vahendite kättesaadavaks tegemisega (Part *et al.* 2007, 5).

Uuring oli oluline selgitamaks Eesti naiste seksuaalkäitumist peale Eesti taasiseseisvumist. See andis võimaluse mõtestatuma tegutsemiseks nii riigile kui ka naistearstidele ja teistele spetsialistidele, et arendada Eestis veel lapsekingades seksuaal-ja reproduktiivteenuseid ning seksuaalharidust.

1.2 Eesti Naiste Tervise Uuring 2014

10 aastat peale esimest Eesti Naiste Tervise Uuringut viidi läbi uute andmete saamiseks uus uuring, mille eesmärk oli sama, mis 2004. aastal. Sel puhul sai aga tuua võrdlusmomentina 2004. aasta andmestikku. Küsimustiku koostamisel võeti aluseks Soomes tehtud uuringu küsimustik. See hõlmas teemasid nagu seksuaalsus, rasedus ja lapsed, tervishoiuteenused, rasestumisvastased meetodid ja lastesaamisplaanid. Uuringus osalejad olid vanuses 16–44 ja uuringus kasutati 2413 informandi küsimustiku andmeid, valimis oli kokku 5233 naist. Nii nagu 2004. aasta uuringus, on andmed toodud välja tabelite ja graafikutena. Valimid olid hariduse, perekonnaseisu ja ka elukoha poolest sarnase jaotusega, aga eestikeelseid vastajaid oli rohkem võrreldes 2004. aastaga (Part *et al.* 2015, 5–83).

Kokkuvõtvalt leidsid uuringu läbiviijad, et võrreldes 2004. aastaga oli 2014. aastal Eesti liikumas aina võrdõiguslikuma ühiskonna suunas. Seksuaalkäitumine oli muutunud turvalisemaks, seksuaalharidus koolides ja ka tervishoiuteenused olid paranenud. Seda näitasid ka naiste kogemused seoses üldise seksuaalkäitumisega kui ka seksuaaltervisega (Part *et al.* 2015, 90).

1.3 Eesti Naiste Tervise Uuring 2024

2024. aastal viidi läbi kolmandat korda rahvastikupõhine küsitlusuuring „Eesti naiste tervis: seksuaal- ja reproduktiivtervis, tervisekäitumine, hoiakud ja tervishoiuteenuste kasutamine“. Uuring viidi järjekordselt läbi ja sel korral oli vanusegrupiks 16–59, et saada teada andmeid ka

44+ naiste kohta. Küsimustik põhineb kahel eelmisel Eesti naise tervise uuringul, kuid kaasajastamise nimel lisati küsimused menopausi, menstruatsiooniga seotud probleemide, tervishoiusüsteemis kogetud vägivalda ja COVID-19 perioodi kohta. Andmeanalüüsis kaasati 5442 naise andmeid, vastamismääraks oli 44% (Part *et al.* 2025, 12).

Eesmärgiks oli anda tervishoiutöötajatele ja riigile uuendatud andmeid ja seeläbi suuniseid, kuidas naistele pakutavaid tervishoiuteenuseid parandada. Teiste uuringuaastatega võrdluses, on koolis seksuaalteemade käsitlemine aastate võrdluses laienenud, aga kodus mitte. Huvitav on ka asjaolu, et seksuaalsuhetes tajutud õnnelikus on võrreldes 2014. aastaga tõusnud, aga seksuaalprobleemide levimus on säilinud samana. Jällegi nagu 2014. aastal on märgata, veel suuremat rahuolu tervishoiu teenustega (Part *et al.* 2025, 12–19).

1.4 Masturbeerimine

Masturbeerimise termini all on mõeldud eneserahuldamist ehk iseendale seksuaalse naudingu pakkumist. Siinkohal toon välja Naiste Tervise Uuringu andmed, et saaksin uuringu tulemusi võrrelda minu uuringus osalenud kristlike naiste vastustega. 2024. aasta Eesti Naiste Tervise Uuringus selgus, et vanusevahemikus 18–24 aastat olid eneserahuldamise kogemusega 90,9% vastajatest ja 25–34 aastaste seas oli selleks 93,2%. Eesti andmed on sarnased ülejäänud Läänemaailmaga. Uuringuaastatega võrdluses selgub ka see, et ajas on suurenenud vastajate osakaal, kellel on eneserahuldamise kogemus. Siiski seksuaalvahekorda on võrreldes teiste uuringuaastatega kogetud samal määral (Part *et al.* 2025, 35).

Samuti on viidud läbi uuring masturbeerimise teemal just kristlaste seas Kanadas. 2023. aastal läbiviidud uuring keskendus inimeste seksuaalkäitumisele, osalejaid oli 2126. Autorid keskendusid põhiliselt kahele teemale: masturbeerimine ja oraalseks, kuna tegemist on n.ö „tabuteemadega“ kristluses. Uuringus saadi teada, et olenevalt konfessioonist erines ka see, kas hiljuti oli oldud oraalvahekorras või masturbeeritud. Katoliiklased ja protestandid ei erinenud oma seksuaalkäitumises niivõrd inimestest, kes ei pidanud ennast religioosseks. Katoliiklased ja protestandid olid seega nii masturbeerimise kui ka oraalseksi kogemuste ja tihedusega statistiliselt võrreldavad mittereligioossete inimestega. Siiski, evangeelsete kristlaste puhul tuli välja see, et nemad tegelesid eneserahuldamisega ja oraalseksiga märkimisväärselt vähem kui teistesse konfessioonidesse kuuluvad kristlased (Fetner *et al.* 2023, 148–149).

2023. aastal minu bakalaureusetöö uuringu tulemused seoses masturbeerimisega olid seotud just vaadetega, mitte niivõrd masturbeerimise kogemusega. Viisin läbi intervjuusid abstinentsi praktiseerinud kristlastest 10 noorega (viie mehe ja viie naisega) vanuses 18-30. Töö eesmärgiks oli saada teada abstinentsi praktiseerinud abielus kristlaste rahuolu seoses abstinentsi praktiseerimisega, suhet Jumalaga ja üldist seksuaalset rahuolu ning kõrvutada uuringu vastuseid mujalt maailmas tehtud uuringutega. Nagu mainitud, siis osaliselt käsitlesin masturbeerimist, soovisin teada, milline on nende noorte arvamused seoses masturbeerimisega. Peamiseks arvamuseks oli masturbeerimine, kui patt, kuna tegemist on iseka käitumisega. Sellega võib kaasas käia tihtipeale pornograafia vaatamine ja see omakorda väärkohtleb nii mehi kui ka naisi. Samuti tõid informandid põhjendusena, et nende keha on mõeldud abikaasale rõõmu toomiseks. Samas oli ka paar inimest, kelle arvates masturbeerimine peaks olema lubatud (Nõu 2023, 3–40). Oluline on see, et kuigi enamik antud töö informantidest olid masturbeerimise vastu, siis ei saa eeldada, et keegi nendest ka mingil määral ei ole seda harrastanud/ei tee seda regulaarselt. Seega ei ole võimalik võrrelda neid kahte uuringut omavahel, sest Kanadas läbiviidud uuring keskendub just kogemusele.

Masturbeerimine on teema, kus teoloogilised seisukohad lahknevad tihtipeale ka konfessioonide siseselt. Kuigi Eesti koolisüsteemis on üldiseks seisukohaks see, et masturbeerimine on tervislik viis nii pingete leevendamiseks, aga ka noore inimese keha avastamiseks, siis teoloogilisest seisukohast on asi mõnevõrra keerulisem. Ametlikke seisukohti nii EKN-ilt (Eesti Kiriku Nõukogu), aga ka EELK (Eesti Evangeelne Luterlik Kirik) koduleheküljelt seoses masturbeerimisega ma ei leidnud. Siiski, mõned noorte seas populaarsemad kogudused, näiteks 3D kogudus, on avaldanud nende koguduses esinevaid seisukohti erinevatel teemadel. Kuna mõned minu uuringus osalejad identifitseerivad ennast vabakogudusse kuuluvana, siis on oluline mainida vabakoguduste vaateid näiteks masturbatsioonile. Seetõttu tutvustangi 3D koguduse seisukohta.

3D koguduse, mis kuulub samuti Eesti Kirikute Nõukogusse ja on ka osa Baptistide Koguduse Liidust, kodulehel on olemas informatsioon abivajajale, küll mitte otseselt masturbatsiooni, aga pornograafia kohta. Pornograafia käib nende sõnul tihtipeale käsikäes masturbatsiooniga. Täpsemalt on seal selgitus, miks pornograafiaga tegelemine rikub inimese

võimalust parimaks suhteks ja kuidas loobuda sellest pahest, kui juba ollakse probleemiga pahuksis. Samuti on leheküljel olemas videod teiste sama probleemi kogenud inimeste kogemuslugudest. 3D kogudus tutvustab lugejale mõnda tsitaati Piiblist, mis nende sõnul keelustab pornograafia vaatamist. Näiteks 1Kr 6:18 *ütleb Põgenege kõlvatuse eest! Mis tahes patt, mida inimene iganes teeks, on väljaspool tema ihu. Kuid kes hoorab, see patustab iseenese ihu vastu.* Samuti 3D koguduse sõnul juba teise inimese himustamine on patt, Mt 5:27-28: *"Te olete kuulnud, et on öeldud: Sa ei tohi abielu rikkuda! Aga mina ütlen teile: Igaüks, kes naise peale vaatab teda himustades, on oma südamis temaga juba abielu rikkunud."* 3D kogudus kutsub inimesi probleemiga tegelema ja on valmis koos abivajajaga palvetama, et Jumala abiga pahest loobuda (vt www.3dkogudus.ee/vajan-abi/pornograafia).

Siinkohal on kirjeldatud põhjendused, miks võidakse masturbeerimist näha kui pattu või midagi keelatud. Ameerika teoloogi ja vaimuliku Torre sõnul ei ole Piiblist tulenevat otsust keeldu masturbeerimise vastu, aga siiski on levinud paljude kristlaste seas arvamus, et see on patt. Kõige algsemalt oli põhjenduseks see, et naine ja tema emakas olid vaid inkubaatoriks mehe spermale, kogu geneetiline materjal tuli mehelt. Ehk kui mees masturbeerib, siis ta raiskab potentsiaalse inimese elu, sest seda spermat oleks saanud kasutada naise rasestamiseks. Martin Luther nägi masturbeerimist hullema patuna kui heteroseksuaalset vägistamist, sest vägistamine oli vähemalt loodusega kooskõlas, seda sama ei saanud öelda masturbeerimise kohta. Samuti oldi algselt arvamisel oli masturbeerimine kui energia raiskamine, sest oldi arvamisel, et sperma sisaldas mehe energiat. Nende kristlaste arvates, kes usuvad, et masturbeerimine on patt, viitab Piibel mitmel korral masturbeerimisele. Kõige tuntum "keeld" masturbeerimisele tuleb ilmselt Vanast Testamendist, selle loo järgi on saanud ka onanism tähenduse kui masturbeerimine. 1Ms 38:8–9 *Siis Juuda ütles Oonanile: „Heida oma venna naise juurde, ole temale mehe eest ja soeta oma vennale sugu!” Kuna aga Oonan teadis, et sugu ei pidanud saama temale, siis heites oma venna naise juurde ta hävitas oma seemne maha pillates, et mitte anda sugu oma vennale.* Torre sõnul aga Oonani patt ei olnud masturbatsioon, vaid Jumala käsu vastu seismine ja oma kohuse vältimine. Jeesus viitab kaudselt mõndade kristlaste ja teoloogide arvates masturbeerimisele: Mt 5:30: *Ja kui sinu parem käsi sind pahandab, siis raiu ta maha ja heida enesest ära, sest sulle on parem, et üks sinu liikmeist hukkab kui et kogu su ihu läheb põrgusse.* Samuti saab tuua välja Mt 5:28 *Aga mina ütlen teile, et igaüks, kes naise peale vaatab teda himustades, on juba abielu*

rikkunud temaga oma südames. Torre sõnul ei ole siiski ühtegi kirjakohta Piiblis, mis viitaks sellele, et koos partneriga masturbeerimine oleks kuidagi vale (Torre 2016, 50–54).

Eesti teoloogidest on sõna võtnud masturbeerimise kohal pealt Roland Karo. Tema pakub liberaalsemat vaadet seoses antud temaga. Karo sõnul on pandud masturbeerimine liiga suure kella külge. Masturbeerimise näol on tegu millegagi, mis on lihtsalt üks primitiivsemaid kehalise naudingu väljendusi. Näiteks ei ole roojamine midagi, millele pidevalt tähelepanu osutatakse. See on üks kehaline tegevus, mis on jäetud sinnapaika. Seega kõik seksuaalsusega seotud teemad ei ole teoloogiliselt kuigi huvitavad ja kuigi seksuaalne nauding on Jumala antud, siis masturbeerimine ei ole eraldi teoloogilist käsitlust vääriv teema (Karo 2026).

1.5 Abort

Raseduse katkestamine ehk abort on embrüo (loote) eemaldamine kas ravimite manustamisega või kirurgiliselt. Abordiküsimus on viimastel aastatel ka Eesti riigi tasandil aina rohkem kõlapinda leidnud, eriti seetõttu, et mõningates riikides on toimunud sellekohased arutelud või lausa seadusemuudatused. Näiteks Poolas 2020. aastal karmistati abordiseadust veelgi ja Ameerika Ühendriikides tühistati 2022. aastal Roe vs. Wade, millega kaasnes naiste õiguse kaotus põhiseaduslikult aborti teha.

Selleks, et oleks ülevaade hetkeseisust Eestis, tutvustan Eesti Vabariigi seadust seoses raseduse katkestamisega. Eestis saab katkestada rasedust vaid naise soovil ja ainult juhul, kui see on kestnud vähem kui 12 nädalat (vt www.itk.ee/patsiendile/kliinikud/naistekliinik/naistehaigustekeskus/raseduse-katkestamine-ehk-abortion). Rasedust võib katkestada ka siis, kui see on kestnud kuni 21 nädalat ja 6 päeva, aga vaid meditsiinilistel näidustustel. Nendeks näidustusteks on olukorrad, kui rasedus ohustab naise tervist, lootel on raske vaimne või füüsiline terviserike jms (vt <https://www.eesti.ee/eraisik/et/artikkel/perekond/rasedus/raseduse-katkestamine-ehk-abortion>).

2024. aasta Eesti Naiste Tervise Uuringus uuriti naistelt nende kogemusi abordiga ja põhjuseid seoses aborti tegemisega. Kuigi siinkirjutaja otseselt ei küsinud seda, kas uuringus osalenud on teinud aborti, siis arvan, et on oluline välja tuua põhilised põhjused, miks aborti tehakse. Seetõttu küsisin uuringus osalejatelt, millistel põhjustel on abort nende arvates lubatud.

Raporti kohaselt on olnud raseduse katkestamise põhjused väga erinevad, paljud naised tõid välja probleemse paarisuhte või muud põhjused seoses partneriga. Nooremate vastajate seas olid põhjuseks noorus, ebaküpsus ja valmisolematus last kasvatada. Samuti on huvitav asjaolu, et majanduslikel põhjustel raseduse katkestamine on vähenenud, aga välistel põhjustel aborti tegemine on jäänud samaks (vanemate surve, olukord tööl ja maailmas, terviseprobleem). Võrreldes eelnevate aastatega on rohkem partneriga suhtlust enne raseduse katkestamist (86%) ja on kasvanud partneri nõusolek raseduse katkestamisega. Samuti on paranenud rahulolu tervishoiuasutusega, kus nõustatakse aborti osas või viiakse läbi raseduse katkestamine (Part *et al.* 2025, 16).

Kui seoses masturbeerimisega ei olnud kindlat arvamust EKN-i poolt avaldatud, siis seoses abordiga on ametlik seisukoht nende koduleheküljel olemas. Eesti Kirikute Nõukogu kodulehel on 2009. aastal ilmunud aborti vastane seisukoht, kus elu on Jumala and ja inimelu on püha selle algusest lõpuni ning inimelu vajab igasugust kaitset juba alates eostumisest (vt www.ekn.ee/arvamus-raseduse-katkestamise-ja-steriliseerimise-seaduse-muutmise-seaduse-eelnou-kohta/).

EKOE (Evangeelsete Kirikute Osadus Euroopas) on seoses bioetika teemadega võtnud ka sõna aborti osas, kuigi põhiliselt keskendub antud dokument viljatusravi ja suremisabi eetikale. Dokumendis on väljendatud ka olukorda, kui abort tehakse, siis kui soovitakse vältida puudega lapse sündi. On oluline mõista seda, et kristluses toetatakse seda seisukohta, et iga inimelu tuleb kaitsta, eriti siis, kui elu on nõrk ja haavatav. Abort on just kristlaste seas problemaatiline, sest surmatakse haavatavaid inimelusid. Samas, on teisi kristlasi, kelle jaoks sügav puue lootel põhjustaks just pikaajalisi kannatusi potentsiaalsele lapsele ja ka tema perekonnale. Seega, aborti tegemine on väiksem kahju, kui aborti mitte tegemine. EKOE dokumendis on selgelt sõnastatud, et kirikud lähevad kahte leeri selle teemaga ja kindlasti on vajalik veel vestlusi omavahel pidada (EKOE 2019,112).

Otsisin ka seisukohti nii luterlike koguduste, aga ka vabakoguduste kodulehtedelt. Luteri kirikute kodulehekülgedelt informatsiooni seoses abordiküsimusega ma ei leidnud. 3D koguduse kodulehel oli teemakäsitus olemas, mis ei ole niivõrd (nagu EKN-i kodulehel) seisukoha kinnitamine ühiskonnale, vaid kirjutatud kui abivajajale. 3D koguduse kodulehel on selgelt kirjas, et abort on teadlik otsus surmata oma sündimata laps. Põhjuseid võib olla mitmeid ja isegi kui nende põhjuste

tõttu tundub olukord väljapääsmatu ja abort paistab ainuõige otsus, siis see siiski õige ei ole. Jumal aitab varustada ning toetada, Jumal tunneb inimest juba enne tema sündi, nagu ütleb Jeremija 1:5: *Enne kui ma sind emaihus valmistasin, tundsin ma sind, ja enne kui sa ematisast välja tulid, pühitsesin ma sinu: ma panin su rahvastele prohvetiks*. Kui aga kodulehe lugeja on juba abordi teinud või otsustanud abordi kasuks, siis on alati võimalik paluda Jumalalt andestust ja Jumal aitab iga murtud südame terveks teha. Samuti toonitab kogudus, et kui vajatakse abi, siis abivajaja on oodatud koguduse kokkusaamistele (vt www.3dkogudus.ee/vajan-abi/abort).

Eelnevalt on kirjeldatud ametlikke seisukohti nii EKN-i, EKOE ja ühe vabakoguduse (3D koguduse) poolt. Selgitan üksikindiviidide seisukohti seoses aboriga teoloogilises kontekstis, alustades Urmas Viilmaga, kelle seisukoht on abordivastane. Viilma, kes on Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku peapiiskop, on väljendanud arvamuse artiklis, et kuigi on antud seaduslik luba sündimata elu lõpetada, ei ole siiski õigustatud seda luba väärtuspõhiselt kasutada. Isegi kui valikabort on Eestis lubatud, ei tähenda see, et nii usulises või isegi üldinimlikus võtmes oleks see õige otsus. Tema sõnul algab inimese elu (ja inimhing sünnib) kristlaste veendumuste kohaselt viljastumisel, abort on Viilma sõnul uue elu vägivaldne lõpetamine (Viilma 2020).

Samuti on sõna võtnud Johann-Christian Pöder, kes on ka üks EKOE bioetika dokumendi autoreid. Pöder kirjutab, et kuigi esmapilgul võib paista, et abordiküsimuses on kõik kristlased ühel meelel, siis reaalsus on teine. Pöder kirjutab, et protestantlikud kirikud on tihtipeale seisukohal, et näiteks meditsiinilistel näidustustel on abort lubatud, isegi kui rooma katoliku kiriku seisukoht tänapäeval on see, et abort on alati keelatud. Evangeelsetes kirikutes kohtab erinevaid seisukohti. Sarnaselt katoliku kiriku ametliku positsiooniga usuvad ka paljud evangeelsed kristlased, et kui toimub eostamine, siis sellest alates on koheselt tegu inimesega, kelle õigusi tuleb kaitsta. Samas on veel vähemalt kolm seisukohta, kus esimese seisukohaga ei nõustuta. On olemas relatsiooniline seisukoht, mille kohaselt ollakse arvamusel, et viljastunud munaraku samastamine inimesega on bioloogiline eksitus, sest niimoodi taandatakse inimene mõnest rakust koosnevale embrüole. Samuti on olemas seisukoht, mis on klassikaliselt gradualistlik, mis tähendab, et mida kaugemale on rasedus arenenud, seda küsitavam abort on. Mida varajasem embrüo on, seda vähem saadakse rääkida täieõiguslikust indiviidist. On olemas ka positsioon, mis jätab inimese alguse määramatuks, selles määramatuses ongi sügavaim saladus, milleks on inimese jumalik algupära. Selle seisukoha alusel ei saa inimese algust fikseerida loodusteaduslike vahenditega, aga kuna ei ole võimalik algust fikseerida, siis tuleks võimalikult varakult embrüot kaitsta. Pöder kirjutab, et

kuna arvamusi on seinast sein, siis ei saa me eeldada kindlat kristlaste arusaama abordiküsimuses. Seetõttu võib-olla ei ole aborti keelustamine vastus, vaid tuleb jätta indiviidi südametunnistuse valda raseduse katkestamise otsus (Pöder 2019).

Siinkohal toon välja aga ka uuringu, mis paljastab nende kristlaste põhjendusi, kes ei mõista aborti hukka. Macgregor kirjutab, et läbiviidud küsitluses Ameerika Ühendriikides elavate evangeelsete kristlastega suuremas osas ollakse arvamusel, et abort ei peaks olema keelatud ega ei ole mõrv. Piiblit saab tegelikult tõlgendada kui mõõdukalt aborti poolt. Abort ei ole mõrv, sest 2Ms 21:22–25 on kirjeldatud karistust, mille saab mees, kes on kogemata rasedat naist tõuganud. Karistuseks saab mees rahalise karistuse, aga tapmise eest saadakse tavaliselt surmakaristus. Seega ei ole loode veel päris inimene, kelle tapmine tähendab surmakaristust. Enne seda, kui laps sünnib, ei ole ta veel päris inimene, aga potentsiaalne inimene. Samuti võimalus naistel oma fertiilsust kontrollida on Jumala poolt usaldatud suur vastutus. See näitab seda, et antud uuringus osalenud kristlaste seas oldi arvamusel, et abort on lubatud. Tegelikult, kui ema või lapse elu on ohus või laps sünnib vägistamise/intsesti tulemusel, siis on see tihti isegi vajalik (Macgregor 2025, 557–578).

Feministlik teoloog Kamitsuka on võtnud sõna abordiküsimuses, väljendades aborti pooldavat seisukohta. Kamitsuka kirjutab, et rasedus tekitab automaatselt unikaalse olukorra, kus rase naine on eostumisest alates ema. See tähendab, et sellel naisel on moraalne vastutus, aga ka otsustamisõigus, kas ta soovib rasedust jätkata või mitte. Aborti näol ei ole tegu vaid raseduse lõpetamisega, vaid sellega kaasneb ka otsus, et seda last ei sünni ja seega ei teki tulevast emasuhet lapsega. Kamitsuka analüüsib Neitsi Maarja kujutist kristluses, ta kirjutab, et traditsiooniliselt on nähtud Maarjat naisena, kes aktsepteerib emadust ja on seega eeskujuks abordivastastele. Maarja leppis rasedusega rasketes tingimustes ja tema tõeline pühendumus annab jõudu ka teistele naistele sarnastes olukordades. Kamitsuka argumenteerib, et Neitsi Maarjat saab tõlgendada ka hoopis iseseisva otsustajana, keda ei sunnitud kandma Jeesust oma üsas, aga kes seisis vaba valiku ees. Seetõttu peaks ka iga naine saama sama võimaluse. Samas, nendib Kamitsuka, et Neitsi Maarja lugu saab mõista erinevalt, ning samamoodi seda, kui varajaselt Maarja üldse mõistis, et ta rase on. Siiski, Kamitsuka sõnul ei pea kristlik traditsioon välistama iga naise õigust otsustada tema enda keha ja raseduse üle (Kamitsuka 2018, 41–54).

1.6 Rasestumisvastased meetodid

Rasestumisvastaste meetodite kasutamine kristlikust vaatevinklist on jällegi väga mitmetahuline ning seisukohad jagunevad isegi tihtipeale sama konfessiooni sees erinevateks. Rasestumisvastaste meetodite juurde kuulub nii hormonaalseid ja hiljem leiutatud vahendeid, aga ka meetodeid, mis on peaaegu sama vanad, kui inimene ise. Seega ei ole lihtne küsimus see, kas rasestumisvastased vahendid on kristlaste seas lubatud, sest olenevalt konfessioonist, aga ka tavainimesest endast võivad erineda meetodid, mis on lubatud ja mis ei ole lubatud. Esmalt, et hilisemalt võrrelda empiirilise osaga, kirjeldan ma 2024. aasta Eesti Naiste Tervise Uuringu leide. Uuringus selguses, et enim kasutatakse rasestumisvastase meetodina kondoomi, just eriti nooremates vanuserühmades. Vanusega aga väheneb kondoomi kasutamine ja kasvab spiraali ehk emakasisese meetodi kasutamine. Tõhusatest meetoditest on enim eelistatud hormonaalsed meetodid nagu pill, plaaster ja tüperõngas. Ebatõhusatest meetoditest on populaarseim katkestatud vahekord. Kümnendik noori naisi aga kasutasid topeltmeetodit esimeses seksuaalvahekorras. Eelnevate uuringuaastatega võrreldes oli esimeses vahekorras kasutusel olnud rasestumisvastase vahendina kasvanud kondoomi, hormonaalsete meetodite ja SOS-pilli kasutamine ning ebatõhusate meetodite kasutamine oli vähenenud. Küsitlusele eelnud viimases seksuaalvahekorras oli kondoomi kasutamine natuke suurenenud, aga hormonaalsete meetodite kasutamine oli jäänud samaks. Ebatõhusate meetodite kasutamine oli jällegi vähenenud, aga katkestatud suguühete kasutamine mitte. Üle 80% vastajate puhul olid väga rahul või pigem rahul hetkel kasutatava rasestumisvastase meetodiga, aga pooled vastajatest kartsid siiski rasestumisvastaste vahendite kõrvaltoimeid. Võrreldes eelnevate aastate uuringutega oli tõusnud nende osakaal, kes on külastanud noorte nõustamiskeskuseid ja nende kes on rasestumisvastase nõustamisega väga rahul (Part *et al.* 2025, 15).

Eesti Naiste Tervise Uuringud küll küsisid naistelt nende kogemusi seoses rasestumisvastaste vahenditega, aga ei uuritud nende vaateid seoses antud vahenditega. Seega empiirilises osas on võimalik võrrelda vaid teoloogide, vaimulike ja kiriku vaateid kristlike naiste omadega. Eesti Kirikute Nõukogu on avaldanud 2006. aastal liikmeskirikute bioeetilised seisukohad. Ühe seisukohana on väljendatud, et kõik EKNi kirikud tunnustavad loomulikku pereplaneerimise meetodit (rooma katoliku kiriku vaates on see ainuõige), aga samas ülejäänud konfessioonide seas on ka lubatud teised pereplaneerimise võimalused. Loomulikku

pereplaneerimist võib kasutada, et kas vastavalt planeerida või vältida rasedust. Näiteks EELK (Eesti Evangeelne Luterlik Kirik), AKEL (Seitsmenda Päeva Adventistide Koguduste Eesti Liit) ja EMK (Eesti Metodisti Kirik) jätavad erinevate kontratseptiivide kasutamise iga abielupaari isikliku südametunnistuse otsustada. Siiski, kõik liikmeskirikud juhivad lugeja tähelepanu sellele, et teatud rasestumisvastased vahendid võivad toimida abortiividenä, mis hävitavad juba alanud inimelu. Sellised rasestumisvastased vahendid on näiteks SOS-pill, spiraal ja mitmed keemiliselt toimivad beebipillide. Siinkohal ei ole toodud välja, kas mõeldakse vaid hormonaalspiraali või ka vaskspiraali (vt <https://ekn.ee/eesti-kirikute-noukogu-liikmeskirikute-bioeetilised-seisukohad/>).

Siinkohal tutvustan mõttekäiku, miks rasestumisvastased meetodid ei ole keelatud teoloogilisest perspektiivist. Inglismaa teoloog Andrew Goddard kirjutab, et rasestumisvastaste meetodite küsimus on tänapäeval üks levinumaid väljakutseid kristlikus seksuaaleetikas. Kuigi on pikalt olnud kristlikus traditsioonis vastu rasestumisvastastele meetoditele, siis tänu pillide levikule 1960-ndatel, hakati protestantlikes kirikutes toetama rasestumisvastaste meetodite kasutamist. Siiski aga juba abielus olles. Aina rohkem hakati vaatama seksi, kui võimalust abielupaari võimalust väljendada armastust, mitte ainult kui paljunemise eesmärgil. Goddard toob välja, et ainuke koht Piiblis, mida võiks mainida kui võimalikku keeldu rasestumisvastaste meetodite vastu on juba masturbeerimise peatükis mainitud 1Ms 38:9–10: *Kuna aga Oonan teadis, et sugu ei pidanud saama temale, siis heites oma venna naise juurde ta hävitas oma seemne maha pillates, et mitte anda sugu oma vennale. Aga see, mis ta tegi, oli Issanda silmis paha ja ta laskis surra ka tema*. Siiski, nagu on väljendatud selgelt 1968-ndal aastal, kui rasestumisvastased vahendid olid aina kättesaadavamaks saamas, siis protestantlike kristlaste sõnul ei ole Piiblis otsest ega selget keeldu rasestumisvastaste meetodite vastu. Kui selline keeld eksisteeriks, siis protestantlikud kristlased oleksid ilmselgelt selliste vahendite arendamise vastu (Goddard 2015, 378–380).

1.7 Seksuaalkäitumine

Inimeste, eriti naiste, seksuaalsus ja seksuaalkäitumine on olnud tugevalt alati kiriku huviorbiidis. Seksuaalsus on miski, mis on religiooniga läbipõimunud ja kuigi see on Jumala õnnistus, siis tekitab seksi/seksuaalsuse teema paljudes kristlastes pingeid. Huvitav on siinkohal see, et kui ühiskonnas tavaliselt inimest niivõrd ei huvita reeglite seadmine teise inimeste seksuaalelu kohta,

siis kirikud tahavad vastupidiselt väga seotud olla kristlaste intiimeluga. Esmalt tutvustan Eesti Naiste Tervise Uuringute tulemusi seoses seksuaaleluga, et empiirilises osas võrrelda enda uuringu tulemustega. Kõigi seksuaalvahekorra kogemusega uuringus osalejate mediaanvanus esimese seksuaalvahekorra ajal oli 17 aastat, aga 25–34 aastaste seas 19 aastat. Seega võrreldes 2004 ja 2014. aasta uuringuga on kõikide uuringus osalejate mediaanvanus langenud ühe aasta võrra. Kõikidel uuringuaastate lõikes on jäänud üldiselt samaks see, kellega ollakse vahekorras. Ligikaudu 90% vastajatest on oma esimeses seksuaalvahekorras inimesega, kes on neile tuttav või kellega ollakse juba suhtes. Need vastajad, kes olid juba seksuaalsuhtes olnud, olid enamik omaenda soovi korral esimeses seksuaalsuhtes (Part *et al.* 2025, 13).

Samuti tuleb välja 2024. aasta Eesti Naiste Tervise uuringust, et vastajatest 75%-l on viimase 12 kuu jooksul olnud üks seksuaalpartner ja 54% osalejatest on enda hetkest seksuaalsuhet hinnanud õnnelikuks. Seksuaalkogemus on üleüldse olnud vanuses 18–24. aastaste seas 79,6% ja 25–34. aastaste seas 97,3%. Mis tuli veel uuringust välja, oli see, et kõikide vastajate keskmine seksuaalpartnerite arv oli 7,6 ja kõige levinum partnerite arv oli 5. 18–24. aastaste seas oli kõige sagedasem seksuaalpartnerite arv elu jooksul 2–3 (33%) ja 24–34. aastaste seas 4–10 inimest (40,8%). Võrreldes eelnevate aastastega on tõusnud inimeste arv, kes hindavad enda seksuaalsuhet väga õnnelikuks (22%→27%), aga on suurenenud ka nende osakaal, kes hindavad oma seksuaalsuhet pigem/väga õnnetuks (Part *et al.* 2025, 13–43).

Kuna antud magistritöö informantide puhul on tegemist kristlastega, siis siinjuures on konteksti mõttes vajalik tutvustada ka kristlikku perspektiivi. Teoloogilises kontekstis saavutab inimeste seksuaalkäitumine teise tasandi, kerkivad esile teemad, mida sekulaarses ühiskonnas sellisel määral ei käsitleta. Põhiteema, mida seoses inimeste seksuaalkäitumisega kirik enda kanda on võtnud, on inimeste seksuaalne sättumus. Kuna aga mina oma uuringus inimeste seksuaalset orientatsiooni ja selle seotust kristlaseks olemisega ei uurinud, siis siinkohal ei tutvusta ma ka kiriku vaateid sellele teemale. Küll aga ei tähenda see seda, et minu uuringusse ei võinud sattuda mõni LGBTQ+ liige. Näiteks saab tuua Iiris Saviku magistritöö, Savik intervjuueeris erineva seksuaalse identiteediga religioosseid inimesi, et mõista, kuidas nad mõtestavad ja kogevad religioossuse ja seksuaalse identiteedi omavahelist mõju. Uuringus selgus, et kõik uuringus osalenud biseksuaalid ei ole avalikult Eesti kristlikule kogukonnale oma seksuaalsest sättumusest rääkinud (Savik 2022, 50). Siiski kuna kõik uuringus osalejad on suhtes vastassoost partneriga ja

kuna ma otseselt seksuaalset ei sättumust uurinud, siis liigun ma teise kiriku südameteema juurde. Küll aga soovitan lugeda Mari Weberi magistritööd, mis on otseselt seotud LGBTQ+ inimeste kogemusega Eestis: "Narratiivne uurimus homoseksuaalsest sättumusest ja kristlikust identiteedist viie intervjuu põhjal".

Teiseks põhiteemaks seoses kristlase seksuaalkäitumisega on enda hoidmise vajalikkus/mittevajalikkus abieluni. Enda bakalaureusetööd kirjutades nägin, et põhiliselt just vabakogudusse kuuluvad inimesed praktiseerivad abstinentsi. Minu magistritöö hõlmab ka kuut vabakogudusse kuuluvat naist ja võib eeldada, et vähemalt mõned neist on praktiseerinud abstinentsi. Abstinentsi praktiseerimine võib olla seotud hilisema seksuaalelu rahuloluga abielus, kas positiivses või negatiivses võtmes. Seetõttu tutvustan teoreetilises osas abstinentsi praktiseerimise põhjendusi ja selle poolt ja vastu argumente. Abstinentsi puhul on tegemist praktikaga, mis tänapäeval Eesti ühiskonnas levinud ei ole ja sellest on oluline rääkida just eriti kristlikus kontekstis. See aga kindlasti ei tähenda seda, et saaks eeldada, et iga kristlane seda praktiseerib/on praktiseerinud või peaks praktiseerima abstinentsi.

Esmalt tutvustan ma 3D koguduse (vabakogudus) põhjendusi abstinentsi praktiseerimise poolt. 3D koguduse veebilehel on laaditud üles erinevaid jutlusi inimestele kuulamiseks. Jutlustes räägivad 3D koguduse liikmed ja pastor Meelis Kibuspuu täpsemalt kristlaste seksuaalkäitumisest. Eriti rõhutatakse, et kristlased on sekspositiivsed inimesed, aga seks on püha ja seega kuulub abielu sisse. Seksil on nii laste saamise, ühendava, emotsionaalselt tervendava, aga ka lõhkumise potentsiaal. Meelis Kibuspuu ja tema abikaasa Karita Kibuspuu räägivad ka sellest, et kuigi seksuaalsus on osa inimese olulisest osast, siis see on tihtipeale väärastunud ja siinjuures on kurat proovinud moonutada tõde. Seetõttu võivad olla inimestel probleemid oma seksuaalsusega. Läbi seksuaalsuse Jumal tahab, et naised ja mehed abielus olles tunnetaksid lähedust nii üksteisega kui ka Jumalaga. 1Ms 2:25 *Ja nad olid mõlemad alasti, Aadam ja tema naine, ega häbenenud* (vt <https://3dkogudus.ee/jutlused/seks-korraks-kõik>).

Sarnaselt on tutvustanud oma seisukohta vabakogudusse kuuluv EKNK, ehk Eesti Kristliku Nelipühi Kirik. Nende aastakonverentsil 2012. aastal on antud välja dokument, kus sõnastatakse kiriku seisukoht abielu kohta. Üheks osaks abielust on seksuaalne ühekssaamine, Jumal on öelnud (1Ms 2:25), et esimene mees ja naine pidid saama üheks lihaks nii laste saamise, aga ka vastastikkuse naudingu eesmärkidel turvalises ja armastavas paarisuhtes (vt

<https://eknk.ee/wp-content/uploads/EKNK-seisukohad-abielu-abielulahutuse-ja-uuesti-abiellumise-kohta.pdf>).

Siinkohal tutvustab oma seisukohta ka vaimulik Enn Auksmann, kes usub, et seks peab kuuluma abielu sisse naise ja mehe vahele. Tegemist on kunagise vikaarõpetajaga, kes on nüüdseks vabastatud Tartu Pauluse koguduse abiõpetaja ametikohalt. Antud töö kirjutamise ajal on ta määratud teenima Ameerika Ühendriikides EELK Eesti diasporaad (vt <https://eestikirik.ee/opetaja-enn-auksmann-naaseb-usa-sse>). Kuigi vaimulike üksikvaateid tuleb vaadata kriitiliselt, siis on oluline neid vaateid tutvustada, sest tegemist on Auksmanni näitel tüüphoiakuga. Auksmanni sõnul see, et kiriku ja Piibli arusaama kohaselt peaks seks vaid abielu sisse kuuluma, ei tähenda seksuaalsuse maha salgamist. Jumal on loonud inimese sugutungiga nii, et ka inimene tunneks seksist rõõmu. Auksmanni sõnul on eeskätt Ülemlaulus, aga samuti paljudes muudes piiblikohtades avameelset ülistust seksuaalsele naudingule. On tekkinud eksitav arvamus, et "kiim" on ühest seitsmest patust (ladina keeles *luxuria*). Tegelikult *luxuria* on eestikeelses tõlkes lodevus, seda saab mõista kui mõõdutundetusena oma ihade rahuldamist. Seega, ei ole otseselt naudingud just need, mida Piiblis hukka mõistetakse, vaid liigne järeleandmine ihadele nii, et see toob kaasa halvad tagajärjed. Sinna alla kuuluvad ka rahahimud jpt. Auksmann rõhutab, et seksuaalsus on lahutamatult seotud uue elu sünniga. See ongi üks peamisi põhjuseid, miks seksuaalsus kuulub abiellu. Kristlikult abielludes antakse töötus, et kõik lapsed, kes sünnivad võetakse siia ilma vastu ja see aitab hoida ära aborte/soovimatuid rasedusi. Reaalsus on see, et kuna iga seksuaalkontakt puudutab mõlema partneri hinge ja erinevate partneritega seda kogemust jagades ei saa olla inimesed kindlad, et see haiget ei tee. Auksmann ütleb, et kristlik religioon ei tekita inimeses tegelikult süütunnet, nagu paljudele võib tunduda. Usk ongi just see, mis süütundest vabastab (Auksmann 2022).

Abstinenti praktiseerimise poolt toob argumente välja ka teoloog Steven Tracy. Tema sõnul need, kes on seksuaalselt aktiivsed enne abielu tihtipeale kannatavad hiljem elus usalduse ja truuduse puudumise all. Uuringud näitavad, et inimesed, kes elavad koos enne abielu petavad oma partnerit rohkem, on vähem rahul oma seksuaaleluga ja suurema tõenäosusega lahutavad abielu. Abstinenti õigetel põhjustel on tervislik ja aitab kaasa tervele seksuaalelule ning armastavale paarisuhtele, sest puudub võrdluskoht eelnevate partneritega ning väärastunud vaade seksist. Üks suurimaid argumente on aga see, et tänu abstinentidele ei juhtu planeerimata rasedusi, samuti risk

suguhaiguste saamiseks on põhimõtteliselt elimineeritud. Ka rõhutab Tracy, et nii Uues kui ka Vanas Testamendis on seks Jumala õnnistus, aga mõistetakse hukka seksi väljaspool abielu (Tracy 2006, 56–71). Seda teadusartiklit toetab Eesti kontekstis minu bakalaureusetöö, kus uurisin abstinentsi praktiseerimise kohta noorte abielus kristlike inimeste kogemusi. Tööst tuli välja see, et informantidel oli ka kindlasti raskemaid hetki ja mõnedki pidid otsima tuge, et mitte libastuda just enne abielu. Siiski olid kõik osalejad rahul oma otsusega seksiga abieluni oodata, keegi kahetsust ei tundnud. Põhjuseks, miks abieluni oodata, oli selgeks vastuseks see, et abielueelne seks on patt. Informandid olid seksuaaleluga üldiselt rahul, siiski esines probleeme nagu libiidode erinevus ja vähene seksuaalvahekordade arv. See aga võib olla ka tavapärane mure paaride seas ja ei viita otseselt just ainult nende probleemile, kes on abstinentsi praktiseerinud (Nõu 2023, 43).

Abstinentsi praktiseerimise vastu toob aga argumente välja teoloog Lauryn Leigh Estrada. Estrada sõnul, õpetatakse noortele naistele, et nende süütus on nende kõige olulisem vara. Sellega tekib risk, et naised tunnevad, et nende ainuke väärtus on nende seksorganid. Abstinentsi õppega sisestatakse naistele alaväärsust, süütunnet ja neid häbistatakse. ning objektistatakse. Uuringud näitavad, et need tunded ei pruugi kunagi kaduda ja selle tõttu on suur hulk naisi, kes tunnevad häbi oma seksuaalsuse ees. See võib omakorda tekitada hiljem elus seksuaalset, füüsilist ja emotsionaalset rahulolematust ja düsfunktsionaalsust (Estrada 2022, 121-132).

Teoloog Susannah Cornwall on kirjutanud samuti kristlaste seksuaalkäitumisest. Tema argumenteerib, et enamus läänemaaailmast pärit kristlased elavad juba koos ja on aktiivselt seksuaalsuhetes enne abielu. Cornwall toetub Adrian Tatcherile, kui ütleb, et ei ole võimalik eeldada, et abieluranda jõudmine ja esimene seksuaalkogemus peaksid juhtuma samal päeval. Abieluni jõudmine on midagi, mis peaks toimuma samm sammult, mitte järsult. Sealjuures avastatakse ka seksuaalsuhet oma tulevase abikaasaga. Seksuaalsuhe enne abielu annab võimaluse tugevdada paaride vahelist kooselu ja ei tohiks olla kiriku poolt automaatselt välja visatud, kui midagi patust (Cornwall 2013, 101–105).

Siiski ei saa jääda kristlase seksuaalkäitumisest rääkides kinni vaid abstinentsi puudutades. Nagu kirjutab Cornwall, siis enamus kristlastest läänemaaailmas ei praktiseeri abstinentsi enne abielu ja seega võib eeldada, et ka Eestis paljud kristlased on seksuaalsuhetes oma partneriga ka enne abielu. Kiriku poolt kristlaste seksuaalkäitumisest arutelud võivad anda ka negatiivseid tagajärgi. Roland Karo on konverentsil "Seksuaalsus ja religioon" avaldanud arvamust, et kristlik

seksuaalkäsitlus vajab hädasti väga ausat enesekriitilist peeglist vaatumist. Kirikupoolne seksuaalsuse käsitlemine on olnud elukauge ja silmakirjalik, läbi proovi seksuaalsust kontrollida on see toonud palju valu, vägivalda, valehäbi ja enesevihakamist. On vaja võtta tõsiselt Jeesuse armastuseõpetust, mis oma tuumas käib kaasas tänapäevaste seksuaalintervishoius kaitstud põhimõtetega. Seega, on aeg enesekriitiliseks reformiks ja selle läbi peaks ka jõudma elutervema seksuaalsuse käsituseni kiriku poolt. Ei tohi jääda kinni teistsugustesse kultuurilistesse raamistikesse, mis on aastasadu tagasi rajatud (Karo 2019).

Kirikupoolsete seksuaalkäitumisel põhinevate arutelude negatiivseid tagajärgi nägi ka Savik enda magistritöös, kus tema töös osalenud religioossete inimeste intervjuudest tuli välja see, et seoses seksuaalse väljendusega oli tekkinud informantidel süü ja häbitunne, mida seostati omakorda traditsiooniliste konservatiivsete kristlike arusaamadega. Saviku tööst selgus ka see, et tema uuringus osalejad tundsid mitmel juhul, et kirikus esinevad kindlad soorollid, millega mingites aspektides mindi konflikti. Seal juures on naistele dikteeritud soorollid vahendiks, mida kasutatakse naiste seksuaalsuse ja üldise sotsiaalse positsiooni survestamiseks. Samas toodi välja ka soorollide positiivset mõju, kuidas kristlik ja piibellik eeskuju on oluline toetamaks naiste rolli ühiskonnas. Siiski tundsid enamus, et seksuaalsus on oluline teema, millest kirikus võiks rohkem rääkida just kogukonna siseselt. Aga kirik ei peaks võtma sõna nendel teemadel väljaspool oleva kogukonna suhtes (Savik 2022, 44–48).

Feministlikule teoloogile Kamitsukale on jäänud mulje, et enamik inimesi kristlikus lääne ühiskonnas mõtlevad, et mida vähem naudingut, seda rohkem spirituaalset headust. Pikka aega oli esil arvamus, et seksima peaks vaid siis, kui on soov saada lapsi. Vaid naudingu nimel seksimine on patune käitumine. Siiski, on suhtumine muutunud liberaalsemaks ja avatumaks. Aastasadade jooksul hakkas kujunema välja arvamus nii kirikute kui ka progressiivsete teoloogide poolt, et mõlema partneri seksuaalne nauding on väga oluline osa seksuaalelust ja abielus (Kamitsuka 2015, 505–509).

Siinkohal toon välja ka selle teoloogilise seisukoha, et seksuaalset naudingut võivad kristlikud inimesed kogeda teisel tasandil. Karo on oma doktoritöös analüüsinud hüpoteesi, et närvitalitluse tasandil on võimalik inimlikus võimes kogeda müstilisi teadvusseisundeid läbi seksuaalreaktsioonide. Ta leidis, et näha on selgeid neuroloogilisi paralleele ja tugevat seotust

teadvusseisundite ja seksuaalsete orgasmide vahel. Siinkohal usub Karo, et spirituaalne ekstaas kuulub jumaliku müsteeriumi juurde – sinna, kust algab elu (Karo 2009, 213–232).

1.8 Lastesaamisplaanid

Laste saamine/mittesaamine on Eesti ühiskonnas aina rohkem tähelepanu saanud, eriti iive vähenemise kartuses. Siiski on laste saamine sügavalt iga inimese isiklik ja tihtipeale ka tundlik teema, aga samas see teema on ka oluline osa naiste seksuaaltervisest. Tutvustan 2024. aasta Eesti Naiste Uuringu tulemusi seoses laste saamisega, et saaksin võrrelda minu uuringu tulemustega. Eesti Naiste Uuringust tuli välja asjaolu, et tulevikus soovisid (veel) lapsi saada 20–29. aastastest 57%. Kusjuures sama vanusegrupi seas oli 10% vastanutest juba lapsed. Uuriti ka seda, miks soovitakse ja miks ei soovita (rohkem) lapsi. Peamiseks põhjuseks, miks lapsi soovitakse oli kõikidel vanuserühmades seotud emotsionaalsete väärtustega. Nendeks väärtusteks toodi välja laste eest hoolitsemist, tema armastamist, lapse arengu/kasvu jälgimine ja emaduse kogemine. Võrreldes eelnevate uuringuaastatega on jäänud samaks põhjused, miks lapsi soovitakse. Põhjused, miks lapsi ei soovita üldse või rohkem, oli mitu. Noorematel oli esikohal soov pühenduda teistele arenguliste eesmärkidele. Samuti oli hirm selle üle, et elu läheb liiga raskeks ning mure majandusliku toimetuleku üle, aga ka hirm maailma ülerahvastuse pärast. Teiste uuringuaastatega võrreldes on sagenenud kartus, et elu läheb liiga raskeks ja on suurenenud soov pühenduda teistele asjadele. On ka kasvanud terviseprobleemide hulk/teadlikkus nii endal kui partneril, vähenenud on aga mured paarisuhtes ja põhjused seotud majandusliku toimetulekuga. Neid, kes ei soovinud üldse saada lapsi oli kõikides vanuserühmades kokku 18% (Part *et al.* 2025, 16–86).

Kristlikku perspektiivi tutvustab siinkohal EKOE (Evangeelsete Kirikute Osadus Euroopas). Seoses bioetika teemadega on ka kirjutatud soojätkamise käsitlest Piiblis ja teoloogias. Dokumendi alusel on Jumal Piiblis väga huvitatud sellest teemast, ta lausa ütleb 1Ms 1:18: „*Olge viljakad ja teid saagu palju*“. Vanas Testamendis ei tähendanud soovimatu lastetus Jumala määratud saatust, vaid see tähendas ka lausa ühiskondlikku puuet. Piiblis on kirjeldatud korduvalt erinevates lugudes, kuidas Jumala abiga on lastetud saadud viljakaks. Näiteks Hanna valas oma hinge palvesse ja tänu Jumalale sünnitas hiljem Jumala abiga prohvet Saamueli. Samas Piiblis ei tuginenud lapsetud vaid palvetele, aga ka polügaamiale. Tol ajal olid naiste teenijate

lapsed seaduse silmis sama võrdsed, kui abielunaiste bioloogilised lapsed. Vana Testamendi ajal oli polügaamia aktsepteeritud kooseluvorm. Siiski tänapäevased kristlikud normid näevad ette monogaamial põhinevat abielu, aga läbi Vana Testamendi lugude on näha siiski seda, kui oluline oli laste saamine.

Dokumendi alusel tuleks soojätkamise küsimusi pigem vaagida Uue Testamendi kirjakohtadel. Uues Testamendis lisanduvad seoses perekonna, abielu ja tulevaste põlvete käsitlemisega eshatoloogilise reservatsioon. Dokument on abistav ka nendele hingehoidjatele, kes tegelevad lastetute paaridega. Näiteks on Paulus see, kes Kristuse peatse taastuleku ootuses eelistab abielule ja perekonnale tsölibaati ja selle läbi lastetust. Samuti ei olnud Jeesus ise abielus ja ta oli lastetu. Mt 6:33 ütleb, et *"Jüingrite ülesanne on otsida Jumala riiki ja tema õigust ja mitte muretseda perekonna ning maisete järeltulijate pärast."* Dokumendi alusel ei sõltu isiku ja eriti naise väärtus sellest, kas ta saab lapsi või mitte. Teatud kirjakohti Piiblis tuleb vaadelda nende ajaloolises kontekstis kriitilise pilguga, kindlasti ei tohi kirjakohti tsiteerida rääkides reproduktiivmeditsiinist või lastetusest. Seega, dokument rõhutab, et teatud Piibli kirjakohti ei tohiks võtta aluseks lihtsustatuna tänapäevases pereelus. Kuigi pereelu ja soojätkamine ei ole Kristuse valguses enam kõige tähtsam eesmärk, siis neid peetakse endiselt soovitavaks tegevuseks (EKOE 2019, 47–50).

Samuti on sõna võtnud pereloomisest erinevad teoloogid. Teoloog Victor Lee Austin on kirjutanud laste saamise vajadusest. Lapsed ei ole loodud selleks, et olla projekt või vajaduse rahuldamine abielupaaridele. Samuti ei looda neid selleks, et nad oleksid ühiskonnale kasulikud. Laste saamise mõte on see, et oleks olemas rohkem inimesi, kes tunneks Jumalat ja armastavad Teda. Laste saamine ei ole Austini sõnul inimese enda otsus, vaid just Jumala otsus ja kingitus paaridele (Austin 2022, 86–87).

Samuti on kristliku perekonna ja perekonnaväärtuste ideoloogiast kirjutanud Eesti teoloog Anne Kull. Kulli sõnul ei ole nii öelda kristlik perekond ajalooliselt olnud alati üks kindel mõiste. Ka tema rõhutab sarnaselt EKOE dokumendile, et Piibel ei ole üheselt mõistetav, kus on kindel nii-öelda õige arusaam kristlikust traditsioonist. Kaua aega on ristiusu ajaloos valitsenud negatiivne suhtumine seksuaalsusesse, et seks on aktsepteeritav vaid laste saamise eesmärgil abielu raames. Kull rõhutab, et Vanas Testamendis on olnud mitmesuguseid perekonnavorme, ükski neist ei vasta aga tänapäevasele tuumperekonnale. Kuna ajalooliselt on olnud erinevaid

perekonnavorme kristlikust vaatevinklist, siis laste saamine ei pea olema määravaks kriteeriumiks, mis teeb perekonnast kristlike väärtustega pere (Kull 2015: 128–141).

1.9 Seksuaalharidus

Seksuaalharidus on äärmiselt oluline noore inimese õppest, see võib kujundada tema vaateid ja suhteid seksuaalsusega terveks eluks. Empiirilises osas tutvustan kristlike noorte naiste kogemusi ja vaateid seoses seksuaalharidusega. Seoses sellega toon hilisema võrdluse tarbeks esile 2024. aasta Eesti Naiste Uuringu tulemused seoses üldise seksuaalharidusega. Uuringust tuli välja asjaolu, et kolmandiku uuringus osalejatega on lapsepõlvkodus seksuaaleluga seotud teemadest räägitud. Aga on ka sama palju inimesi, kellega nendest teemadest ei räägitud, aga nad oleksid tahtnud, et nendega oleks räägitud ning sama suur arv neid, kellega ei räägitud ja kes ei oleks ka tahtnud, et oleks räägitud. Seksuaalteemadest on koolis räägitud 18–24. aastastest 95%-le vastajatele. Enamik uuringus osalejatest on soovinud seksuaalharidust koolist saada ja paljud on ka hinnanud seda liiga väheseks. Võrreldes eelnevate uuringuaastatega ei ole sagenenud kodus seksuaalteemadest rääkimine, aga koolis jällegi on seksuaalharidus jõudnud iga uuringuaastaga aina enamate noorteni (Part *et al.* 2025, 12–34).

2024. aasta uuring puudutas vaid seksuaalharidust koolis ja kodus, aga kristlikel noortel lisandub potentsiaalselt veel üks koht ja selleks on kogudus/kristlik kogukond. Kogudusel on võimalus pakkuda noortele inimestele turvalist ruumi ja informatsiooni seoses seksuaalsusega. Mõnel juhul on koguduste kodulehekülgedel informatsioon erinevatel seksuaalhariduslikel teemadel. Samas aga, kui infot ei ole, siis see ei tähenda koheselt, et see puudub. Internetis on saadaval näiteks 2016. aastal lõputööna ilmunud abielueelne töövihik "Valmistudes abieluks". Peep Saare poolt valmistatud töövihikus on teemad nagu seksuaalsus, vaimulik lähedus, konfliktide lahendamine jne (vt <https://teek.ee/teemad/52-opetus/1847-abielueelne-toeoevihik-valmistudes-abieluks>). On olemas ka info EKNK koduleheküljel, et aastal 2025 oli plaan korraldada Hiiumaa Eluvee kogudusel üritus "Paarisuhted/Perekond" (vt <https://eknk.ee/karjasekirj-detsember-2024/>). Siiski, siinkirjutaja ei leidnud nelipühi kiriku ega luteri kirikult materjale ega ürituste/seksuaalhariduslikke loengusarjade kohta infot. Aga näiteks 3D kogudus pakub väga ohtralt seksuaalhariduslikke/paarisuhete materjale, alates erinevatest küsimustikest lõpetades jutlustega.

On ette nähtud milliseid teemasid arutatakse ja õpetatakse koolis, sinna alla kuuluvad näiteks seksuaalsus, sooline identiteet, soostereotüübid, seksuaalsel teel levivad infektsioonid, raseduse katkestamine, rasestumisvased meetodid jpm. Eestis ei näe riiklik õppekava ette abstinentsil põhinevat seksuaalõpet. Kuna seda erinevad koguduse pakuvad, siis on selle õpetamise vajalikkus ka üks minu uuringus kajastatud teemadest. Greslé-Favier kirjutab, et abstinentsil põhinev õpe tähendab seda, et noortele õpetatakse seksist hoidumist abieluni. Tihtipeale ka õpetatakse seda, et seksist hoidumine on ainuke moodus inimesel ennast kaitsta nii soovimatu raseduse kui ka suguhaiguste eest. Rasestumisvastaseid vahendeid pigem ei mainita või mainitakse möödaminnes (Greslé-Favier 2013, 715).

Siinkohal on välja toodud argumendid abstinentsil põhineva õppe poolt ja selle õppe vastu, et empiirilises osas oleks võimalik võrrelda minu informantide arvamustega. Abstinentsil põhineva õppe poolt on kirjutanud Abott, White ja Felix. Nende sõnul on mitmeid põhjuseid, miks teismelised ei peaks saama "enne abielu seksimist julgustavat" seksuaalharidust. Teismeliseas on inimestel nii kognitiivsed, aga ka emotsionaalsed piirangud, mistõttu on nad impulsiivsed, suurema riskikäitumisega, vähesema ratsionaalse mõtlemisega jne. Seetõttu, panevad nad ennast tihtipeale olukorda, kus erinevatel põhjustel olles seksuaalvahekorras, teevad liiga nii endile kui teistele. Autorite sõnul ainult ühest allikast teave ei muuda üldjoontes noore inimese seksuaalkäitumist. Abott *et al.* rõhutavad, et kuigi noorte abstinents enne abielu/täiskasvanuikka jõudmist on väga oluline, siis vaid koolist saadud abstinentsiõpe reaalsuses ilmselt midagi ei muuda. Ükskõik milline seksuaalharidus, olgu see rasestumisvastase vahendite või abstinentsipõhine (vaid koolis) ei muuda seda, kas noored seksivad enne gümnaasiumi lõppu või mitte. On vaja süstemaatilisemat lähenemist, mis tähendab seda, et nii perelt, sõpradelt, meediast ja koolist peab olema võrdse tugevusega samasugune õpe seoses seksuaalsusega. Siinkohal peaks see õpe olema abstinentsi pooldav (Abott et al. 2010, 159–179).

Teoloog Claire Greslé-Favier ei poolda abstinentsil põhinevat õpet. Ta kirjutab, et Ameerika Ühendriikides läbi viidud uuringus abstinentsiõppe õppekavas üle 80% sisaldas valeinformatsiooni abortide, stereotüüpide ja rasestumisvastaste vahendite efektiivsuse kohta. Tema sõnul see arvamus, et teismelised ei ole võimelised tegema ratsionaalseid otsuseid oma seksuaalsuse kohta (ja seetõttu ei kasuta korrektselt rasestumisvastaseid vahendeid) on vale. Laiahaardeline seksuaalharidus võtavad arvesse noorte alles arenevat mõtlemist ja seetõttu on

oluline, et noored saaksid teha oma keha üle otsuseid ise kogu informatsiooni teades (Greslé-Favier 2013, 715–725).

II EMPIIRILINE OSA

Sissejuhatus

Empiirilise osa esimeses peatükis annan ülevaate intervjuude metodoloogiast, ettevalmistusest, valimi leidmisest ning intervjuude läbiviimisest. Lisaks toon välja intervjuueeritavate (informantide) andmestiku. Teises peatükis tutvustan täpsemalt intervjuude tulemusi ja teoreetilisele osale tuginevaid tõlgendusi, mida omavahel järelduste tegemiseks võrdlen.

2. Intervjuu andmekogumisviisina

Teemade delikaatsusest ja sügavast isiklikkusest tulenevalt, kasutasin oma töös andmekogumisviisina intervjuusid. Samuti soovisin, et iga inimene saaks oma kogemusest põhjalikumalt rääkida ning oma arvamusi sügavamalt avada.

Kuna teema avamisel on olulisel kohal just informantide kogemus ja seisukoht, siis lähenesin teemale poolstruktureeritud intervjuudega. Poolstruktureeritud intervjuu andis mulle võimaluse avatumateks, aga vajadusel ka kitsamateks küsimusteks, see andis uuringus osalejale võimaluse küsimustele vastata nii põhjalikult, kui ta soovis. Samuti soosis intervjuu olemus vabamat õhkkonda, mistõttu oli suurem võimalus, et informant vastaks ausamalt ja avatumalt.

Intervjuud toetas intervjuu plaan erinevatesse teemaplokkidesse jaotatud küsimustega poolstruktureeritud intervjuu ehk *semi-structured interview*, küsisin vajadusel juurde ka täpsustavaid küsimusi. Kui informant oli liiga napsõnaline, küsisin plaanile tuginedes juurde lisaküsimusi.

2.1. Intervjuu valimi leidmine

Antud töö teemat arvestades, oli võtmetähtsusega leida kristlastest naisi, kes oleksid valmis rääkima oma seksuaalsusest. Uuritavad leidsin peamiselt kahel viisil, mis mõlemad sisaldasid endas “*gatekeeper*” meetodit. Esimese meetodina võtsin ühendust kahe vabakoguduse ja kahe luteri kiriku koguduseõpetajaga. Selgitasin neile, milliseid informante otsin ja saatsin neile ka eetikakomitee poolt heakskiidetud värbamiskirja. Potentsiaalsete uuritavate andmete kohta ma eelnevalt koguduseõpetajalt ei uurinud, küll aga oli värbamiskirjas välja toodud, milline peaks uurimistöö iseloomu arvestades olema intervjuueeritavate profiil. Õpetajad saatsid koguduse

siselisti vajalikku infot sisaldava meili, potentsiaalsetel informantidel paluti ühendust võtta uuringu läbiviijaga. Kui sain kirja potentsiaalselt informandilt, saatsin talle tutvumiseks informeeritud nõusoleku vormi. Selle mooduse abil sain ühe informandi, kuigi algselt näitas huvi üles veel paar naist.

Kui sai selgeks, et ajalise kitsikuse tõttu läheb esimese meetodiga raskeks leida kõiki informante, kasutasin varuvariandina lisaks teist meetodit. Ülejäänud uuringus osalejate leidmiseks võtsin ühendust oma tutvusringkonnas olevate inimestega. Rääkisin oma töö teemast ja selgitasin neile, milliseid informante ma otsin, lootuses, et keegi nende tuttavatest vastab kirjeldusele. Palusin saata neil sama värbamiskirja *Facebook*'i teel oma tuttavatele. Kui oldi nõus, siis nad kas võtsid minuga ise ühendust, või võtsin nendega ise ühendust, uurisin enne tuttava vahendusel, kuidas informandil mugavam oleks. Nii leidsin suurema osa intervjuueeritavatest. Samuti leidsin mõned osalejad ka lumepalli meetodi abil ehk läbi intervjuueeritavate, uurides, kas neil on tuttavaid, kes võiksid samuti olla nõus intervjuueeritav olema. Nendega, kellega suhtlesin *Facebook*'i teel, saatsin meilile informeeritud nõusoleku vormi enne intervjuud läbiviimist, et oleks võimalik sellega eelnevalt tutvuda ja võimalusel allkirjastada.

2.2. Intervjuude ettevalmistus

Intervjuudeks valmistusin ette eelkõige intervjuu plaani koostamisega. Koos juhendajaga visandasime struktuuri teemadest, mida kindlasti soovisin, et antud magistritöö sisaldaks. Kavand koosnes kaheksast plokist. Esimene plokk koosnes "soojendusest", mis tähendas siinkohal tuttavaks saamist ja uuringu (veelkordset) tutvustust. Kuna töö keskmeks olevad teemad on seotud seksuaalsusega ja seksiga, oli ülioluline, et uuritavad tunneksid ennast piisavalt mugavalt, et jagada ausalt oma arvamusi ning kogemusi. Nii isiklike ja delikaatsete teemade puhul pidin olema eriti tähelepanelik oma suhtlusstiili osas igas intervjuu etapis. Seega selle ploki põhieesmärgiks oli luua vaba õhkkond, et informant tunneks ennast võimalikult pingevabalt.

Viimases plokis küsisin informandilt tema sotsioloogilised andmed. Intervjuu teemasid oli kokku võttes kuus:

1. **Seksuaalkäitumine laiemalt.** Siinkohal uurisin uuringus osalejalt, kas ta on paarisuhtes. Kui partneriga ollakse seksuaalsuhtes, siis kui tihti praktiseeritakse seksuaalelu ja milline on rahulolu seksuaaleluga? Samuti uurisin, milline oli esimese vahekorra kogemus (juhul, kui oli olemas) ja

kui palju oli uuringu teostamise ajal uuritava seksuaalpartnerite arv. Kas tema arvates palju seksuaalpartnereid halvendab inimeste mainet ja miks halvendab/ei halvenda? Lisaks küsisin, mis arvu peetakse paljuks.

2. **Religioossus laiemalt.** Selles teemaplokis küsisin, kui kaua informant on olnud kristlane ning mida tähendab tema jaoks olla kristlane? Samuti tahtsin teada, kui palju on tema jaoks seotud seksuaalsus ja Jumal.

3. **Abort ja rasestumisvastased meetodid.** Selles plokis tahtsin saada aimdust intervjuueeritava arvamustest, aga ka kogemusest seoses rasestumisvastaste meetoditega. Niisamuti, kuivõrd on nende kasutamine seotud Jumala tahtega? Küsisin ka informandilt tema seisukohti seoses aborti tegemisega ja tahtsin teada, kas tema seisukohast abort on patt.

4. **Masturbatsioon.** Siinkohal uurisin seisukohti seoses masturbeerimisega: kas uuritav on kunagi ennast rahuldanud/teeb seda regulaarselt. Jällegi, kas masturbeerimine on lubatud või on see patt? Samuti soovisin teada vaateid pornograafia, partneriga koos masturbeerimise ja sekslelude kasutamise osas.

5. **Lastesaamisplaanid.** Siin oli oluline teada saada uuritava lastesaamisplaanide kohta ja millisel määral on Jumal/kristlik kogukond neid plaane mõjutanud. Samuti, kas uuritav usub, et iga inimene peaks saama lapsi.

6. **Seksuaalharidus.** Viimases teemaplokis tahtsin saada kogemusi ja seisukohti seoses seksuaalharidusega koolis, kodus ja koguduses. Kui oluline üldse on seksuaalharidus informandi jaoks ja millisel määral on kristlik noor ettevalmistunud intiimsuheteks võrreldes ülejäänud noortega? Kas abstinentsipõhine õpe toetaks või takistaks noorte seksuaalharidust?

2.3. Intervjuude läbiviimine

Kõikide intervjuude läbiviimise ajavahemik oli jaanuar–märts 2026. Leppisin iga uuringus osalejaga kokku *Facebooki* või meili teel individuaalselt nii intervjuu kohtumispaiga, kui ka aja. Vastavalt informandi enda soovile leppisime kokku kohtumise kas kohvikus või *Zoomi* teel. Kõik uuringus osalejad olid eelnevalt tutvunud ja/või allkirjastanud informeeritud nõusoleku vormi. Suurem osa vormidest said digiallkirjastatud vahetult enne intervjuud. Ühel juhul oli informandi

soov (kohtusime füüsiliselt) allkirjastada see paberkandjale. Samuti tuli paari informandiga ette olukord, kus neil ei olnud võimalik digiallkirjastada vormi ja nad soovisid anda Zoomis suulise nõusoleku, mille sobivuse kinnitasin eelnevalt juhendajaga. Kümme intervjuud toimusid Zoomis ja kaks intervjuud viisin läbi kahes erinevas Tallinna kohvikus informantidele sobival ajal. Kohviku lasin välja valida uuringus osalejatel, et nad tunneks ennast võimalikult mugavalt ja kohvikusse tulek ei oleks ajaliselt liiga koormav.

Pean antud alapeatükis ka oluliseks märkida, et andsin endast parima, et ma ei näitaks kuidagi välja enda maailmavaateid proovides tagada nõnda, et informandi vastused ei oleks kuidagi minust mõjutatud. Valmistusin selleks, et vastused võivad olla seinast sein, seega lubasin endale, et ainuke reaktsioon vastustele võib olla kas neutraalne või positiivne. Minu jaoks oli oluline, et informant ei tunneks, et ma ei annan hinnanguid. Kasutasin aktiivse kuulamise tehnikat intervjuude vältel. Oluline oli siinkohal see, et intervjuueeritav tunneks, et tema arvamused ja kogemused on olulised ning kogu mu tähelepanu on temal.

Kuna antud teemad on inimeste seksuaalsust puudutavad, siis kogusin minimaalselt sotsioloogilisi andmeid, sest teema on sügavalt isiklik ja delikaatne. Olen lisanud töösse vaid andmed, mis tundusid minu jaoks äärmiselt vajalikud töö tulemuste lugemisel, et tagada informantidele anonüümsust.

2.4. Intervjuude struktuur

Intervjuude teostamisel oli kõige olulisem see, et oleksin intervjuuks ette valmistunud, ning uuringus osaleja tunneks ennast võimalikult mugavalt. Rubin *et al.* (2005) on kirjutanud, et väga oluline on olla teadlik oma kuulamis-, tõlgendamis-, ja jälgimisoskustest. Kuigi intervjuu läbiviija ei saa oma mõju intervjuueeritavale täielikult vältida, on võimalik vähendada potentsiaalset mõju. Kui intervjuueerija on teadlik sellest, kuidas ta käitub ja kuidas ta on ette valmistunud, siis on ka informandil positiivsem kogemus. Oluline on meeles pidada seda, et intervjuueeritav avab ennast võõrale inimesele ning tema isiklikud mõtted on seega usaldatud teisele inimesele. Uuringu läbiviija ülesandeks on tagada, et esitatavate andmetega ei tehtaks liiga uuringus osalejale ja konfidentsiaalsust ei rikutaks (Rubin *et al.* 2005).

Seega kogu intervjuu protsessi ajal tegin endast kõik võimaliku, et informant tunneks ennast mugavalt ja tema konfidentsiaalsus oleks kaitstud. Siiski, märkasin mõne informandi puhul, et esimese teemaploki juures (seksuaalkäitumine laiemalt) olid nad kartlikumad oma vaadetest rääkima (mitte kogemustest). Sel juhul rõhutasin, et nende arvamused on olulised ja ei ole vaja karta, et nende öeldule hinnanguid annaksin. Peale seda olid nad silmnähtavalt julgemad ja ülejäänud intervjuu ajal ma enam ei tundnud, et nad hoiaksid oma arvamust tagasi.

Struktuuri osas järgisin oma kolmeks osaks jaotatud intervjuu plaani. Enne intervjuud rõhutasin, et kui uuringus osaleja tunneb, et mingi küsimus on intervjuu käigus ebamugav, siis kindlasti kohe öelda ja, et igale küsimusele vastamine on vabatahtlik. Küsisin üle, kas sobib, kui lindistan meie intervjuu ja nõusoleku saamisel alustasin intervjuud. Intervjuud lindistasin kahel seadmel, vastavalt arvutis/telefonis, et vältida lindistuse kaotust. Intervjuu teemaplokke oli kokku kuus, mõne küsimuste puhul ootasin konkreetsemaid vastuseid ja teised olid jällegi vabamas vormis.

Aktiivselt kuulates reflekteerisin vastu intervjuu ajal ning küsisin vajadusel juurde suunavaid küsimusi. Üldiselt kulgesid intervjuud sujuvalt. Kuna ma vestlesin ka emadega, siis mõnel informandil oli intervjuu ajal imik süles või imik vankris ärkvel intervjuu ajal. Sel juhul intervjuu kaldus korraks teemast kõrvale. Palusin informandil märku anda, kui ta on valmis intervjuuga edasi minema. Probleeme see siiski ei tekitanud, aga tundsin, et mõnel juhul informandil endal oli mõttelõng läinud. Sel juhul reflekteerisin intervjuueeritavale tema viimast vastust või kordasin küsimust ehk proovisin sujuvalt teda teema juurde tagasi suunata, ilma et informant tunneks ennast ebamugavalt või tagant kiirustatuna. Kuna intervjuu struktuur oli enne intervjuud läbi räägitud, siis tundus see ka informantidele loogilise järjena.

Intervjuu lõpus küsisin intervjuueeritavalt sotsioloogilised andmed, millest mõned sain juba intervjuu käigus. Seejärel uurisin, kas uuringus osaleja ütles midagi intervjuu käigus, mida sooviks, et ma töösse ei paneks. Ühel juhul soovis informant, et ma ühe tema vastuse eemaldaksin, mida ma ka tegin. Samuti, kui märkasin intervjuu käigus, et informant mainis inimeste/koguduste nimesid, kindlaid isikuid identifitseerida võimaldavaid fakte jms, siis lubasin intervjuueeritavale, et need andmed eemaldan. Intervjuusid transkribeerides ja üle lugedes otsustasin mõned andmed veel eemaldada. Tegin seda selleks, et vältida kristlikus kogukonnas ära tundmist.

Paaril juhul oli informant nii avatud, et tema jaoks ei olnud oluline, et ma eemaldaksin paljastavaid andmeid tema vastustest nii tema koguduse, kui ka tema isikliku elu kohta. Peamine ülesanne on tagada uuritavate konfidentsiaalsus. Seejärel lõpetasin lindistamise, mida ütlesin ka informantidele. Uurisin peale seda uuesti (nagu soojendavas plokis), kas tekkis mingeid küsimusi või murekohti seoses intervjuu või uuringuga. Täna sin osalejat tema suure panuse eest minu magistritöösse ning palusin kindlasti ühendust võtta, kui tekib küsimusi või muresid seoses uuringuga. Mitmel juhul peale intervjuu lõppu ütlesid uuritavad, et neil oli minuga väga mugav intervjuud teha. Ilmselt seetõttu, et olen nende eakaaslane. Intervjuude kestus varieerus väga palju, sest mõned informandid olid napsõnalisemad ja konkreetsemad, teised jällegi tahtsid vastustega rohkem süvitsi minna. Intervjuud kestsid pool kuni poolteist tundi, keskmiseks pikkuseks oli kolmveerand tundi.

2.5. Intervjuudes osalenute andmed

Siinkohal tutvustan uuringus osalejate andmeid. Uuringus osales kokku kaksteist inimest. Minu eesmärk oli, et pooled informandid oleksid vabakogudusest ning pooled luteri kiriku kogudustest. Kõik informandid olid vanusevahemikus 18–32 ja rahvuselt eestlased. Minu kriteeriumiks oli, et kõik osalejad oleksid kristlased (vastavalt luterlased ja vabakoguduslased), et koguda andmeid just seksuaalteoloogia vallas (mis sai ka täidetud). Uuringus osalejate nii bioloogiline sugu kui ka sooline identiteet oli naine. Vabakoguduse alla lahterdasin nii baptistid kui ka nelipühilased. Ühel juhul informant soovis, et teda liigitatakse vaid vabakoguduse alla, mitte baptisti/nelipühi. Intervjuudes osalenute isikud on tähistatud kodeeritult, vastavalt vabakoguduslane 1 (V1) või luterlane 1 (L1) jne. Järgnevalt toon välja iga intervjuus osaleja: 1) vanuse; 2) haridustaseme; 3) konfessionaalse kuuluvuse; 4) suhtestaatuse; 5) kui kaua informant on kristlane olnud.

1) 20. a; keskharidus; nelipühi (vabakogudus); vallaline (Edaspidi V1)

2) 32. a; kõrgharidus; vabakogudus; abielus (Edaspidi V2)

3) 25. a; kõrgharidus; baptist (vabakogudus); vallaline (Edaspidi V3)

4) 25. a; kõrgharidus; nelipühi (vabakogudus); abielus (Edaspidi V4)

5) 20. a; keskharidus; baptist (vabakogudus); abielus (Edaspidi V5)

- 6) 26. a; kõrgharidus; nelipühi (vabakogudus); abielus (Edaspidi V6)
- 7) 25. a; kõrgharidus; luterlane; paarisuhtes (Edaspidi L1)
- 8) 24. a; kõrgharidus; luterlane; abielus (Edaspidi L2)
- 9) 22. a; kõrgharidus; luterlane; paarisuhtes (Edaspidi L3)
- 10) 30. a; kõrgharidus; luterlane; abielus (Edaspidi L4)
- 11) 26. a; kõrgharidus; luterlane; paarisuhtes (Edaspidi L5)
- 12) 23. a; kutseharidus; luterlane; paarisuhtes (Edaspidi L6)

3. Intervjuude analüüs

Käesolevas peatükis annan ülevaate intervjuudest, mida oli kokku kaksteist. Intervjuude analüüsimiseks transkribeerisin kõik intervjuud kasutades abivahendina veebilehekülge *Tekstiks.ee*. Siiski pidin ka manuaalselt kogu kirjapandu üle kontrollima ja vajadusel parandama. Peale intervjuude transkribeerimist lugesin intervjuud mitmekordselt läbi, et paremini teksti liigendada. Seejärel otsisin nii seoseid, kui ka erinevusi intervjuude vahel. Intervjuude analüüsis tuginesin kuuele kategooriale (vt 2.1).

3.1. Teksti liigendamise kategooriad

Teksti liigendamise kategooriaid, mida kasutasin teemaplokkidena intervjuude teostamisel on järgnevad:

I Seksuaalkäitumine laiemalt (vt 1.2)

II Religioossus laiemalt (vt 1.2)

III Abort ja rasestumisvastased meetodid (vt 1.2)

IV Masturbatsioon (vt 1.2)

V Lastesaamisplaanid (vt 1.2)

VI Seksuaalharidus (vt 1.2)

3.1.1 I Kategooria

Esimeses kategoorias soovisin koguda täpsemat infot uuritavate naiste seksuaalkäitumise, nagu esimese vahekorra kogemuse ja praeguse seksuaalelu kohta. Kui inimene ei ole veel seksuaaleluga alustanud, siis vastavad küsimused jätsin sellest plokest välja. Üldiselt oli selles plokis rohkem konkreetseid küsimusi seoses kogemustega. Teemaploki lõpus küsisin vaateid inimeste osas, kellel on olnud palju seksuaalpartnerid.

Intervjueeritavate seas oli nii paarisuhtes kui ka abielus olevaid inimesi, lisaks ka mõned vallalised. Erinev suhtestaatus lisas valimile väärtust, ning jaotas valimi kolme gruppi:

Tabel 1: Suhtestaatus informantide seas

Vallaline	Paarisuhtes	Abielus
Vabakogudus: 2	Vabakogudus: 0	Vabakogudus: 4
Luterlane: 0	Luterlane: 4	Luterlane: 2

Tabelist on näha, et vallalisi luterlasi minu valimisse ei sattunud. Huvitav on asjaolu, et vabakogudustest on naised kas vallalised või juba abielus. Lihtsalt paarisuhtes naised vabakogudusest uuritavate hulka ei sattunud. Samas võib siin mängida rolli see, et kui luterlaste seas on tavapärane olla mitu aastat paarisuhtes (enne abielu), siis vabakoguduses olevate naiste seas liigub kiiremini suhe abieluni.

Kõik vastajad, kes olid kas paarisuhtes või abielus, olid juba seksuaalelu partneriga alustanud. Mõlemad vallalised naised (V1 ja V3) praktiseerisid abstinentsi ehk hoidsid ennast abieluni. Uurisin nendelt informantidelt, nende vanust esimese seksuaalkogemuse ajal ja kogemuse kohta üldisemalt. Soovisin teada saada, kas kogemus oli nende jaoks positiivne ja kas see oli kellegi tuttava või võõraga. Samuti, uurisin, kas oldi tol hetkel alkoholi või mingeid muid mõnuained tarvitatud. Olen jaotanud informandid konfessiooni alusel kahte eri tulpale ja, mis järjekorras olen lisanud vastused esimese seksuaalvahekorra kohta: 1) vanus; 2) kellega vahekord toimus; 3) kogemus (vastavalt positiivne/negatiivne/neutraalne); 4) kas oldi kaine või mõnuaineid tarbinud.

Tabel 2: Esimene seksuaalkogemus

Luteri	Vabakogudus
L1: 18.a; tuttavaga; positiivne kogemus; alkoholijoobes	V1: –
L2: 19.a; praeguse abikaasaga; positiivne kogemus; –	V2: 21.a; praeguse abikaasaga (pulmaööl); positiivne kogemus; kainen
L3: 20.a; praeguse elukaaslasega; positiivne kogemus; kainen	V3: –

L4: 16.a; võõraga; negatiivne kogemus; alkoholijoobes	V4: 21.a; praeguse abikaasaga (pulmaööl); positiivne kogemus; kainena
L5: 16.a; poissõbraga; positiivne kogemus; kainena	V5: 19.a; praeguse abikaasaga (pulmaööl); positiivne kogemus; kainena
L6: 18.a; praeguse elukaaslasega; neutraalne või pigem positiivne kogemus; alkoholijoobes	V6: 20.a; praeguse abikaasaga (pulmaööl); positiivne kogemus; kainena

Eelnevalt on tabelis kirjeldatud inimeste kogemusi seoses esimese vahekorraga, V1 ja V3 ei ole veel seksuaalelu alustanud, seetõttu ei ole neil veel võimalik oma kogemust kirjeldada. Uuringus osalenud luterlastel olid kõik kogemused, peale ühe, positiivsed või pigem positiivsed. Kolmel juhul oldi vahekorra ajal alkoholijoobes, aga vaid ühel korral oli kogemus nendest negatiivne. Negatiivse kogemuse saanud informant oli esimeses vahekorras võõra inimesega. Siinkohal ei saa järeldada, kas võõra inimesega vahekorras olemine mõjutab inimese kogemust negatiivselt.

Vanused olid uuringus osalenud luterlastel esimese vahekorra ajal alatest 16. aastast kuni 20. aastani. Informandid, kes kuulusid vabakogudusse, olid esimese seksuaalvahekorra ajal 19. kuni 21. aastased. Nende vanuste põhjal ei saa eeldada seda, kas need on tavapärased vanused, mil Eestis noored kristlastest naised seksuaalelu alustavad, aga siiski annab ülevaate uuringus osalenud naistest. Eranditult olid informandid, kes kuulusid vabakogudusse, oma esimeses vahekorras praeguse abikaasaga pulmaööl. Kõik olid kained ja kõikide kogemused olid positiivsed. Siiski ütles mõni nendest, et kuigi kogemus ise oli positiivne, siis seksuaalkogemus ise oli valulik/natuke ebamugav, mis ei ole esimese vahekorra puhul üllatav. Ka mõned uuringus osalenud luterlased, kelle kogemus oli üldjoontes positiivne, väljendasid valu/kerget ebamugavust.

Järgnevalt küsisin nendelt, kes olid juba seksuaaleluga alustanud, kui tihti nad praktiseerivad seksuaalelu. Kuna kõik uuringus osalenud juba seksuaalelu alustanud naised olid paarisuhtes, siis on vastused seotud nende praeguse paarisuhte kohta. Lasin neil endil valida, kas soovivad vastata nädala või kuu arvestuses, aga kõik soovisid vastata nädala arvestuses. Oluline on siin märkida seda, et kõik naised, kes olid emad, rõhutasid seda, et nende seksuaalelu on muutunud märkavalt peale sünnitust. Tihti peale on väikelapse/laste kõrvalt seksuaalvahekordade arv vähenenud ja toodi välja ka kordade arv enne laste saamist. Otsustasin vastasündinutega emade

puhul lähtuda kordade arvust, mis oli enne sünnitust. Tegin sellise otsuse, sest näiteks L5 puhul oli tavapärane seksuaalkordade arv 3x nädalas, aga näiteks intervjuu ajaks oli L5 vahekorras olnud peale sünnitust ühe korra. On täiesti arusaadav, et peale sünnitust nõuab imik rohkem aega ja naise keha peab veel sünnitusest taastuma, mistõttu seksuaalvahekordade arv on vähenenud. Selles tabelis on näha keskmine seksuaalvahekordade arv nädalas uuringus osalejate sõnul:

Tabel 3: Keskmine seksuaalvahekordade arv nädalas

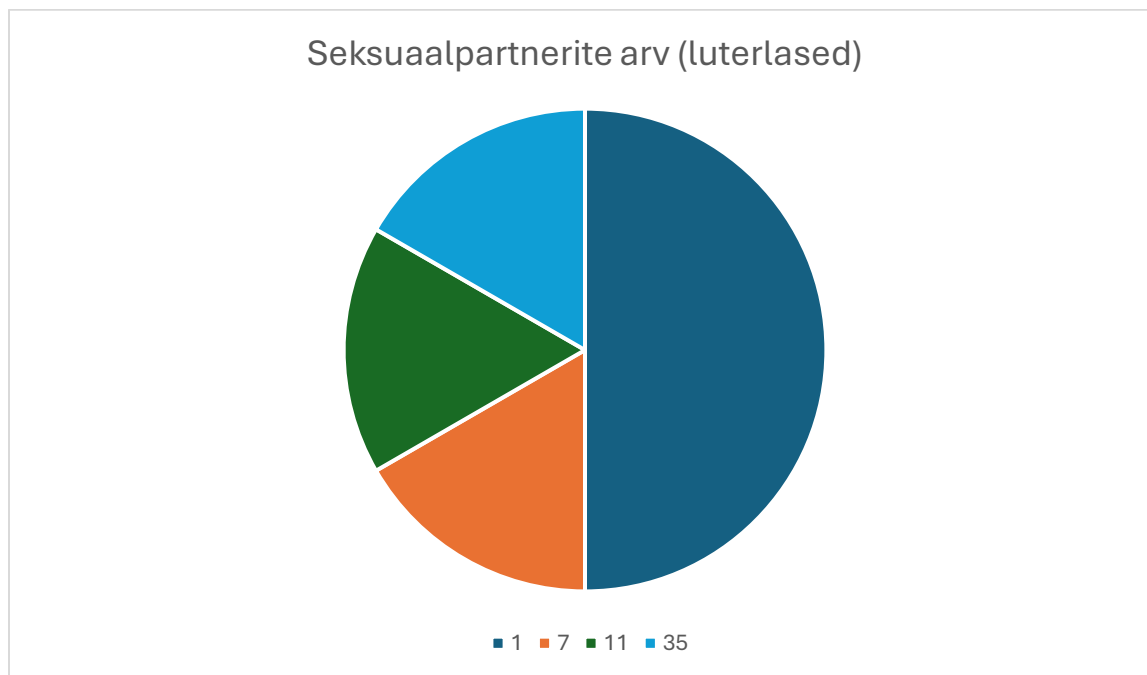
Vabakogudus	Luterlane
V1: ei ole seksuaalelu alustanud	L1: 2–4x nädalas
V2: 2–3x nädalas	L2: 1x nädalas
V3: ei ole seksuaalelu alustanud	L3: 2–3x nädalas
V4: 2x nädalas	L4: 2x nädalas
V5: 1x nädalas	L5: 3x nädalas
V6: 2x nädalas	L6: 3–4x nädalas

Siinkohal on näha, et nii vabakoguduslaste kui ka luterlaste seas on seksuaalvahekordade arv nädalas üldiselt sarnane ja suuri erinevusi ei ole märgata. Samuti uurisin seksuaalelu alustanud informantidelt, nende rahulolu sellega. Üldiselt oldi seksuaalelu kirjeldamisel pigem naxisõnalised, mis on teema isiklikkust arvesse võttes ka arusaadav. Seetõttu lasin neil vastata täpselt nii pikalt, kui sooviti. Seksuaaleluga oldi üldjuhul rahul L1: *"Ma olen väga rahul. Ma arvan, et meil on põnevust ja ma ei tunne, et midagi oleks vajaka. Mul on selles suhtes vedanud partneriga, keda huvitab, et mul oleks ka hästi."*

Konkreetselt kumasid läbi sellised märksõnad nagu usaldav suhe, väga rahul, partneriga lähendamine ja nauding. Siiski, toodi välja, et väikelapsega on keerulisem, mis on täiesti mõisteta. Näiteks V6 sõnul enne lapse saamist oli seksuaaleluga paremini, imiku kõrval on raskem, aga üldiselt on ta siiski rahul. Ka L4 tundis, et tema seksuaalelu oli mõjutatud laste saamisest: *"Olen üldiselt rahul. Peale last võiks rohkem energiat olla ja aega, et seksida. Enne last, kuna me proovisime ja meil oli planeeritud laps, siis mingi hetk, kui kohe ei tulnud, siis mingi hetk läks*

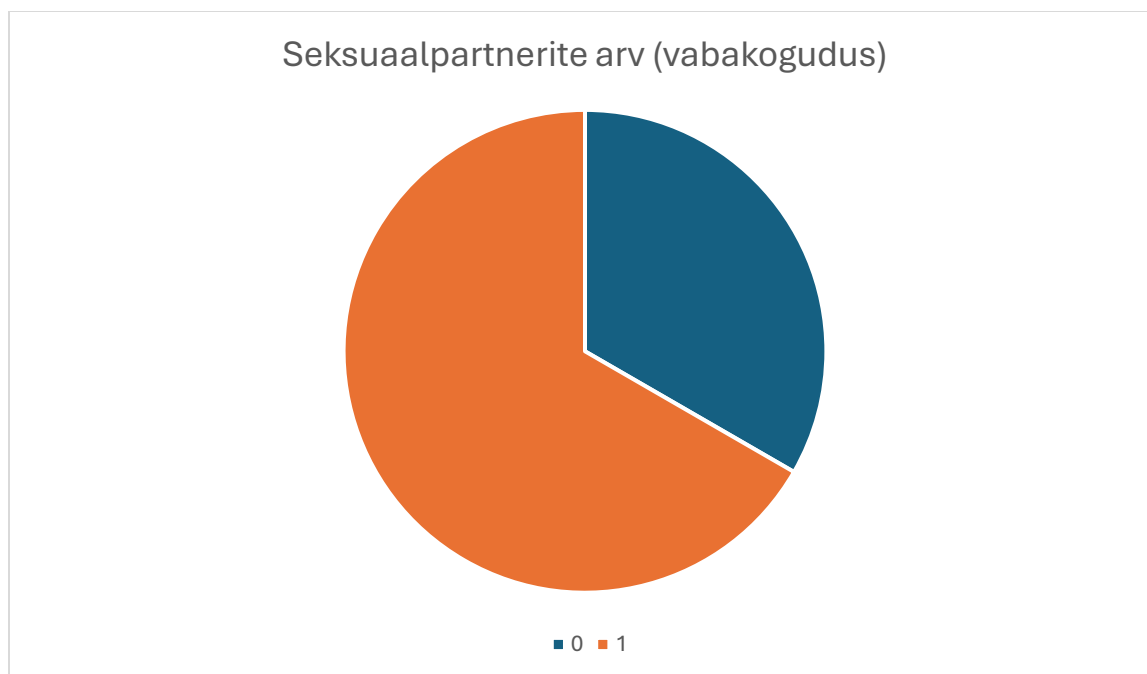
natuke tööks ära. Selline, et nüüd on ovulatsioon ja nüüd peame seksima ja seksime kaks korda päevas ja hommikul ning õhtul ja niikaua kui saab. Et siis oli natukene nagu see, et läks natuke tööks ära. Raseduse ajal oli kohutav, sest mu mees ei tahtnud seksida minuga, sest ta kartis, et ta teeb lapsele liiga." Siit ei saa kindlasti eeldada, et kõikidel paaridel peale lapse sünni võib seksuaalne rahulolu minna alla, aga see on võimalik, et see võib juhtuda. Kokkuvõttes oli seksuaaleluga rahulolu mõjutatud laste saamisest, aga üldiselt kumas läbi siiski positiivne seksuaalsuhe partneriga.

Selles teemaplokis uurisin informantidelt nende seksuaalpartnerite arvu, mille olen ka välja toonud kahes erinevas tabelis:

Joonis 1: Informantide seksuaalpartnerite arv (luterlased)

Tabelist on näha, et kolmel inimesel on seksuaalpartnerite arv üks. Seksuaalpartnerite arv on kõrgem kui 1 kolmel inimesel, kelle seksuaalpartnerite arv on 7, 11 ja 35.

Joonis 2: Informantide seksuaalpartnerite arv (vabakogudus)

Informantidel, kes olid vabakogudusest ja seksuaalelu alustanud, oli seksuaalpartnerite arvuks kõigil üks. Kaks informanti ei olnud veel uuringu läbiviimise ajaks seksuaalvahekorras olnud.

Kui eelnevad teemad esimeses kategoorias on nõudnud pigem konkreetseid vastuseid, siis viimasena uurisin antud teemaploki juures seda, kas vastajate arvates palju seksuaalpartnereid halvendab meeste/naiste mainet. Vastuseid oli siinkohal erinevaid. Paljude sõnul oleneb see inimesest endast ja tihtipeale vaadatakse erinevat moodi inimest olenevalt sellest, kas ta on kristlikus sfääris või ta ei ole usklik. Näiteks V4 sõnul ideaalmaailmas võiks olla inimesel seksuaalpartnerite arvuks üks. Teine asi on tema sõnul see, kui inimene ei ole veel kristlane ja neil on seetõttu rohkem partnereid – seda tema arvates küll tagasi võtta ei saa, aga Jumal saab nendest kogemustest puhastada. Näiteks V5 ütles otse välja, et tema arvates halvendab seksuaalpartnerite kõrgem arv (maine piir läheb tema sõnul alates 10st partnerist) inimese mainet: *"Igal juhul mina kristlasena näen, et seks on loodud mehe ja naise vahel abiellu. Ja kõik, mis väljaspool seda on, tegelikult ei ole jumala tahe. Ma arvan ka ühiskondlikult, kui naisel on palju seksuaalpartnereid, siis ta on mingi väga madalast klassist inimene. Aga kui mehena ärijuhina on palju seksuaalpartnereid, siis see on mingi väga kõva vend. Et ühiskondlikult järjest enam muutub normaalsuseks ja ägedaks kahjuks, mina näen."*

Ka V6 sõnul on üle ühe partneri eelnevalt abielule liiga palju. Samas mõistab ta, et kui inimene ei olnud kunagi kristlane, on suurem partnerite arv arusaadav. Peale tema arvab ka V2, et üle ühe seksuaalpartneri on liiast. Samas tunneb ta, et inimesed vaatavad tema poole negatiivselt just seetõttu, et tal on väike seksuaalpartnerite arv. Samuti rõhutab ka V6, et ühiskondlikult on pigem tavapärane rohkemate seksuaalpartneritega olla. L5 arvates halvendab suurem seksuaalpartnerite arv palju naiste/meeste mainet (tema arvates üle 10-ne): *"Seks võiks olla ikkagi selline püha asi ja inimesega kellega sa oled koos olnud. Mitte iga nädal uus inimene ja kui sul on nii palju suhteid olnud, kus sa oled jõudnud seksida, siis tekib küsimus, et mis sul viga on, et ei suuda ühe juurde kindlaks jääda."*

V5 tõi välja seda, et talle tundub, et ühiskonnas saavad maine kahju rohkem naised, kui mehed. Seda arvamust jagavad ka teised uuringus osalejad, näiteks L6 arvates peab vaatama seda ajaloolisest kontekstist: *"Ma arvan, et üks ta kindlasti erineb sellest, kuidas me vaatame seda, kuidas ta ajalooliselt on olnud, et mehel justkui võib olla mitu korraga ja palju eelnevaid. Aga et naine peaks justkui olema puhas leht."*

Aga siiski ollakse ka arvamusel, et suurem seksuaalpartnerite arv ei halvenda otseselt inimeste mainet. L2 sõnul oleneb jällegi inimesest, aga ta austab inimese enda otsust, mida too on teinud oma elus. Siiski, kui number üle viie on, siis tal võib tekkida mure, kas inimesel on kõik ikka hästi. L4 sõnul, kui teine naine ütleks talle oma seksuaalpartnerite arvu, siis teda see ei segaks. Samas ta tunneb, et tema enda arv on pigem suur ja selle tõttu tunneb ta mingil määral häbitunnet. L3 ütleb, seksuaalpartnerite arv ei kahanda tema silmis inimese väärtust. Kuigi ta ei vaata negatiivselt seda, kui inimestel on üheöösuhted, siis tema jaoks on seks mõeldud vaimse ühenduse loomiseks ning liigne seksuaalpartnerite arv (tema sõnul üle 15-ne) võib hakata mõjuma rusuvalt. V3 ütleb, et tema ei taha kristlasena teistmoodi suhtuda inimestesse, kellel on olnud rohkem partnereid: *"Minu jaoks selle inimese väärikus on seesama, minu jaoks see inimene on ikkagi jumala näo järgi loodud, tal on see seesmine väärtus, mis ei olene sellest otseselt, mida ta teeb. Jah, loomulikult ta võib nagu maises mõttes oma mainet või usaldusväärust justkui niimoodi tugevalt mõjutada. Ma arvan lihtsalt, et võib-olla mainest olulisem ongi see inimese enda vaimne ja emotsionaalne ja ka füüsiline tervis."*

Üldiselt jagunesid vastused kahte kategooriasse. Ühalt arvati, et seksuaalpartnerite arv kindlasti halvendab inimese mainet ning põhjendati ära miks. Teisalt arvati, et kuigi otseselt

inimese mainet see nende silmis ei halvenda, siis kas ühiskondlikult see siiski on mõjutatud või mingist numbrist alates tekib murekoht. Sellist vastust, et seksuaalpartnerite arv üldse ei mõjuta inimese mainet, ei olnud. Oluline on siin märkida ära see, et kõikide vastajate arvates oli see, mis hetkest liigub arv liiga suureks, erinev. Mõne inimese sõnul oli juba üle ühe inimese liiga palju seksuaalpartnereid, teise sõnul jällegi viiest või viieteistkümnest partnerist alates läks arv suureks.

3.1.2 II kategooria

Käesolevas alapeatükis kirjeldan uuringus osalejate religioossust laiemas kontekstis. Uurisin informantidelt seda, kaua nad on kristlased olnud ja mida tähendab nende jaoks kristlane olemine. Samuti soovisin teada millisel määral on seotud nende jaoks seksuaalsus ja Jumal.

Uuringus osalenud olid suuremas osas kristlaseks saanud/hakanud hilisemas eluetapis, kolm informanti olid nende sõnul kasvanud üles kristlikus sfääris (luterlased). L5 ja L6 ütlesid, et nemad on kristlased olnud kogu oma teadliku elu, ning kuigi L2 kasvas üles kristlikus peres, siis teadlikult sai temast kristlane alles täiskasvanueas. Alla 4 aasta ei olnud ükski uuritav kristlane olnud. Siinkohal otsustasin tagantjärei mitte siduda kindlaid aastaid iga inimesega, selleks, et kaitsta informantide isikuid.

Kristlaseks olemine on suur osa inimese elust ja seda peegeldavad ka uuringus osalejate vastused. Esiatatud küsimus oli avatud, seega vastused olid pikkuselt väga erinevad. Mõni informant seletas, kuidas temast sai üldse kristlane ja teine jällegi ütles paari lausega, mida kristlane olemine tema jaoks tähendab. Põhiline muster, mis kumas uuringus osalejate vastustest läbi on, et nad on andnud oma elu Jumalale ning Temaga ollakse elavas suhtes. L6 jaoks on Jumalaga suhe kõige olulisem: *"Minu jaoks see ongi mingisugune turvatunne, kuuluvus, lihtsalt, et ma tean, et mul on keegi suurem kelle juurde oma muredega pöörduda."* V1 arvates on kristlasteks olemine Jeesusega igapäevaselt koos kõndimine, temaga rääkimine, juhatus kuulamine ning koos kasvamine. Ka V4 Jeesuse ette elu maha panemist ja temale elamist: *"Ma elan selle perspektiiviga, et elada Jumalale kõigega, mis ma teen ja ka oma eluga seda välja peegeldada ning elada seda julgelt välja, julgelt jagada oma usku ja evangeeliumi."*

Samuti mainitakse väga palju nii luterlaste seas, aga ka vabakoguduslaste seas, kindlate printsiipide järgimist. Näiteks V6 toob seda välja: *"Minu jaoks tähendab kristlane olla, et ma usun Jeesusesse ja et ma järgin ka seda, mida Jeesus on teinud ja öelnud. Ma elan kristlike printsiipide*

järgi, mis tulevad Piiblist." Ka L4 sõnul on kristlaseks olemine tema jaoks nagu lisajõud, nii on ta teadlik, kas see kuidas ta käitub ja räägib on meelepärane Jumalale. L3 defineerib aga kristlust läbi armastuse: *"Et mind armastatakse ja lunastatakse, aga samal ajal see, et mina ise suhtuksin teistesse läbi armastuse, et see on minu jaoks kristluse kõige suurem alustala."* Kuigi L3 mainib alustalana armastust, siis ma tõlgendan seda siinkohal samamoodi kui kristlike printsiipide järgimist.

Huvitav oli aga see, et kristliku kogukonda kuulumist toodi vähem välja kristlaseks olemise juures, kui ma oleksin oodanud. Siiski, näiteks L5 arvates mängib see suurt rolli: *"Arvan, et kristlane olla on see, et hinges usud millegisse suuremasse ja kogudusetunne ning ka kirikus käimine."* Samuti V2 tunneb, et nii Jeesuse õpetuse järgmine, aga ka kogukonnas olemine, tähendab tema jaoks kristlaseks olemist. Kristlaseks olemine oli iga informandi jaoks mingil määral erineva tähendusega. Mõnel juhul vastused kordusid ja ühine sõnum oli sama, et kristlaseks olemine tähendab siiski Jumalasse uskumist ja tema sõnumi järgimist. Siiski, ma ei märganud mingeid mõttemustreid, mis kattuksid ainult ühe konfessiooniga. Mõlemalt konfessioonilt tuli sarnaseid vastuseid seoses kristlaseks olemisega.

Selles teemaplokis uurisin samuti informantidelt kuivõrd on nende jaoks seotud seksuaalsus ja Jumal. Vastuseid oli jällegi seinast sein. Omati arvamusi, et religioossus ja seksuaalsus ei ole seotud omavahel, aga oldi ka arvamusel, et need on omavahel väga tihedalt seotud. L1 ei näe kirikus ühtegi seksuaalset teemat enda jaoks, seksuaalvahekord on tema ja tema partneri vaheline, aga usk on tema ja Jumala vaheline, võrdusmärki seal vahel ei ole. L2 on sellisel arvamusel, et kuna kirikus väga palju sellistel teemadel ei räägita, siis otsest seost ta ei näe. Samas nendib ta, et neid seoseid võib olla, aga kirik laiemalt neid teemasid ei puuduta. L3 tunneb samuti, et kuigi seksuaalsus on osa inimeseks olemisest, siis seal see seos on, aga rohkem nad omavahel seotud pole. Ta arvab, et tihtipeale seksuaalsust ja religioossust pannakse ühte patta, kuigi ei peaks.

Samuti oldi arvamusel, et vähesel määral on Jumal ja seksuaalsus seotud. L5 tunneb, et sellel moel on seotud, et Jumal mõjutab vaateid elule ja see on paratamatult seotud seksuaalsusega. Samas ei tundud ta nende vahel tugevat seost: *"Eks ta mingil määral seotud on ja mulle meeldib abielupühadus, aga samas ma ei usu, et peaks ootama abieluni. See oli võib-olla vanasti ja tulenes sellest, et sobivaid rasestumisvastaseid vahendeid ei olnud saadaval ja ei tuleks sohilaps."*

Nagu mainitud, esines ka arvamusi, et seksuaalsus ja Jumal on väga tihedalt seotud. Sellist arvamust jagas näiteks V1, kelle sõnul kõik asjad tema elus baseeruvad usul. Näitena toob ta välja

vahekorra enne abielu ja kuidas Piiblis on kirjas, et seda tuleb vältida, kui ei soovi endale liiga teha. Ka V2 toob välja sama, mis V1, kuidas Jumal on seotud iga aspektiga tema elust ja seetõttu seksuaalvaldkond on väga tihedalt seotud usuga. V3 sõnul on Jumala poolt pandud kindlad raamid ka seoses seksuaalsusega ja need on seal põhjusega inimese kaitseks. V4 räägib, kuidas tema jaoks on seotud Jumal ja seksuaalsus läbi abielu ning seksi: *"See on kindel, et jumal on selle loonud mehe ja naise vahel ja see on väga ilus minu arust. Ma alati imetlen kuidagi seda, et kuidas Jumal on nii täiuslikult seda teinud, et see ei ole lihtsalt mingi asi, mida tuleb teha, et lapsi saada. Vaid see pakub naudingut ja see on väga äge."* Nagu V3 sõnul on Jumala poolt seatud raamid, mida järgida, siis sama arvab ka V5. Ta on endale seadnud selged raamid, milline on Jumalale meelepärane seksuaalsus ja milline ei ole: *"Tegelikult seda on näha, et need raamid ei ole lihtsalt seal selleks, et need kuidagi piiravad inimest, vaid tegelikult armastusest pandud raamid. See on nagu see, kui lapsevanem piirab oma last, et ära pane kätt kuuma pliidi peale."* Ka V6 tunneb, et seos on kindlasti olemas, sest Jumal on loonud selle ning tänu uskumustele inimesed praktiseerivad teatud moel oma seksuaalelu. Ka L6 arvamus on sarnane eelnevatega, et kindlasti on seotud need mõlemad omavahel. Ta vihjab ka raamidele ja põhimõtetele, mis ta tunneb, et talle on seatud: *"Kui ma emalt küsisin ja sain temalt selle vastuse, et võib ja see on okei (enne abielu seksida), siis mul tuli see kergendus mõnes mõttes. Ta tekitab kindlasti palju küsimusi ja neid mõtteid minu peas, et mida tohib ja mida ei tohi."*

Väga huvitavalt näeb seksuaalsuse ja religioossuse seost L4, kelle sõnul on võimalik saada Jumalaga kontakti läbi orgasmi: *"Minu meelest see orgasmi seisund on ikkagi väga jumalik. See on niisugune üleloomulik ja sa saad kõrgema jõuga kontakti läbi selle vabanemise ehk läbi orgasmi. Samuti on võimalik saada lapsi läbi seksi, see on ju jumalik."*

Küsimuse juures, mida tähendab kristlaseks olemine uuritavate jaoks, ei olnud niivõrd erinevaid vaateid kahe konfessiooni vahel. Viimase teema juures, ehk küsimuse juures kui palju on Jumal/religioossus ja seksuaalsuse omavahel seotud, joonistusid välja kindlamad mustrid. Julgen väita, et märkasin rohkem kallutuvust ühele või teisele poole, vastavalt informandi konfessioonile. Mida ma märkasin, oli see, et väga tugevat seotust nägid Jumala ja seksuaalsuse vahel just vabakogudusega seotud naised, samas kahel juhul ka nägid tugevat seotust kaks luterlast (L6 ja L4). Samuti tõid kõik vabakogudusest naised (samuti üks luterlane) uuringus välja seosed Jumala ja tema loodud põhimõtetega. Seda viis luterlast ei maininud. Nende jaoks oli seksuaalsus

ja Jumal seotud eriti tugevalt läbi Piibli/Jumala/Kiriku poolt seotud reeglite ja põhimõtete. Seda sama mustrit ei märganud niivõrd uuringus osalenud luteri naiste seas. Nead olid enamjaolt arvamisel, et omavahel ei ole seotud seksuaalsus ja Jumal, kui on, siis vähesel määral või nad seda sellisel moel endale ei teadvusta.

3.1.3 III Kategooria

Antud alapeatükk puudutab nii konkreetsemaid kogemusi seoses rasestumisvastaste vahenditega, kuid ka avatumaid vastuseid seoses vaadetega nii abordile, aga ka rasestumisvastastele meetoditele. Järgnevas tabelis on välja toodud uuringus osalejate vastused küsimustele, kas ja millal on lubatud rasestumisvastased vahendid (vastavalt konfessioonile):

Tabel 4: Rasestumisvastaste meetodite lubatavatus

Luteri	Vabakogudus
L1: Jah lubatud, alati.	V1: Jah lubatud, alati.
L2: Jah lubatud, alati.	V2: Jah lubatud, heaperemehelikult kasutades.
L3: Jah lubatud, alati.	V3: Pole otseselt vastu, aga tuleb otsida Jumala sõna ning palvetada selle osas.
L4: Jah lubatud, alati (võiks rohkem valikuid olla).	V4: Jah lubatud, aga tuleb katsuda Jumala ees südame läbi, et leida õige vahend endale.
L5: Jah lubatud, alati (need, mida arst välja kirjutab ja mis on üldlevinud).	V5: Jah lubatud, aga kõige tavalisemad vahendid.
L6: Jah lubatud, alati.	V6: Jah on lubatud, aga ainult kondoom või kalendermeetod (mitte hormonaalsed meetodid).

Ülevaloleval tabelist on näha, et uuringus osalenud luteri kirikusse kuuluvatelt naistelt sain üldiselt konkreetseid vastuseid, millega anti teada oma arvamus ühe lausega. Need naised olid kindlal arvamisel, et rasestumisvastased vahendid on alati lubatud. Mingil juhul tõid mõned naised

ise välja, et nemad hormonaalseid vahendeid ei kasuta üldiselt tervislikel põhjustel. Siiski, rõhutasid nad, et hormonaalsed vahendid võiksid olla kättesaadavad. Uuringus osalenud vabakogudusse kuuluvad naised olid üldjuhul arvamusel, et vahendid peaksid olema lubatud. Siiski, vastused olid pikemad ning mitmel juhul põhjendasid nad, miks hormonaalsed meetodid nende sõnul ei tohiks olla lubatud või ei pruugi olla kõige paremad nii naiste tervisele/kooskõlas Jumala tahtega.

Siinkohal küsisin uuringus osalejate arvamused seoses sellega, millised rasestumisvastased meetodid peaksid nende arvates olema lubatud ja millised mitte. Tutvustan siin ka informantide põhjendusi, miks nende arvates teatud rasestumisvastased meetodid ei ole parim valik paarile. V5, L1, L2, L3, L4, L5 ja L6 toetasid kõikide rasestumisvastaste meetodite kasutamist ja ei soovinud oma vastust üldiselt pikemalt põhjendada. Siiski, L6 rõhutas, et tema mõtleb vahendeid, mis on üldlevinud ja/või arst kirjutab välja. Sama arvas ka V5. L5 ütles juurde, et kuigi ta arvab, et kõik peaksid olema lubatud, siis neil on oma head ja vead, aga beebipillide puhul tuleb olla ettevaatlikum: *"Mina isiklikult eelistan kondoomi, sest minu kõrval on olnud naisi, kellel on olnud halbu kogemusi beebipillidega. Ja ma olen näinud, mis need on teinud ja ma ise ei toeta seda. Ja ma ei toeta seda, et arstid neid justkui nii palju peale suruvad. Võib-olla ma arvan, et meditsiinilisest vaatest võiks natuke tagasi võtta, et neid beebipille niimoodi peale surutakse."*

V1 ei osanud öelda kindlaid meetodeid, mis ei peaks olema lubatud. V2 sõnul ta ise alles on hakanud uurima rohkem vahendite kohta. Tema arvates näiteks spiraali kasutamine ei ole kõige õigem, sest kuna spiraal ei lase viljastunud munarakul kinnituda emaka seinale, siis ta on mõnes mõttes rasedust katkestava toimega. See meenutab talle aborti ja seetõttu näiteks spiraali kasutamine on tema jaoks küsimuse all. V3 arvates on kondoom kõige ohutum ja ta ei jää kusagile sisse kinni ning on kergesti eemaldatav. Aga näiteks teatud hormonaalsed vahendid jäävad naise kehasse, näiteks spiraal/suukaudne tablett/implantaat ja võivad tekitada tervislikke tagajärgi, kuigi ilmselt neid ei teki. Ka V4 ei kasuta teatud vahendeid, kuna need mõjutavad hormoone. Ta toob välja seda, kuidas katoliiklaste seas on see tundlikum teema ja seetõttu on ka tema proovinud aru saada, kas on üldse okei rasestumisvastaseid vahendeid kasutada. Siiski, tema oma partneriga tundis, et on okei kasutada. V6 selgitas põhjalikult, miks tema tunneb, et ainukesed aktsepteeritavad vahendid on kondoom ja kalendermeetod: *"Minu jaoks isiklikult, kuna Jumal on loonud naise tsükli nii, et seda saab järgida, siis seda võib järgida. Aga meie isiklikult abikaasaga arvame, et kõik, mis on sellised rasestumisvastased vahendid, kus saavad kokku munarakk ja*

seemnerakk, need ei ole head, sest kui need saavad kokku, siis meie jaoks tekib uus elu ja uus DNA on loodud. Ja siis ei ole vahet, kas me paneme sellele DNAlle kohe lõpu või siis paari kuu pärast, mis oleks ametlikult abort. Ehk siis sinna alla käivad pillid, spiraal, plaastrid jne. Kui munarakk ja seemnerakk saavad kokku, siis nende puhul see emaka keskkond on nii halb, et see väljastab selle. Et see ei saa sinna kinnituda."

Järgnevasse tabelisse on lisatud informantide kogemused seoses rasestumisvastaste meetoditega, kas nad on kasutanud ja milline on olnud kogemus. Tabel on jaotatud jällegi konfessiooni järgi:

Tabel 5: Kogemus rasestumisvastaste meetoditega

Luteri	Vabakogudus
L1: Kondoom (negatiivne kogemus), katkestatud vahekord (positiivne kogemus) ja SOS pill (positiivne kogemus)	V1: Ei ole kasutanud rasestumisvastaseid meetodeid
L2: Kondoom ja beebipillid (positiivne kogemus)	V2: Implantaat, tuperõngas ja kondoom (kõigiga positiivne kogemus)
L3: Beebipillid (negatiivne kogemus)	V3: Ei ole kasutanud rasestumisvastaseid meetodeid
L4: Kondoom (positiivne kogemus)	V4: Kondoom (positiivne kogemus)
L5: Kombineeritud pillid (positiivne kogemus) ja kondoom (negatiivne kogemus)	V5: Hormonaalspiraal (positiivne kogemus)
L6: Kondoom (positiivne kogemus)	V6: Kondoom, kalendermeetod ja pessaar (positiivne kogemus)

Ülalolevas tabelis on kirjeldatud uuringus osalejate poolt kasutatud/hetkel kasutatavaid rasestumisvastaseid meetodeid. Informantide kaitseks olen otsustanud mitte eraldi selgitada olukordi, avades miks neil on olnud negatiivne/positiivne kogemus. Siiski, olen lisanud üldistavalt kogemused seoses rasestumisvastase vahendiga. Pean aga oluliseks märkida seda, et kõik

negatiivsed kogemused on seotud tervislike probleemidega, mida informantide sõnul tekitab antud rasestumisvastane vahend. Siinkohal on aga välja arvatud L5 kogemus kondoomiga, tema kogemus ei olnud seotud füüsilise tervisega, vaid emotsionaalse kogemusega. Üldjuhul on aga uuringus osalejatel kogemus rasestumisvastaste meetoditega positiivne ja vaid kolmel naisel kaheteistkümnest on olnud negatiivne kogemus. Samuti ei ole nende informantide seas suuri erinevusi seoses nende konfessionaalse kuuluvusega. Erinevused tulevad välja vaid selles, et luterlased on proovinud kolme erinevat meetodit (kondoom, katkestatud suguühe ja beebipillid), aga vabakogudusest naised on proovinud rohkemaid meetodeid.

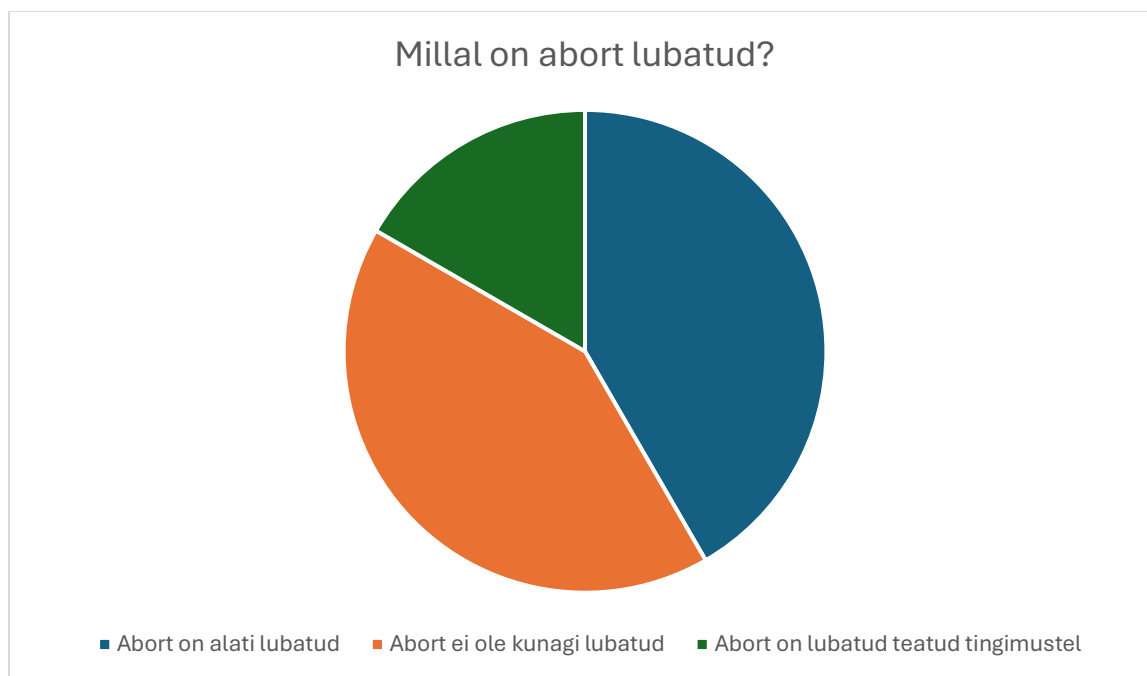
Seoses rasestumisvastaste meetoditega uurisin viimasena seda, kuivõrd on rasestumisvastaste meetodite kasutamine seotud Jumala tahtega. L6 tundis, et ta ei ole antud teemaga kursis/ei oma kindlat arvamust sellel teemal. V5 on küll maadelnud selle teemaga, aga ta ei näe, et siiski oleks vale kasutada vahendeid: *"Et mingis mõttes ma saan aru sellest põhjendusest, et sa justkui nagu sekkud tegelikult, et võib-olla Jumal tahab sulle lapse kinkida, aga sa sekkud ise sellesse. Aga me ei tundnud, et see oleks kuidagi olnud vale või et nüüd Jumal ei taha meiega enam tegemist teha peale seda. Sest ma mingis mõttes ei ole lõpuni kindel, kas see on tegelikult Jumala tahe. Aga samas minu vabakogudusest on väga palju naisi, kes kasutavad, enamused naised isegi kasutavad, et ma arvan, et see on ka võib-olla mingi kultuuriteema natuke."*

Küsimusele kuivõrd on rasestumisvastaste vahendite kasutamine seotud Jumala tahtega või on seda pigem vähesel moel seotud, vastasid intervjuueeritavad järgnevalt: L1 arvates ei ole eriti seotud, sest see on ikkagi naise tahe. Samas toob ta välja, et inglise keelne väljend *"pull out and pray"* (tõmba välja ja palveta) võib olla seotud mingis osas Jumalaga. Aga samas ta ei usu, et rasestumisvastase vahendite kasutamine on Jumala tahtele vastu hakkamine. Selgitan siinkohal, et väljendit *"pull out and pray"* kasutatakse katkestatud vahekorra kohta. Sinna juurde on ilmselt lisatud *"pray"* ehk palveta, kuna tegemist on ebatõhusa meetodi kohta ja tehakse nalja selle üle, et inimene peab palvetama, et mitte jääda rasedaks. Ka L2 arvab, et tema ei seosta rasestumisvastaste vahendite kasutamist Jumala tahtega. Samuti ei ole L3 sõnul rasestumisvastaste vahendite ja Jumala vahel mingit konflikti. Jumal ei ole teinud rasestumisvastaseid vahendeid (need on inimeste kõrvalprodukt) ja inimestele on antud vaba tahe teha valikuid. L5 arvab, et on naise vaba tahe otsustada, palju lapsi tema soovib ja see teeb Jumalat õnnelikuks, kui inimene on õnnelik oma vabaduse eest selliseid asju otsustada.

Siinkohal on kirjeldatud nende informantide vaateid, kelle arvates on seotud rasestumisvastaste vahendite kasutamine Jumala tahtega. L4 tunneb, et kui Jumal ei tahaks, et ta rasestumisvastaseid vahendeid kasutaks, siis ta ei paneks talle seda mõtet pähe neid kasutada. Ja kui Jumal soovib, et ta jääks rasedaks, siis juhtub see ka hoolimata rasestumisvastastest vahenditest. V1 sõnul on mõnes mõttes individuaalne kogu see teema. Kuigi lapsed on Jumala imeline kink, siis vahendite kasutamine võiks olla kristliku ühiskonna poolt soodustatud, et soodustada paarisuhet ning hoida vahet järglaste saamisel. V3 selgitab sama mõttekäiku, mis L4, et isegi kui kasutatakse kondoomi ja naine jääb rasedaks, siis see on seotud Jumala tahtega. Kui Jumal tahab, et ta saaks lapsi, siis ta saab, aga paaridel on vaja vahel mõne aastast pausi, et puhata (enne kui uuesti hakatakse lapsi saama). Sarnaselt mõtleb V4 ja ta rõhutab lisaks, et me elame kultuuris, kus on okei mingil määral laste saamist planeerida. V6 sõnul on seotud juba läbi selle, et Jumal on loonud menstruaaltsükli, mida saab järgida: *"Mulle tundub, et Jumalale on väga oluline elu ja sellepärast ma ei tahagi, et kui uus elu tekib, siis ma ei taha seda hävitada. Selles mõttes ma arvan, et see on oluline. Ma tunnen, et kalendermeetod on küll Jumala poolt loodud, sest muidu Jumal oleks võinud ju luua niimoodi, et naine jääks suvaliselt rasedaks. Aga kuna see pole niimoodi, siis seda tsüklit saab järgida."*

Antud küsimus, mis oli seotud Jumala tahte ja rasestumisvastaste meetoditega, oli väga avatud ja seetõttu märkas, et iga üks tõlgendas küsimust natuke erinevalt. Mõne jaoks tähendas küsimus seda, kas üldse Jumal tahab, et kasutataks rasestumisvastaseid vahendeid ja kas nende kasutamine on Jumala tahte takistamine. Jällegi mõni informant tundis, et küsitakse seda, kas Jumal on loonud rasestumisvastased meetodid. Kuna ma ei soovinud suunata selle küsimuse juures inimeste vastuseid, siis selle tõttu on raskem teha järeldusi vastustes kohta.

Selles kategoorias tutvustan ka uuringus osalenud naiste arvamusi seoses sellega, kas nende arvates on abort lubatud ja millal on abort lubatud. Allolevas ringdiagrammis olen jaganud vastused kolme rühma: 1) Abort on alati lubatud; 2) Abort ei ole kunagi lubatud; 3) Abort on lubatud teatud tingimustel (rasedus ohustab ema/sündimata lapse elu, loode on väärarenguga, laps sünniks vägistamise või intsesti teel, naisel pole võimalik last üleval pidada).

Joonis 3: Abordi lubatavus informantide arvates

Vastanute arvamused jagunesid kolme leeri ja esile kerkisid konfessioonil põhinevad erinevused. Viis uuringus osalenud luteri naist olid seisukohal, et abort on alati lubatud. Pean siin vajalikuks ka mainida, et abort on alati lubatud tähendas nende informantide jaoks seda ajaperioodi, mis on seaduse poolt määratletud. See tähendab, et Eestis on lubatud raseduse katkestamine omal soovil kui rasedus on kestnud vähem kui 12 nädalat ja mõnel tervislikul põhjusel kuni 22 nädalat. Teised viis uuringus osalenut, kelle seisukoht oli see, et abort ei ole kunagi lubatud, olid vabakogudusse kuuluvad naised. Neid, kes arvasid, et tegemist pole nii must-valge pildiga, oli kaks. Üks informant kuulus luteri kirikusse ja teine vabakogudusse, nad tõid välja erinevaid põhjuseid, millal abort on lubatud nende arvates. Need põhjused tõin välja eelmises lõigus.

Uuris vastavalt informantide vastustele, miks nad arvavad, et abort on patt või ei ole patt. Toon seoses sellega välja uuringus osalejate põhjendused. V1 arvates on abort patt, sest elu algab viljastumisel ja sealt edasi algab inimareng. Samuti toob ta välja selle, et kui rase naine tapetakse, siis see läheb topeltnõrva alla. Isegi, kui tegemist on lootega, siis on see inimelu, millele teistel ei ole õigust kätt külge panna. Ka V2 sõnul on tegemist patuga, sest tapetakse ära kõige väärtuslikum ja hinnalisem inimelu. Isegi, kui laps saadakse läbi vägistamise, siis abort ei võta vägistamise

traumat ära. Igal lapsel on õigus sündida, isegi kui tal on mõni puue. V3 mainib samuti kätt teise elu külge panemist põhjendusena, et abort on patt, sest üks kümnest käsust on see, et "Sa ei tohi tappa." V4 põhjendab sarnaselt eelnevatega, et tegemist on inimelu võtmisega: *"Mina usun, et Jumal on need väiksed inimesed pannud meie ihudesse. Mina ei tea, miks mõnega võib juhtuda mingi väärareng ja nii edasi, aga ma näen, et sellel inimesel, sellel elul võib olla elu potentsiaal. Et Jumal on ta loonud ja mul ei ole õigust kuidagi tappa, isegi kui ta on pisike ja abitu seal kõhu sees."* V5 toob välja seda, et vägistamise teel lapsi sünnib pigem harva, kuigi vägistamine on tema arvates kohutav. Pigem on probleem selles, et inimesed ei kasuta rasestumisvastaseid meetodeid ja ei taheta tagajärgedega tegeleda, mistõttu tehakse aborte: *"Sest Piibel ütleb ka, et Jumal annab elu ja jumal võtab elu ja abort on ilmselge sekkumine sellesse, mida jumal on loonud."* Ka V6 põhjendused kattuvad V5-ga, kui tegemist ei ole vägistamisega, siis tihtipeale jäädakse kogemata rasedaks, aga inimese enda otsus oli sellel hetkel astuda vahekorda. Inimestel endil ei ole autoriteeti otsustada inimelu üle, see on püha. Siit joonistub välja selge muster, et kuigi V6 sõnul oli teatud juhul lubatud abort, siis kõikide vabakogudusse kuuluvate uuringus osalenud naiste arvates on abort siiski patt. Nende põhjendused olid siinjuures pigem kattuvad, aga väga konkreetset.

Aga kõik informandid ei arvanud, et abort on patt: L1 oleks see patt vaid siis, kui inimene teeb aborte järjepidevalt ja on kogu aeg kaitsmata vahekorras. Samas kui inimesel kogemata juhtub, siis see ei ole patt, sest naine on see, kes seda elu kandma peab. L1 ühe sõnul ei ole veel nii vara elu alanud. Samuti toob ta välja, et ka Jumal lõi Aadamale naise ja Aadamale ei meeldinud too naine. Seega loodi talle uus naine, Eeva. Siis ka inimesed võivad teha ümber asju, mis nende ellu parasjagu ei sobi. L2 ütleb, et kuigi Piiblis on konkreetset see, et ei tohi elu võtta, siis tema mõtestab loote arengut selliselt, et selles teatud faasis abort on okei: *"Kuigi ta on elav inimene, siis ta ei ole ju veel sündinud siia ilma. Ma ei oska sulle nüüd konkreetseid nädalaid öelda ja siin võib väga pulkadeks lahti mõelda, aga laiemalt minu seisukoht on see, et kui ta on loode veel, siis seal minu jaoks ei ole seda, et sa võtad elu ära või et sa tapad kellegi."* Ka L3 tunneb, et aborti puhul ei ole tegemist patuga, sest päris raseduse alguses tehes ei ole veel tegemist patuga. Olukorda tuleb vaadata iga naise vaatenurgast, mitte sündimata lapse. Isegi kui tegemist on elusorganismiga, siis ta ei ole veel mõtleval inimene, küsitav on see, mis hetkest tal on ka hing. L4 on mingil määral kahtlev, kas tegemist on patuga, kuna ta ei tea, mida Jumal mõtleb. Aga samas ta tunneb, et naise autonoomsus ei ole patt. Kunagi arvas ta, et abort on patt, aga siis sattus ta olukorda, kus ta pidi

ise tegema. Iga naise jaoks on see väga raske, kurnav, verine ja pikaajaline protsess. Ta tunneb, et Jumal pani teda olukorda, kus ta pidi abordi tegema, et panna teda mõistma, mis tunne on teistel naistel ja seetõttu ei ole ka abort patt. L5 sõnul on asi väga konkreetne, et tuleb tugineda nendele nädalatele, mis seaduses lubatud on ja sel hetkel ei ole loode veel elujõuline ja tegemist ei ole ka tapmisega. L5 ütleb, et tema jaoks see ei ole patt juba puhtalt inimlikult vaadates: *"See ei ole minu arvates patt, just selle pärast, et kui ei ole seda võimalust sellele lapsele võimaldada sellist elu nagu ta väärib, siis sellepärast ma arvan, et ei ole patt."* Samas ütleb ta, et ta mõistab miks inimeste arvates on tegemist patuga, sest võetakse ära elu milleltki, mis võiks kasvada.

3.1.4 IV Kategooria

Käesolev alapeatükk käsitleb põhiteemana masturbatsiooni ehk eneserahuldamist ja uuringus osalenud naiste kogemusi ning vaateid nii masturbeerimisele, aga ka sellega seotud tegevustele. Küsisin informantidel esimese asjana seda, mida tähendab nende jaoks masturbeerimine, selleks, et teemaga edasi minnes mõistaksime terminit samamoodi. Kuna kõik uuringus osalejad defineerisid masturbeerimist kui enda rahuldamist, siis ma rohkem sellel teemal ei peatu. Seejärel uurisin, kas masturbeerimine on lubatud ning vastuseid on näha vastavalt konfessioonile järgnevas tabelis (vastused on enda rahuldamise kohta, kui inimene on üksinda):

Tabel 6: Masturbeerimise lubatavus

Luteri	Vabakogudus
L1: Alati lubatud	V1: Ei ole lubatud
L2: Alati lubatud	V2: Ei ole lubatud
L3: Alati lubatud	V3: Ei ole lubatud
L4: Alati lubatud	V4: Ei ole lubatud
L5: Alati lubatud	V5: Ei ole lubatud
L6: Alati lubatud	V6: Ei ole lubatud

Tabelis on näha, et uuringus osalenud luteri kogudusse kuuluvate naiste arvates peaks alati olema lubatud masturbeerimine. Paljud ka rõhutasid siinjuures, et sinna juurde ei kuulu avalikus kohas masturbeerimine või ka siis ei peaks olema lubatud, kui seda tehakse sunniviisiliselt. Küll aga on see alati lubatud, kui inimene soovib teha seda privaatsest teisi häirimata. Nagu tabelis on kirjeldatud, siis uuringus osalenud vabakogudusse kuuluvate naiste sõnul ei ole masturbeerimine lubatud. Nende põhjenduseks oli see, et tegemist on patuga. Samas, mitu vabakoguduslasest informanti tõid välja selle, et kuigi nad ka eelistaksid, et mittekristlased ei masturbeeriks, on arusaadav, et nemad seda teevad, kuna nad ei ole veel Jumalat leidnud. Samuti mitmel juhul öeldi seda, et võib olla lubatud olukord, kui partner on välismaal ja sel juhul teha seda läbi videokõne partneriga koos. V6 tõi ka välja, et peale seda, kui naine on sünnitanud, siis mehe puhul oleks see eriolukord. Järgnevalt uurisin, miks on tegemist patuga, samas uurisin ka nendelt informantidelt, kes peavad ennast luterlaseks, et miks masturbeerimine ei ole nende arvates patt.

V1 sõnul viib masturbeerimine Jumalast eemale, masturbeerimine on midagi, mis tekitab tihti peale häbi ja süütunnet. Inimene võib tunda, et ta ei kõlba Jumala juurde (mis pole tõsi) ja seetõttu võib juhtuda, et ta jääb aina kaugemaks Jumalast. Samuti V1 ütleb, et masturbeerimine lõhub inimest ja võib lõhkuda ka seal juures (võimalikku) abielu. V2 tunneb, et kõik seksuaalne tegevus peab jääma abielu sisse kahe inimese vahele ja seetõttu seksuaalne tegevus peab toimuma koos abikaasaga: *"Kui seksi eesmärk on ühte liita, siis ma arvan masturbeerimine on kuidagi lahutav"*. V3 sõnul on masturbeerimine enesekontrolli kaotamine sellel hetkel, mis muutub kergelt sõltuvuseks. Kuigi Piiblis on väga palju halli ala, siis tema arvates masturbeerimine halli ala sisse ei lähe. Ta põhjendab, et kui inimene masturbeerib, siis ta üldjuhul mõtleb ihaldavaid mõtteid kellegi/millegi suhtes. Jeesus ütles, et kui vaadata kellegi poole, kes pole sinu naine või mees, siis oled juba temaga vahekorda sooritanud. V4 mainib samuti masturbeerimist kui sõltuvust: *"Jumal on loonud seksi ja see on loodud abielu sisse, aga see on võetud üksinda tarbimiseks, et ma kuidagi näen, et see ei ole kooskõlas Jumala sõnaga isiklikult. Mina loen seda välja, et see on abielu siseseks tegemiseks, et kui abikaasa pakub mulle seda, siis see on Jumalast."* V5 nõustub, et seksuaalakt on mõeldud mehe ja naise vahele, seetõttu on masturbeerimine väga enesekeskne asi, kus inimene mõtleb vaid sellele, et tal endal oleks hea. Ka V6 põhjendab lühidalt samamoodi, et seksuaalrahuldus on mõeldud siiski naise ja mehe vahele.

Siiski, nagu on tabelis välja toodud, kõik uuringus osalenud kristlastest naised ei arvanud, et masturbeerimine on patt. Siinkohal selgitan nende informantide põhjendusi. L1 arvates pole tegemist patuga, sest see on inimese enda keha, mida ta kasutab mõnu tekitamiseks. Inimesel on lubatud teha omaenda kehaga asju, mis panevad teda hästi tundma. L2 sõnul on masturbeerimine loomulik osa inimeseks olemise juures, see ei ole eksimus: *"Piiblis on ka muidugi väga palju asju kirjas ja väga vastandlikke asju ja siis ongi, et kui sa kontekstist sealt välja võtad, mis ajal see kirjutatud on ja seda otse tõlgendad praegusesse aega, siis sa võidki mõelda, et see ei ole lubatud. Aga kui sa nii otsesõnu ei tõlgenda seda, siis ma probleemi tõesti seal ei näe. See kontekst, kus see on kirjutatud, on teine võrreldes sellega, kus me täna ühiskonnaga oleme, seetõttu ma arvan, et me ei saa otseselt võtta seda siia."* L3 ütleb väga napolisõnaliselt, et see ei ole patt, kui seda ei tehta sunniviisiliselt. L4 küsib, et miks on Jumal andnud naisele kliitori, kui seda kasutada ei või? Ta tunneb, et kui naisele on antud võimekus enda kehaga endale naudingut pakkuda, siis miks peaks Jumal seda ka keelama. Ka L5 on samal seisukohal, mis L4, et enesele rõõmu tegemine ei ole patt. L6 ütleb, et masturbeerimine on hea selleks, et inimene saaks mõista seda, kuidas ta töötab ja mis talle meeldib. L6 sõnul tema ja Jumala vahelises suhtes on see okei ja julgustatud, aga tegelikult ta pole täiesti kindel, kas Jumala silmis võib see olla patt.

Selles teemaplokis uurisin ka seda, kas informandid on kunagi masturbeerinud või teevad seda regulaarselt. Vastused jagunesid kolmeks: 1) Informant rahuldab ennast regulaarselt/mingi aja tagant; 2) Informant on kunagi ennast rahuldanud, enam mitte; 3) Informant ei ole kunagi ennast rahuldanud.

Uurisin, kas informandid on ennast rahuldanud, aga ka miks nad seda teevad/ei tee. Tutvustan siinkohal nende inimeste mõtteid, kes regulaarselt ennast rahuldavad. L1 rahuldab ennast regulaarselt, sest tema sõnul on see tervislik ja aitab lõdvestuda. L2 on ennast regulaarselt rahuldanud, aga nüüd tal on aktiivne seksuaalelu ja seetõttu teeb seda vähem. Siiski ta teeb seda, sest tore on iseennast avastada ja tundma õppida. L4 tunneb, et masturbeerimisel on mitmeid häid külgi: *"Teen seda regulaarselt, sest see on naudingut pakkuv, see on lõõgastav ja see on minu hetk iseendaga. Võib-olla isegi see on minu viis Jumalaga kontakti saada."* L3 ütleb, et ta küll üritas noorena, aga ei saanud rahuldust sellest ning tundis mingit häbitunnet (mis ta arvab, et ei tulene kristlusest), seetõttu ta pikalt sellega enam ei tegelenud. Siiski ta on hetkel sellel teekonnal, et tervendada seda osa endast ja avastab ennast koos partneri abiga.

Kirjutan siin ka nende informantide mõtteid, kes on varem ennast regulaarselt rahuldanud, aga enam ei tee seda. L5 tegeles eneserahuldamisega enne lapse saamist: *"Enne lapse saamist jah olen, hetkel imetamisega on läinud sugutungi hormoonid nii alla, et ma ei ole soovinud. Enne tegin seda, et vabastada pingeid."* V1 on ennast varem rahuldanud, sest tol ajal tundus huvitav, aga mida enam ta Jumalale lähemale jõudis, siis ta sai aru, et see on sõltuvust tekitav ja ei ole õige tegu. Ka V2 masturbeeris enne kristlaseks saamist, sest ta luges inimeseõpetuse õpikust, et see on loomulik. Aga usule tulles sai ta aru, et sellel on tõsised tagajärjed.

V4 on ennast samuti rahuldanud nooremana, kui avastas oma keha, aga enam ei tee seda. Ka V5 tegeles sellega juba enne kristlaseks saamist, aga sai lahti sellest lõpuks enne abiellumist: *"Hakkasin seda tegema enne kristlaseks saamist ja sellepärast see kanduski üle ka sellesse aega, kui olin juba kristlane. Sellest lahti saamine oli pikk protsess ja see oli nagu igast sõltuvusest lahtisaamine, sa proovid ja siis sa uuesti kukud, aga lõpuks ikkagi Jeesus aitas ja ma sain aru, et see ei ole Jumala ees tegelikult õige."* Samuti lõpetas masturbeerimise enne abielu ära V6, aastaid tagasi rahuldab ta ennast ilmselt sellepärast, et ta sai hea tunnet: *"Ma lõpetasingi sellepärast ära, et ma mõtestasin selle enda jaoks nii, et see peakski jääma kahe inimese vahele. Ainukesed seksuaalkohad, mis ma olen Piiblist leidnud on toimunud ikkagi kahe inimese vahel abielus olles, näiteks ülemlaul jne."*

Neid naisi minu uuringus, oli kokku üks, kes ei ole ennast rahuldanud kunagi. Selleks oli L6. Ta ütleb, et kuigi tal on positiivne vaade masturbeerimisele, siis ta ise ei tegele ega ole tegelnud sellega, sest tal ei ole vajadust. Siinkohal märkasin ma, et uuringus osalenud naistest ainukesed, kes ennast regulaarsemalt rahuldavad, on luterlased. Masturbeeritakse sellepärast, et see on tervislik ja aitab lõdvestuda. Nende seas, kes enam ei rahulda ennast, aga on seda varem teinud, on nii vabakogudusest naisi, aga ka luterlasi. Märkasin, et uuringus osalenud vabakoguduses käivate naiste seas oli põhjuseks, miks enam ei masturbeerita see, et see on vale. Aga ühe luterlase põhjus oli seotud sellega, et tervislikel põhjustel ta seda enam ei harrasta, aga siiski ei pidanud ta seda valeks. Kokkuvõtvalt vaid üks uuringus osalenud luterlane ei ole kunagi ennast rahuldanud, aga jällegi tema arvates ei ole see vale, aga ta lihtsalt ei tunne vajadust. Samuti mainin siinkohal, et ma ei ole lisanud ühe informandi vastust sellele küsimusele, sest ta ei soovinud sellele küsimusele vastata. See on muidugi arusaadav, arvestades küsimuste delikaatsust. Huvitaval

kombel oli see ainuke küsimus ja kord, kui ei soovitud vastata ning inimesed olid avatumad, kui ma oleksin võinud arvata.

Järgnevalt uurisin seda, kuidas suhtutakse partneriga koos masturbeerimisse. Kuigi rahuldatakse ennast, siis ollakse koos partneriga, mis võiks tehniliselt kuuluda abikaasaga/partneriga seksimise juurde. Esimesena toon välja positiivse meelestatuse partneriga koos masturbeerimisse. L1 arvates on oluline, et oleks piisavalt mugavust ja kui on, siis miks mitte. L2 küll ise ei ole seda palju teinud, aga tema arvates ei ole see veider ega tabu asi. L3 suhtub sellesse väga positiivselt, sest see on just üks viise masturbeerimisest, mida tema oma partneriga harrastab. L4 ütleb, et vabalt võib teha ja see ongi üks viis partneriga läheduse leidmiseks. L5 on küll proovinud ja talle endale väga ei meeldinud, aga kes soovib, see võib. Ka L6 suhtub positiivselt, kuigi ta ise ei praktiseeri seda. V1 küll tunneb, et see on okei, aga natuke tundub ka imelik, samas see ei ole välistatud. Ka V2 on partneriga masturbeerimise poolt, see on ühistegevus, mis liidab kokku. V4 nõustub: *"Miks mitte? Üksteisega koos on veel toredam."* Ka V6 on samal arvamusel, et kui koos teha, mitte üksinda, siis see on okei.

Samas on ka neid, kes on pigem negatiivselt meelestatud selles osas, et partneriga masturbeerida. V3 tunneb, et ta ei mõista, miks seda tegema peaks, kui on võimalik olla lihtsalt vahekorras. Kuigi ta otseselt ei oska öelda miks, siis ta ei arva, et see on päris õige. Ka V5 on samal arvamusel: *"Ma arvan, et pigem see ei ole vajalik, et kui tegelikult sul on partner juba olemas, siis saadakse üksteist rahuldada."* Kokkuvõttes, vastati pigem väga lühidalt ja konkreetselt sellele küsimusele. Mõned, kelle arvates üksinda masturbeerimine ei ole okei, tundsid, et koos masturbeerimine võib olla isegi midagi, mis ühendab kahte inimest. Samas, oli ka neid, kes ei tundnud, et ka koos masturbeerimine oleks midagi, mida tegema peaks.

Masturbeerimisega seostatakse tihtipeale ka pornograafia vaatamist, mistõttu uurisin seisukohti seoses sellega. Siinkohal toon välja arvamused ja põhjendused, miks ollakse pornograafia poolt või vastu. Väga tugevat pooldamist ma aga ei kohanud, isegi kui oldi pornograafia vaatamise poolt, siis põhjendati ka negatiivseid külgi. L1 nendib, et ka tema vaatab pornot nagu paljud teised. Kuigi pornos midagi ebapüha ei ole, siis seal on palju ebasiirust, mis võib moonutada maailmapilti, milline päris seksuaalakt tegelikult endast kujutab. L2 ütleb, et kuigi tema pornograafia vaatamisega ei tegele, siis tal on sõpru, kes seda teevad: *"Mingist piirist üle minnes, kui seda liiga palju saab, siis ma arvan, et see ei ole hea, sest ikkagi see ei ole päris elu"*

mis seal toimub. Võib-olla hakkadki mõtlema siis, et päriselus on ka nii. Kui seda saab liiga palju, siis võib-olla hakkab halvasti mõjuma, aga samas mingites piirides on see jällegi niisugune loomulik asi. Millest võib-olla räägitakse vähe on see, kuidas seda mõõdukalt tarbida." Ka L3 ütleb, et kuigi tema ise teadlikult ei vaata, siis on arusaadav, et just meesterahvastel on seda vaja rohkem teha ja see on okei. Samas on vaja osata pidada piiri ja teismeliste poistega on vaja rääkida, et sellest ei saaks sõltuvust. L4 sõnul on eetilise porno tarbimine täiesti okei: *"Juhul kui see ei ole lapsporno ja juhul kui seal on näha, et inimesed on teadlikud, et nad seda teevad (pole filmitud salaja), siis vabalt. Ma arvan, et see võib isegi väga ilus kunstivorm olla mingis mõttes."* Ka L5 tunneb, et porno vaatamine on pigem teretulnud, aga vaid ettesalvestatud kujul. Kui paarisuhtes üks pool tellib pornot, mis on otseülekanadena, siis see on liiga palju.

Pornograafia vastu oli näiteks L6, kelle sõnul loob pornograafia vale kuvandi seksist. Eriti saavad viga noored mehed ja naised, kes kasutavad pornograafiat kui õppematerjali. Samuti on porno vastu V1, kes tunneb, et see lõhub paarisuhet (isegi tuleviku suhet) ning samuti toob ta välja vale kuvandi seksist. Samuti loob porno idealiseeritud ettekujutuse naistest ja reaalsuses selliseid naisi ei pruugi eksisteerida. V2 sõnul on pornograafia ebaetiline. Inimesest tehakse objekt, kes on teisel pool ekraani inimeste vajaduste rahuldamiseks, mitte Jumala näo järgi loodud erakordne indiviid. Samuti mainib ka tema seda, et porno hävitab abieludes intiimsust, selle vaatamine on sõltuvust tekitav. V3 toob välja kreeka keelse sõna Piiblist, milleks on "*Porneia*", mis on seotud hoorusega ja ei ole Jumala tahtega kooskõlas. V3 ja ka V4 selgitavad ka seda, et tegemist võib olla inimkaubandusega. V4 räägib ka pornograafia vaatamisest abielus olles: *"Kui ma vaatan kedagi teist, mul on oma abikaasa olemas, miks ma peaks vaatama kedagi teist, kes seksib, et kuidagi see tundub vale. Mina tunnen, et ei ole okei. Seks on loodud mehe ja naise vahele ning kui ma tarbin kellegi teise seksi, see on natukene ihalemine. Seks on partneritele antud omavahel nautimiseks, ei ole see, et me teeme siin küla Simmani ja vaatame, kuidas teised seksivad."* V5 mainib samuti inimkaubandust ja teiste inimeste himustamist, aga ka seda, et pornograafia on suur tööstus. Täpselt samade sõnadega põhjendab pornograafia vaatamist, kui midagi negatiivset, ka V6. Seega, kui vaadata konfessiooni alusel minu uuringus osalenute vastuseid, siis positiivseid vaateid tuli ainult luterlastelt. Samas, nende vaated sisaldasid ka mingil määral pornograafia negatiivseid külgi. Pornograafia vastu olid tugevalt kõik uuringus osalenud vabakogudusse kuuluvad naised ja üks luterlane.

Viimasena, selles kategoorias, uurisin informantidelt nende vaateid seoses sekslelude/mänguasjade kasutamisega (üksinda ja koos partneriga). Järgnevalt olen lisanud tabeli konfessiooni alusel, kas sekslelud on lubatud. Kui sekslelud on lubatud, siis olen vastavalt lisanud juurde, kas üksinda ja/või partneriga:

Tabel 7: Sekslelude lubatavus

Luteri	Vabakogudus
L1: Lubatud (üksinda ja koos partneriga)	V1: Lubatud mingil määral (koos partneriga)
L2: Lubatud (üksinda ja koos partneriga)	V2: Lubatud (koos partneriga)
L3: Lubatud (üksinda ja koos partneriga)	V3: Ei osanud vastata
L4: Lubatud (üksinda ja koos partneriga)	V4: Lubatud (koos partneriga)
L5: Lubatud (üksinda ja koos partneriga)	V5: Lubatud (koos partneriga)
L6: Lubatud (üksinda ja koos partneriga)	V6: Lubatud (koos partneriga)

Tabelis on kirjeldatud informantide arvamusi seoses sekslelude kasutamisega. Tabelis tuleb välja see, et uuringus osalenud informantidest kõik luterlased on sekslelude kasutamise poolt nii üksinda kui ka koos partneriga. Põhiliselt tuuakse põhjenduseks seda, et see on tore viis nii enda kui ka suhte avastamiseks. Uuringus osalenud vabakogudusse kuuluvad naised aga pooldasid seksleluid vaid partneriga koos kasutamiseks. Üldiselt toodi välja, et see on võimalus voodielu põnevamaks muuta. Samas liigne kasutamine ei ole jällegi hea kui hakatakse toetuma ainult leludele, sest siis võib kaduda fookus teineteiselt.

3.1.5 V Kategooria

Antud alapeatükis tutvustan ma viiendat kategooriat, selles teemaplokis arutasime informantidega lastesaamise plaanide üle. Teemaplokis uurisin osalejatelt, kas ja miks nad soovivad/ei soovi saada lapsi, palju lapsi nad soovivad saada ning kuidas on Jumal/kristlik kogukond mõjutanud nende

lastesaamisplaane. Samuti soovisin ma teada, kuidas informandid suhtuvad sellesse, kui paarid ei soovi lapsi saada.

Eranditult kõik uuringus osalenud naistest väljendasid soovi saada lapsi. Need, kellel olid juba laps/lapsed, soovisid veel lapsi saada. Kuigi minu uuringusse sattusid naised, kes soovivad kõik saada lapsi/juba on emad, siis ei saa eeldada nii väikese valimi põhjal, et enamik noori kristlikke naisi on sama meelt. Järgnevalt toon tabelis välja konfessiooni alusel, kes on juba saanud lapsi, palju neil on lapsi ja sulgudes selle, palju soovitakse veel saada lapsi:

Tabel 8: Hetkeline laste arv ja laste soovimise arv

Luteri	Vabakogudus
L1: 0 (soovib: 2)	V1: 0 (soovib: 2–4)
L2: 0 (soovib: 2–3)	V2: 4 (soovib lisaks: vähemalt 1)
L3: 0 (soovib: 2–4)	V3: 0 (soovib: 3)
L4: 1 (soovib lisaks: 1–2)	V4: 2 (soovib lisaks: 1–2)
L5: 1 (soovib lisaks: 2–4)	V5: 0 (soovib: 3–4)
L6: 0 (soovib: 4)	V6: 2 (soovib lisaks: 2)

Kuigi siinkohal on hetkeseisuga rohkem lapsi uuringus osalenud vabakogudusest naistel, siis arvan, et reaalsuses veel ei saa mõõta laste hulka ühe naise kohta konfessiooni (minu valimi) alusel. Tegemist on veel viljakas eas naistega, kellest enamik ei ole veel hakanud laste saamisega tegelema või alles on saanud esimese/esimesed lapsed. Samuti, kuigi olen uurinud soovitud laste arvu illustreeriva pildi saamiseks, ei saa olla kindel, et soovitud arv lapsi saadakse. Mitmed informandid ka nentisid, et kuigi nad sooviksid sellist arvu lapsi saada, siis lõpuks loeb ikkagi Jumala tahe, kas ja palju lapsi üks paar lapsi saab. Üldjoontes ei ole märgata antud tabelis tohtut erinevust soovitud laste osas. Küsimuse juures, kas soovitakse saada lapsi, oli ka avatum küsimus lisaks, et miks soovitakse saada lapsi. Sellele küsimusele vastati pigem lühidalt ja mõni informant pikemalt küsimusel ei peatunud, kui üldse. Toon välja uuringus osalenute põhjendused konfessiooni põhjal, et seejärel oleks kergem analüüsida erinevusi ja sarnasusi:

Uuringus osalenud luteri kirikusse kuuluvate naiste seisukohad olid järgnevad: L1 soovib lapsi, sest mingist hetkest hakkas bioloogiline kell tiksuma, samuti tahaks oma väikest pere ja oma inimesi. L2 tahab saada lapsi, sest ta tahab tunda emaks olemist ning lapsi kasvatada. Kuigi emaks olemine ei ole ainuke elu mõte, siis ta kindlasti elu mõte on. L3 on juba väiksest peale tundnud, et soovib klassikalist pere mehe ja lastega ning tahab lapsi kasvatada. L4 tunneb, et laste saamine on tema jaoks instinktiivne. Samal seisukohal on ka L5, kes mainib tugevat emainstinkti. L6 ütleb, et tema jaoks lapsed toovad õppetunde ja rõõmu ning aitavad ka inimesel endal kasvada selles maailmas.

Uuringus osalenud vabakogudusse kuuluvate naiste seisukohad olid järgnevad: V1 tunneb, et soovib lapsi, sest suur õnnistus on saada lapsi ja kasvatada väikest ennast. V2 ütleb, et ta igatseb suurt pere, laste saamine on suur rõõm ning ka tema mainib laste kasvatamise väärtuslikkust. Ka V3 räägib sellest, kui väärtuslik on laste saamine ja milline au on olla ema. Samas nendib ta, et keegi ei ole kuidagi vähem või rohkem väärt, kui ta on või ei ole lapsi saanud. V4 on tundnud alati igatsust lapsi saada, see on olnud igati loogiline samm (emaks saada). V5 mainib, et laste saamine on ilus asi, mida teha. Jumal on loonud, et uus elu saab sündida läbi abielu ning läbi mehe ja naise. Ta tunneb, et see on nii ilus viis. V6 räägib samuti perekonna ja laste väärtusest ning sellest, kui suur õnnistus see on.

Põhjustest, miks uuringus osalenud naised lapsi soovivad, ei lugenud ma välja vastavalt konfessioonile märgatavaid erinevusi. Informandid põhiliselt nägidki laste saamist, kui loogilist asjade käiku elus. Samuti mainiti palju seda, millist väärtust annavad lapsed ja pere. Uurisin järgnevalt seda, kas informandid tunnevad, et Jumal on mõjutanud nende lastesaamisplaane. Tutvustan seisukohti kahte leeri jaotatuna, vastavalt sellele, kas informandid tunnevad, et Jumal on mõjutanud või ei ole mõjutanud nende lastesaamisplaane.

Siinkohal on kirjeldatud nende naiste seisukohad, kes tunnevad, et Jumal ei ole mõjutanud nende lastesaamisplaane. L2 arvates ei ole otseselt Jumal tema plaane mõjutanud, tema elukäik on läinud loomulikult nii, et ta ei ole veel lapsi saanud. Ta tunneb, et kuigi Jumala tegutsemine on pidevalt taustal, siis inimestel on võimalik oma otsuseid ise teha: *"Niimoodi otseselt ma ei ole seda vist seostanud, et nüüd Jumala tahte pärast ma ei ole veel saanud või et jumala tahte pärast ma saan. Kuigi kui väga filosoofiliselt mõelda, et kui see õige hetk tuleb, siis järelikult siis see ongi see õige hetk."* L4 küll ütleb, et ta ei tunne väga mingit mõju ja tegemist on instinktiga, aga nendib,

et Jumal on ehk andnud selle instinkti pere luua. L5 mainib, et ta teab, et Piiblis on kirjas: "Olge viljakad ja saagu teid palju", aga ta ei tunne ennast kohustatuna. Ka L6 on sarnasel seisukohal, et kuigi kiriku poolt innustatakse saada lapsi, siis ta ei tunne, et see on teda mõjutanud, vaid see on olnud tema enda teekond.

Siin kirjeldan nende naiste seisukohti, kes arvavad, et Jumal on mõjutanud nende plaane seoses laste saamisega. L1 on näiteks üks nendest, kuigi ta nooremana teadis, et ta ei soovi lapsi saada, siis on pidanud ta viimastel aastatel võitlema haigusega: *"Kuna kõik läks ikkagi hästi (haigusega võideldes), siis ma arvan, et see oli selline õppetund, et ma mõistaksin ja aja maha võtaksin. Et ma kohtuksin inimesega, kes mulle meeldib, et ma saaksin aru sellest, et ma tegelikult tahan (saada lapsi). Ja ma arvan, et selles suhtes Jumal on hoidnud mind, ma ikkagi olen tänanud teda ja ma palvetasin väga tema poole selles suhtes, et ma tahtsin, et oleks kõik hästi."* L3 usub, et Jumal annab igaühele nende endi tee kanda ja Jumal on seeläbi mõjutanud teda, aga see on siiski tema enda tee. V1 sõnul on Jumal on mõjutanud tema lastesaamisplaane väga positiivselt. Tema ümber on palju noori, kes ei soovi lapsi saada, sest võitlevad vaimse tervisega või muretsevad geopoliitilise olukorra üle. Tänu Jumalale on tema vaimne tervis korras ning ta teab, et tema pere on hoitud. V2 tunneb, et Jumal on mõjutanud seda, et ta soovib saada palju lapsi ja nad mehega väärtustavad laste kasvatamist. Ka V3 ütleb, et Jumal on mõjutanud positiivsel moel tema plaane, Jeesus tõi Piiblis palju näiteid, kui palju on lastelt õppida. Kuigi mingil määral laste planeerimine on inimlik tegevus, siis V4 tunneb, et viljastumine on suur õnnistus ja Jumal on see, kes on andnud tema sisse selle kutse ja igatsuse (saada lapsi). V5 arvab, et kuigi tal on alati olnud igatsus saada emaks, siis läbi kristlaseks olemise on ta rohkem mõtestanud seda kõike: *"Niimoodi elu sünnib maailma, see on Jumalale väga meelepärane. Jumal ütleb ka Piibli alguses Aadamale ja Eevale, et teid saagu palju. See on mingis mõttes üks asi, mida jumal on jätnud meile, et teha. Samas aga see ei ole kohustus, ma arvan."* V6 puhul on Jumal väga palju teda mõjutanud. Kui ta varem tundis, et laste saamine segaks tema elu ja karjääriplaane, siis ta on nüüd selles kohas, kus mõistab perekonna ja laste väärtust. Seega, kirjeldasin siin nende uuringus osalenud naiste arvamusi, kes tundsid, et Jumal ei ole mõjutanud nende lastesaamisplaane ja nende, kes tundsid, et on. Nende puhul on tegu luterlastega, kes mõju ei tundnud. Kuigi nende sõnul otsest mõju ei ole, siis nentisid kaks naist, et kaugem Jumala mõju siiski on olemas. Ülejäänud informandid, kelle seas oli nii vabakoguduses naisi, aga luterlasi, tundsid, et Jumal on positiivsel moel nende lastesaamisplaane

mõjutanud. Eriti tugevat mõju tundsid need, kes varem lapsi ei soovinud saada, aga Jumala abiga nüüd soovivad.

Peale selle, et uurisin, kas ja kuidas on mõjutanud Jumal informantide lastesaamisplaan, küsisin ma ka seda, kuidas nad näevad oma võimalust otsustada lastesaamise/mitte-lastesaamise üle. Samuti uurisin, kas nende kogudustes või kristlikus kogukonnas on selles osas mingid ootused või normid. Kuna soovisin teada saada just kristliku kogukonna/koguduse ootuste/normide kohta, et paremini analüüsida konfessioonidel põhinevaid erinevusi/sarnasusi, siis olen järgnevalt jaotanud vastused selle alusel, alustades luterlastest: Kuna L1 ei käi aktiivselt hetkel koguduses, siis ta ei oska sellel teemal pikemalt peatuda. Siiski ta ei tunne kirikus olles, et seal on mingid ootused või surve saada lapsi. Ka L2 ütleb, et koguduses ei ole kindlasti mingeid norme ega kohustusi. Ta tunneb, et saab täielikult ise otsustada selle üle. Samuti L3 sõnul ei ole keegi kunagi midagi tulnud ütlema, ega ei ole ootuseid. L4 ei tunne sarnaselt survet: *"Ma küll ei tunne, et kirik otsustaks, kas ma peaks lapsi tegema või mitte. Ma arvan, et see on iga inimese nii personaalne tunnetus, et ma arvan, et see on täiesti okei lapsi mitte teha. Üleüldse kogukonna poolt on olnud null survet."* L5 ütleb, et tema koguduses on okei ka mitte saada. Siiski ta teab, et mingites kogudustes, kus on palju noori, on väga suur pinge peale lapsi saada. Mainin siinkohal, et L5 ei öelnud täpsemalt, millise konfessiooniga kogudusi ta mõtleb. L6 sõnul ei tunne ta, et oleks ootuseid ja talle meeldib, et nende koguduses antakse ruumi ise mõelda.

Tutvustan ka uuringus osalenud vabakogudusse kuuluvate naiste mõtteid selles osas, kas nad tunnevad ootuseid/norme enda kristlikus kogukonnas: V1 survet ei tunne, inimeste enda vaba soov. V2 ütleb, et tema mingeid ootuseid ei taju ja kogudus ei ütle kellelegi, et palju lapsi too inimene peaks saama. V3 sõnul ei ole selles osas sellist kollektiivset survet vallalistele ruttu abielluda ja saada lapsi, aga kindlasti abielu ja lapsi soositakse. Siiski, kuigi teda see ei häiri, võib ette juhtuda nalja tegemist inimeste seas ja ta ei tea kuidas see individuaalselt mõjub. V4 tunneb, et otseselt ei ole ootuseid ja norme, aga mingil määral on andnud pastor mõista, et kuigi ei pea olema kümme last, siis kui naine ja mees on valmis, siis laste saamist soositakse. V5 jällegi ütleb, et kindlasti on normid, et pigem kristlastel on lapsed ja tema arvates see on väga hea, aga samas ikkagi enamus kristlasi tahavad ka saada lapsi: *"Ma ei tea väga kristlasi, kes oleks abielus ja lihtsalt tahakski teha mingit oma asja ja elada tavalist igapäeva elu ning ei taha üldse lapsi saada. Minul negatiivset survet ei ole kindlasti, pigem see on positiivne, ma juba ise ka ootan, et oma*

lastega kogudusse minna ja see on hästi toetav keskkond. Kogudus tohutult toetab seda ja kogudusel on turvaline infrastruktuur, kus saada lapsi." V6 tunneb samuti, et vaikimata ootus või norm on ikkagi, kui inimesed on abielus. Kui paar on olnud pikemat aega abielus, aga on ilma lasteta, siis pigem ei eeldata, et nad ei taha, vaid arvatakse, et ilmselt neil ei ole lihtsalt õnnestunud saada lapsi. Kuigi V6 pinget ei tunne, siis talle tundub, et mingi ootus ikkagi on olemas.

Uuringus osalenud informantide kogemused seoses sellega, kas tunnetatakse ootuseid või norme seoses lastesaamisega, olid erinevad. Ükski uuringus osalenud luterlasest naine ei tundnud, et tema koguduses või kristlikus kogukonnas oleks ootuseid seoses laste saamisega. Vabakoguduslaste kogemused olid mõne võrra erinevad. Kui V1 ja V2 ei tundnud, et oleks mingeid norme või ootuseid ja isegi, et V3 ja V4 otsesest survet ei ole tundnud, siis tagaplaanil mingid ootused siiski on. V5 ja V6 küll ütleavad, et on selged normid ja ootused kogukonnalt, aga kõik see on väga positiivne.

Siinkohal tutvustan uuringus osalenud naiste vaateid sellele, kas nende arvates iga paar peaks saama lapsi ja kuidas nad suhtuvad sellesse, kui paarid ei soovi saada lapsi. Olen jaotanud ära vaated vastavalt sellele, kas arvatakse, et kõik paarid peaksid saama lapsi ja kui arvatakse, et kõik paarid ei peaks saama lapsi. Pean oluliseks märkida seda, et minu küsimus puudutab neid paare, kes on võimelised lapsi saama. Esmalt tutvustan neid vaateid, kus kõik paarid võiksid saada lapsi või pigem eelistavad seda, et paarid saaksid lapsi: V3 tsiteerib 1 Ms:9 *"...Olge viljakad, teid saagu palju ja täitke maa!"* Kuigi tema kõrvalise isikuna ei tule abielupaarilt, kellel lapsi ei ole, küsima, miks neil lapsi ei ole, siis tekib tal ikkagi selles osas küsimärk. V5 oli sarnasel arvamusel, et kuigi võib olla iga inimene otseselt ei pea saama lapsi, siis tekib tal küsimus, miks nad ei taha saada. Tema arvates oleneb sellest, miks paar ei soovi saada lapsi: *"Sest on ju tegelikult lapsendamisvõimalus. Et kui see on lihtsalt oma mugavus, siis võib-olla peaks seal enda südames mingid asjad inimestel muutuma. Kui näiteks on misjonäripaar, kellel ei ole lapsi ja nad käivad mööda maailma ringi ja teenivad kogudusi ja teenivad noori, siis minu arust see on ka väga ilus, et ma arvan, et igäiks ei pea saama lapsi, aga ikkagi panustama inimestesse. Et ikkagi inimene ei taha saada lapsi, siis ma arvan, et see on oluline, et see ei tuleks sellest kohast, et tal on mugavam ilma."* V6 on väga kindlal arvamusel, et eriti kristlastest abielupaarid võiksid saada lapsi: *"Kui paar ei soovi sooda lapsi, siis ma ootaksin, et Jumal kõnetab ja nad ikkagi saavad lapsi. Kui näiteks on üksik ja ta näeb, et ta kunagi ei taha saada lapsi, siis ma ütleksin, et oota kuni abiellud,*

siis küll sa tahad. Et võibolla üksik inimene ei ole veel kohanud seda õiget inimest või selline kahtlev värske abielupaar peab vajab aega kasvada." V2 tunneb, et see on suur tragöödia, kui paarid ei soovi saada lapsi, sest nad ei tea, millest nad ilma jäävad. Tema arvates on see isekas, kui paarid ei saa lapsi. Laste saamine aitab väga palju kaasa küpsusele ja inimese enda kasvule. Jumal on andnud igale inimesele reproduktiivorganid ja Tema lootus on, et inimesed saaksid lapsi. Ja kui ei ole võimalik lapsi ise sünnitada lapsi, siis on lapsendamisvõimalus, see on väga ilus evangeelium. Need paarid, kes otsustavad, et ei soovi saada lapsi, jäävad elu ilusaimast asjast ilma, aga seda ei mõisteta enne, kui on liiga hilja.

Aga oli ka neid vaateid, et kõik paarid ei peaks saama lapsi: L1 tunneb, et kui keegi ei taha lapsi saada, ju neil ei ole see ette nähtud ja kui lapsi saadakse nii, et nad ei ole tahetud, siis laps ei ole õnnelik. Ka L2 sõnul kindlasti ei peaks saama inimene lapsi, kui ta ei soovi. Samuti L2 tunnustab neid inimesi, kes mõistavad, et see ei ole nende teekond. On väga suur väärtus teada, kui inimene mõistab, et ta lapsi ei taha. L3 mõtted kattuvad eelnevatega, et kõik inimesed ei ole loodud lapsevanemateks. Sama arvavad ka L4 ja L5, et lapsi võiks saada need, kes lapsi tahavad. Nõustub ka L6: *"Ma suhtun sellesse hästi, et minu arust see ei ole midagi hullu, kui inimene ei soovi last saada. Kui tal selleks tungi pole, siis miks mitte teha siin elus muid asju."* V1 arvates iga inimene ei pea saama lapsi ja kui paar ei soovi saada lapsi, siis see on okei. On mõned inimesed, kes ei olegi mõeldud abielluma (näiteks Paulus). Aga paarisuhtes on ka täiesti arusaadav, kui ei soovita saada lapsi. Kuigi V4 tunneb, et Jumala poolt on võime antud inimestele saada lapsi, siis kõigil on isiklik vaba tahe. Tema ei ole keegi, kes saab öelda, et inimesed peavad saama lapsi ega neile ette seda heita, kui nad ei soovi.

Kokkuvõttes olid uuringus osalenud mõned naised antud teema juures konkreetsemad ja napolisõnalisemad. Eriti olid napolisõnalisemad need, kes tundsid, et paarid ei pea lapsi saama, kui nad ei taha. Mulle jäi mulje, et nende arvates teema põhjalikumast seletust ei nõudnud. Nende seas oli nii luterlasi, aga ka vabakogudusse kuuluvaid naisi. Küll aga põhjendasid pikemalt oma arvamust naised, kes tundsid, et enamus paaridest, aga just kristlasest abielupaaridest võiksid saada lapsi. Selliseid arvamusi tuli vaid uuringus osalenud vabakoguduslastelt.

3.1.6 VI Kategooria

Viimases teemaplokis uurisin informantide vaateid seksuaalhariduse kohta. Küsisin nende kogemusi nii kodus, koolis, aga ka kogudusest saadud seksuaalhariduse kohta. Samuti uurisin nii abstinentsipõhise seksuaalhariduse kohta, aga ka üldise kristlike noorte ettevalmistatuse kohta intiimsuhetes. Järgnevas tabelis olen välja toonud informantide kogemused seoses seksuaalharidusega koolis ja kodus. Kuna koolis on nähtud ette kindel õppekava, mida kõik läbivad, siis ei eelda ma siinkohal, et inimese konfessiooni põhjal võiks seksuaalharidus koolides erineda. Samuti ei uurinud ma eraldi, kas informant käis kristlikus koolis, kui nad just ise seda ei maininud. Võib-olla tagantjärele oleks olnud isegi hea lisatahk, mida uurida. Aga intervjuusid ette valmistades ja läbiviies kartsin ma, et kui on teada, et inimene on käinud kristlikus koolis, siis on kergem tema isikut tuvastada. Samuti, kuna vaid kaks informanti (luterlased) on kasvanud üles kristlikus sfääris, siis ei saa eeldada, et kodus on enamus uuringus osalenud saanud kristlikku seksuaalharidust. Seega, otsustasin tabeli jaotada seekord mitte konfessiooni põhjal, aga koduse ja koolis saadud seksuaalhariduse põhjal:

Tabel 9: Kodus ja koolis saadud seksuaalharidus

Koolis saadud seksuaalharidus	Kodus saadud seksuaalharidus
L1: Puudulik, ei jäänud rahule. Võiks olla individuaalsem lähenemine ja eraldi seksuaalnõustaja koolis.	L1: Väga toetav keskkond, jäi väga rahule.
L2: Puudulik, ei jäänud rahule, vaid paar tundi käsitleti teemasid. Võiks olla rohkem pühendatud aega teemadele ja nii, et see päriselt noori kõnetaks.	L2: Väga toetav keskkond, eriti emaga sai asjadest arutada.
L3: Puudulik, ei jäänud rahule; pigem selline hirmutav, et palju lihtsam on jääda rasedaks kui reaalsuses. Võiks olla rohkem infot rasestumisvastastest meetoditest, pornost ja paarisuhetest (lähisuhtevägivald).	L3: Kodus väga nendest teemadest ei räägitud, ainuke tugi on menstruatsiooni osas olnud.
L4: Puudulik, põhiline õpe oli see, kuidas noorelt laste saamine rikub inimeste tulevikku.	L4: Väga toetav, põhiline õpe tuli emalt.

Võiks olla rohkem vaimset poolt, näiteks enda keha väärtustamist.	
L5: Väga piisav seksuaalharidus kooli poolt, aga ka eraldi käidi lisaks rääkimas.	L5: Kodus ei räägitud.
L6: Puudulik, mäletab ainult, et kurgile pandi kondoom peal. Võiks olla normaliseeritud sellistel teemadel rääkimine ja seda rohkem teha.	L6: Väga toetav keskkond, põhilised teadmised on tulnud kodust.
V1: Puudulik, usaldusväärset infoallikat kooli näol oli väga vähe. Võiks olla eriti hilisemates klassides seksuaalhariduslikke tunde, kui noored saavad seksuaalselt aktiivseks.	V1: Kodus pigem ei räägitud.
V2: Puudulik, väga isegi ei mäleta, et midagi konkreetset oleks seal räägitud. Võiks olla rohkem informatsiooni olla, eriti paarisuhete teemal.	V2: Pigem tuli informatsioon internetist/sõpradelt, kui perelt.
V3: Liiga varajane õpe, seetõttu polnud sellest kasu. Võiks olla hilisemates klassides õpe, eriti gümnaasiumi ajal, kus noored on võimelised teemat paremini haldama.	V3: <i>Informant ei rääkinud kodukeskkonnast.</i>
V4: Puudulik, mingil määral tutvustati kondome/tampoone. Võiks rääkida rohkem keha turvalisusest rääkida.	V4: Kodus ei räägitud.
V5: Piisav informatsioon, sai nii põhikoolis tunde, aga ka gümnaasiumis. Võiks pakkuda rohkem ka konservatiivsemat perspektiivi, hetkel on liiga liberaalne.	V5: Pigem ise uurinud lisaks, kui kodust saanud.
V6: Puudulik. Võiks kindlasti rohkem seksuaalhariduslikke tunde olla.	V6: Kodus oli väga toetav keskkond, isaga sai väga palju nendel teemadel vestelda. Ema proovis samuti, aga jäi natuke hiljaks juttudega.

Olen kirjeldanud informantide kogemusi seoses koolis ja kodus pakutud seksuaalharidusega nii, nagu nad ise tundsid, milline see kogemus oli. Uuringus osalenud naistest vaid kaks tundsid, et nende seksuaalharidus koolis oli piisav. Ülejäänud informandid tundsid, et koolis pakutud seksuaalharidus oli puudulik. Põhjustena toodi välja näiteks seda, et peale selle, et näidati, kuidas kondoomi peale panna, rohkem ei räägitud. Ei olnud piisavalt informatsiooni seoses kehade teemadega, paarisuhetega, lähisuhtevägivallaga, pornograafiaga ja tunti, et seksuaalõpe oli liiga varajane ning hilisemates klassides seda üldse polnud. Viiel informandil oli väga toetav keskkond kodus, kust saadi põhiline seksuaalhariduslik õpe. Ülejäänud uuringus osalejad täitsid tühjad lüngad näiteks internetist saadud informatsiooniga, mis nende sõnul ei ole hea infoallikas.

Seoses koolis ja kodus pakutava seksuaalhariduse kogemusega, soovisin teada, kuidas informandid suhtuvad sellesse. Kõik uuringus osalenud naised tunnevad, et seksuaalharidust peab noortele pakkuma ja mainivad, kui vajalik see on. Siiski uuringus osalenute sõnul võiks see olla teistsugune (nagu ka tabelis kirjas). Eriti mainitakse seda, kui vajalik see on koolis, aga räägitakse ka toetavatest vanematest kodus. Informandid, kes on luterlased, ütlevad pigem ühe/kahe lausega, et nad on kindlasti seksuaalhariduse poolt nii koolis, kui ka kodus. Seega, ma ei ole peatunud pikemalt nende vastustel siinkohal, sest vastused klappisid tugevalt omavahel. Vabakogudusest naised ütlevad, et nad on selle poolt, aga samas mõne jaoks on asi nüansirikkam. V2 räägib seda, kui oluline on, et noortel oleks turvaline keskkond, kui neid teemasid süvitsi arutada nii koolis, aga kindlasti ka kodus. Siiski, kuigi V3 ütleb, et loomulikult on oluline rääkida nendel teemadel, et laps ei õpiks valest kohast, siis tuleb harida neid vanusele vastavalt ja mitte liiga vara. V4 ütleb samuti, et see on vajalik teema, millega tegeleda, aga ta tahaks ka teistmoodi perspektiivi koolis: *"Mulle meeldib see idee, et võiks olla kristlikust vaatest, et kuidagi sellest keha turvalisusest ka rääkida. Kuidas mingid osad on meie omad ja keegi teine ei pea neid katsuma, et kuidagi see turvalisuse idee oleks laste külge poogitud. Et poleks see, et seks on selline, et me peame minema ja tegema ja tõestama, vaid see on ilus ja see on loodud abielu sisse."* V5 tunneb, et eriti kodust võiks saada seda kristlikku perspektiivi seoses seksuaalsusega. Kuigi V6 ei toeta seda, et teismelised on seksuaalsuhetes, siis ta arvab, et on parem, et noortel on teadmised rasestumisvastase vahendite kohta. Muidu võib tekkida keelatud vilja efekt.

Seoses seksuaalharidusega uurisin ka seda, kas kogudus pakub/toetab mingit seksuaalharidust ja kui kogudus seda teeb, siis kuidas see on informantide hoiakuid mõjutanud. Siinkohal olen jaotanud vastavalt konfessioonile uuringus osalenute kogemused ja arvamused, alustades luterlastega: L1 sõnul on tema kogudus võrdlemisi vaba, kui küsimustega eraldi minna, siis kindlasti toetatakse. Samuti, tema koguduses käib hingehoidja, kes räägib palju paarisuhetest. Siiski, eraldi seksuaalhariduslikke teemasid ei ole. Ka L2 sõnul ei ole tal seksuaalharidust koguduse poolt silma jäänud: *"Meil on küll sellised aruteluõhtud, aga seal me räägime erinevatel teemadel ja kui meil tuleb mingi seksuaalsusega seotud teema, siis me arutame, aga eraldi päris seksuaalharidusega seotud asja ei ole minu teada olnud."* L3 ütleb, et otseselt seksuaalharidust kogudus ei paku ja L4 sõnul ei ole ta hetkel nii aktiivne koguduses, et oskaks vastata. L5 tunneb, et tema kogudus pigem ei paku seksuaalharidust, seega ei ole see saanud ka tema hoiakuid mõjutada. L6 ei ole teadlik, et tema kogudus pakuks mingit seksuaalharidust.

Vastustest saab järeldada seda, et otsest seksuaalharidust ükski informantide kogudus nende teadmiste järgi ei paku (peale L4, kes pole kindel). L1 ja L2 sõnul on võimalik siiski arutada nendel teemadel, kui soovi on. Kuna intervjueeritavad tunnevad, et nende kogukonnas ei pakuta väga seksuaalharidust koguduse poolt, siis uurisin lisaks seda, kas kogudus/kristlik kogukond võiks pakkuda rohkem infot ja turvalist ruumi nende teemade arutamiseks. L1 tunneb, et kogudus võiks pakkuda rohkem turvalist ruumi noortele seksuaalsuse teemadel rääkimiseks. Ta arvab, et eriti kui inimene väga aktiivselt kasvab koguduses üles, siis võiks mingil hetkel puudutada neid teemasid. Samas, kogudus ei saa täielikult ka ette öelda, kuidas käituma peaks, sest neid otsuseid teeb ikka inimene ise. L3 arvates võiks kristlik kogukond pakkuda rohkem tuge ja kui on vaja, siis võiks olla ka eraldi grupp selleks. Aga siiski vaid sel juhul, kui suudetakse luua koguduses neutraalne vorm, kus saadakse küsida küsimusi ja arutada erinevate asjade üle. Noortele peab jääma õigus eriarvamusele. Nagu L1, tunneb ka tema, et seksuaalharidus ei tohiks olla selline, et noortele öeldakse, kuidas/mida tegema peab.

L4 on tugeval arvamusel, et kindlasti peaks rohkem koguduses pakkuma seksuaalhariduslikku tuge, sest kui kodus näiteks noortega sellistel teemadel ei räägita, siis tekib tal küsimus, et kus noored arutada saavad neid asju. Võib juhtuda hoopis see, et noortel ei normaalset keskkonda, kus neid teemasid lahata. Ka L5 nõustub: *"Oleks tore, kui kristlikus kogukonnas arutataks neid teemasid, see tõmbaks noori ligi ja ei oldaks nii jäigad selle teema*

suhtes." L6 sõnul ei ole tema koguduse poolt saanud sellist tuge: "Tunnen, et peaks olema rohkem just sellepärast, et minul endalgi olid küsimused, et mida ma võin ja millal ma võin ja kas üldse võin. Et mul oleks keegi, kas koguduseõpetaja või turvaline isik, kellega neid asju rääkida, kes ise ei arvaks, et see teema on tabu."

Siinkohal tutvustan uuringus osalenud vabakogudusse kuuluvate naiste kogemust koguduse poolt pakutava seksuaalhariduse osas. Uurisin ka neilt, kas kogudus pakub või toetab mingit seksuaalharidust. V1 sõnul tehakse kursusi, koolitusi ja korraldatakse ka noortekonverentse. Noortele pakutatavad konverentsid sisaldavad alati ka suhteteemalisi seksioone. Samuti on olemas laagrid, kus eraldi soopõhistes gruppides arutatakse neid teemasid. Ta tunneb, et kogudusest on tulnud suuresti tema maailmapilt ja see, kuidas on mõistlik tegutseda. V2 sõnul on küll mingeid noorteõhtuid, aga seal puudutakse pigem pinnapealselt neid teemasid. Tihtipeale juhtub seda, et noored uurivad koguduses endast vanematelt nende teemade kohta ja need vastused ei pruugi olla üldse piibellikud. Kogudus ei ole suurt rolli andnud talle hoiakute osas, pigem on andnud kogudus vaid killukese infost, ülejäänud osas on ta ise oma vaated kokku pannud.

V3 koguduses on peetud igasuguseid üritusi (konverentse ja seminare), aga seda mitte tihtedalt ja pigem ühe osana seminarist umbes kord aastas. Seetõttu ei ole kogudus ka tema hoiakuid väga mõjutanud. V4 sõnul peale abielueelse nõustamise ei paku kogudus mingit seksuaalharidust. V5 koguduses on eraldi naistele ja meestele noortele suunatud õhtuid, kus arutatakse väga palju erinevatel seksuaalsusega seotud teemadel, näiteks nagu pornograafiast ja masturbeerimisest. Kuigi neid noorteõhtuid pole tihti, siis on need palju perspektiivi andnud talle ja aidanud neid teemasid läbi mõtestada. V6 ütleb, et tema koguduses on abielukursus, aga seda pakutakse alles abielupaaridele. Samuti on olemas noortekad, aga need on nii harva ja puudutakse vaid abstinentsi olulisust, mis on vaid üks osa seksuaalharidusest. Seega, ei ole kogudus tema vaateid oluliselt mõjutanud, need vaated on kujunenud koos abikaasaga.

Uuringus osalenud vabakogudusesse kuuluvate naiste kogudustes pakutakse rohkem informatsiooni, võrreldes luterlastest informantide kogudustega. Mõnel juhul on väga palju erinevaid võimalusi saada seksuaalharidust kogudusest ja mõni informant nentis, et seda on pigem vähe (kui üldse). Küsisin ka nendelt intervjuueeritavatelt, kas kogudus võiks pakkuda rohkem turvalist ruumi ja infot noortele seksuaalhariduse kohta. V1 tunneb, et koguduse pakutud

seksuaalharidus on väga oluline, nende koguduses on ka anonüümne küsimuste voor. Seal on võimalik noortel küsimusi küsida ja arutada ükskõik, mis teemade üle. V2 sõnul peaks kindlasti olema rohkem inforuumi noortele, et inimesed ei tunneks, et tegemist on tabuteemaga. Eakohane seksuaalharidus on väga oluline juba maast ja madalast. V3 ütleb, et tal on raske hinnata, kas hetkel tema koguduses on seda piisavalt, kuna võib-olla ta ei ole jõudnud kõikidele üritustele. Tal on tunne, et nendel teemadel räägitakse, aga samas ei räägita ka.

V4 ütleb, et oleneb kogukonnast, milline see vajadus on. Eriti aga nendes kogukondades, kus on palju noori, võiks pakkuda rohkem nendel teemadel turvalist ruumi: *"Seks on üsna niisugune tabuteema ka kristlaste seas, et see ei ole niisugune asi, mida me sealt lavalt väga räägime. Et see pigem ongi niisugune jututeema intiimsemates keskkondades, et kui luua neid keskkondi, ma arvan, et see oleks väga hea. Näiteks abielueelne nõustamine ja nii edasi, et see oleks mugav, aga samas juba õpetuslik."* V5 arvates oleks äge, kui oleks rohkem selliste teemade üle arutamist: *"On inimesi, eriti noori, kes võib-olla ei ole kristlikest peredest ja hakkavad koguduses käima ja siis on järsku mingid asjad, mida nad teevad ja neile vaadatakse viltu, aga nad ei saa aru miks. Minul oli ka mingite asjadega päris suur šokk, et miks ma ei või seda teha või, et miks see halb on. Siis mulle seletati ja see oli väga loogiline ja ma näen tagantjärei, et see on väga mõistlik. Oluline on, kui on turvaline keskkond, kus lihtsalt ei öelda sulle, et pead nii tegema või sa ei tohi nii teha, aga et kus päriselt antakse noortele see rõõm ka nende teemade üle arutada ja küsida. Ma arvan, et nagu see oleks väga hea, kui kristlased seda rohkem teeks."* Ka V6 arvamusel on oluline, et kristlik kogukond pakuks rohkem seksuaalhariduslikku informatsiooni noortele, see aitaks noortel teha teadlikke valikuid ja näha suuremat pilti. Nende vastuste põhjal järeldan, et vabakogudustesse kuuluvate naiste kogudustes pakutakse rohkem informatsiooni seoses seksuaalsusega, võrreldes luterlastega. Siiski ka nemad (nagu luterlastest informandid) soovivad saada kogudustesse turvalist ruumi, et neil oleks võimalik saada rohkem seksuaalhariduslikku informatsiooni. Erandiks on V3, kes ei ole kindel, kas on vaja rohkem turvalist inforuumi/seksuaalhariduslikke loenguid koguduse poolt, kuna ta kõikidele üritustele ei jõua.

Seoses seksuaalharidusega uurisin seda, kuidas informandid hindavad abstinentsipõhist õpetuse rolli seksuaalhariduses ja kas see pigem aitaks või takistaks noorte hoiakute teadlikke valikuid. Tutvustan konfessiooni alusel siinkohal intervjueeritavate mõttekäike alustades

luterlastega: L1 tunneb, et abstinentsipõhine õpe pigem takistab noorte teadlikke valikuid, kuna tekib keelatud vilja efekt. Võib tekkida ka olukord, et noored kiirustavad abielluma, et kogeda seksuaalvahekorda. Ta toob välja selle, et inimesed on veel arengufaasis näiteks 18. aastasena ja nii noorelt abieluga kiirustamine võib hiljem tekitada probleeme. Ka L2 arvab, et see on liigne piirang, mis pannakse endale peale: *"See on ikka niisugune surve ühele paarisuhtele, et olla koos ja mitte midagi teha ei tohi kuniks sa abiellud. Minu arust see ei toeta tervislikku suhtumist seksuaalsesse. Jällegi samas, kui mõni paar on selle otsuse teinud ja nende jaoks see on tõesti okei. Siis sel juhul ma austan seda ja et ma ei ole ka kuidagi siis kriitiline selles osas, et ma neid hukka mõistaks selle pärast. Aga jah, ma tegelikult lõpuni ei ole mõistnud seda, ma tean ise ka mingeid paare, kes abielluvadki tõesti hästi noorelt. Minu enda puhul mul oli juba seksuaalsuhe enne abielu ka."*

L3 tunneb samuti, et ainult abstinentsipõhine õpe võib tekitada palju probleeme paarisuhtes olles, eriti kui seks on keelatud, siis sellele mõeldakse reaalsuses palju rohkem. Ta ütleb, et kui juba inimesel on turvaline keskkond ja olemas see inimene, kellega tahetakse abielluda, siis on täiesti okei ka enne abielu seksida. Samas, arvab ta, et kui enda hoidmisest abielluni räägitaks ühest võimalikust valikust, siis miks mitte seda õpetada. Küll aga tema arvates ei tohiks seda käsitleda nii, et kui inimene seksib enne abielu, siis ta on patune. L4 arvab, et teatud inimeste puhul võib abstinentsipõhine õpe töötada, samas ta nendib, et see on natuke ekstreemne ja pigem takistab noorte teadlike valikuid: *"Ma arvan, et kui sellega käib kaasas see, et õpilane, kellele seda raiutakse, hakkab tundma mingit süüd oma seksuaalsuse pärast, siis see ei ole tervislik, kui sellega kaasneb mingi süü ja häbitunne. Aga kui inimene tunneb, et see on tema jaoks õige, siis laske peeneks."* L5 hindab väga negatiivselt abstinentsipõhist õpet, sellega kaasnevadki soovimata rasedused ja haigused. Kuigi see on iga inimese enda valik abstinentsi praktiseerida, siis turvalise seksi kohta peaks ikka teadma. L6 tunneb, et see on iga inimese enda tunnetus: *"Samas kui kindlasti oleks selline õpetus ja ma oleks sellisega üles kasvanud, siis see oleks normaalne minu jaoks. Aga minu arust ei peaks olema see (abstinentsil põhinev õpetus), sest kui paned mingid piirid ette, siis tahetakse neid piire hakata ületama, kui see, et sul on vaba voli."*

Kirjeldan siinjuures uuringus osalenud vabakogudusse kuuluvate naiste vaateid seoses abstinentsipõhise õppega: V1 sõnul võiks kindlasti abstinentsi kasulikkusest rääkida: *"Aina enam psühholoogid ja tervisetöötajaid, kes ei ole tingimata kristlased, räägivad sellest, et paarid, kes*

on hoidnud ennast abieluni on õnnelikumad ja nende abielu kestab kauem. Noortele, ka mittekristlastele, võiks ikkagi ka rääkida nendel teemadel. Siiski mittekristlastele on abielu teise tähendusega, kui kristlastele. Kui abielu ei ole sama tähendusega, siis ka seksiga ootamine abieluni ei ole nii oluline. Aga ikkagi mõnele noorele(ka mittekristlasele) võib abstinentsist rääkimine mõju avaldada." V2 ütleb, et ta küll luges kunagi ühte uuringut, kui negatiivne on abstinentsipõhine õpe. Samas ta ei nõustu sellega, sest kui õpe on väärtustepõhine ja noored võtavad need väärtused omaks, mitte ei ole hirmutatud, siis see toob rohkem kasu kui kahju. V3 tunneb, et mitte ei peaks olema ainult abstinentsil põhinev õpe, aga enda hoidmist abieluni peaks tutvustama ühe valikuna. Kindlasti tutvustama fakte, kuidas abstinents praktiseerimine on tervislik inimestele.

V4 sõnul Eesti koolides sellest ei räägita üldse, aga kindlasti võiks, sest see annaks teadlikkust juurde: *"Kui sa tuled usule, siis see võib-olla tundub selline teema, et põnev ja tahaks ka, aga siis sa saad teada, et kuidas Jumal on loonud selle kõik abielu sisse ja mind see väga aitas. Sest mul oli ka isegi kristlasena mingeid nagu mõtteid, et kas peaks ikka ootama. Aga kuidagi Jumal kinnitas ja koguduses samamoodi, et see on see õige see. Lõpuks me ei saa kontrollida ühtegi inimest, et on kristlasi ka, kes teevad seda enne abielu või üldse ei ole abielus ja nii edasi. Ja erandeid on ikka, aga ideaalses maailmas võiks ikkagi oodata ja see on ilus."* Siiski, kuigi ta toetab abstinentsipõhist õpet, siis ta pole kindel, kuidas see toimiks nii, et öeldakse, et nii peab tegema. Aga võiks siiski tutvustada kristlikke põhitõdesid ja kuidas kristlased usuvad, et Jumal on loonud seksi abielu sisse. V6 tunneb samuti, et oleneb, kuidas rääkida enda hoidmisest abieluni, võiks rääkida ühe osana seksuaalharidusest, et anda inimestele vajalikke tööriistu. See ei tohiks olla selline õpe, et kindlasti ei tohi midagi teha.

Tutvustasin informantide mõtteid seoses abstinentsil põhineva õppega ja kas intervjueeritavate arvates see aitaks või takistaks noorte teadlikke valikuid. Uuringus osalenud luterlased tundsid, et see kas kindlasti takistaks või pigem takistaks. Kuigi nii mõnigi neist toetab inimeste enda otsust ennast abieluni hoida, siis üldjoontes selline õpe, aga ka abstinentsi praktiseerimine tekitab inimestel probleeme nii seksuaalsusega, aga ka paarisuhe kannatab. Uuringus osalenud vabakogudusse kuuluvad naised siiski tunnevad pigem, et abstinentsipõhine õpe aitaks noori. Samas rõhutatakse, et kindlasti ei tohiks hirmutada, tuleks rääkida kristlikest

väärtustest ja üleüldiselt abieluni hoidmise positiivsetest külgedest, milleks on näiteks tervem paarisuhe.

Kuigi eelnevalt uurisin, kas noorte teadlikkus tõuseks, kui pakutaks vaid abstinentsil põhinevat õpet, siis soovisin teada täpsemalt kristlike noorte seksuaalhariduse kohta. Tavapäraselt saab Eestis noor inimene seksuaalharidust koolist, internetist, sõpradelt ja loodetavasti ka kodust. Alapeatüki alguses oli näha, et paljud informandid ei olnud jäänud rahule oma haridusega koolis/kodus. Kristlikel noortel on aga võimalus saada seksuaalharidust ka kogudusest. Seega uurisin intervjuueeritavatelt, kas nende arvates kristlik noor on paremini või halvemini ette valmistunud intiimsuheteks võrreldes ülejäänud noortega. Siinkohal olen toonud välja tabeli, kus informandid on selgitanud oma arvamusi. Olen jaotanud vastused konfessiooni alusel:

Tabel 10: Arvamus kristlike noorte ettevalmistatuse kohta intiimsuhetes võrreldes ülejäänud noortega

Luteri	Vabakogudus
L1: Paremini ette valmistatud; kristlik noor mõtleb oma seksuaalsusega seotud valikuid rohkem läbi.	V1: Paremini ette valmistatud; tänu kristlikus kogukonnas pakutavale haridusele.
L2: Samamoodi, nagu teised noored; laiemalt võttes kogudus ei ole kuidagi moodi nihutanud tema mõtteid.	V2: Paremini ette valmistatud; tänu abieluelsele nõustamisele lähevad inimesed teadlikumalt abiellu.
L3: Halvemini ette valmistatud (oleneb noorest); näiteks, kui surutakse peale, et on vajalik ennast abieluni hoida, siis inimene ei saa ise otsustada.	V3: Paremini ette valmistatud; kristlikud noored valmistuvad eriti kihlaperioodil koos abieluks ja intiimsuheteks ette (lugedes erinevat kirjandust/suheldes abielupaaridega).
L4: Samamoodi, nagu teised noored; ta ei eraldaks kristlikke inimesi ühiskonnast nii kardinaalselt, oleneb palju lisainformatsiooni kogudus pakub.	V4: Ei pruugi rohkem olla, oleneb kontekstist; seksuaalsuheteks ei ole rohkem ette valmistunud, kuna nad ei masturbeerid. Samas nad teavad, kuidas ennast paremini hoida.

L5: Samamoodi, nagu teised noored; kristlikel noortel ei ole eeliseid ega puuduseid.	V5: Paremini ette valmistatud; Piibel räägib seksuaalsusest ja juhatab inimest tervemaid otsuseid tegema.
L6: Paremini ette valmistatud; kristlik noor otsib sügavamat ühendust partneriga ja ei hüppa suhtest suhtesse.	V6: Halvemini ette valmistatud; kuna nendel teemadel kristlased ei räägi nii palju kui mittekristlased, siis inimesed on teadmatuses.

Intervjueeritavate mõtteid esines seinast sein. Luterlaste seas oli kaks inimest, kes arvasid, et kristlikud noored on paremini ette valmistatud. Samas, vabakogudusse kuuluvate naiste seas oli neli inimest, kes nii arvasid. Põhiliseks põhjuseks toodi seda, et kristlik noor on mõtestanud enda jaoks seksuaalsusega teemad rohkem läbi. Luterlaste seas oli kolm inimest ja vabakogudusest üks inimene, kes tundsid, et kristlikul noorel ei ole nii eeliseid ega puuduseid võrreldes teiste noortega. Üks inimene vabakogudusest ütles küll, et oleneb kontekstist, millist ettevalmistatust eeldatakse. Mõlemast konfessioonist oli üks inimene, kes arvas, et kristlik noor on halvemini ette valmistatud. Informant, kes oli luterlane, ütles, et kui surutakse kindlaid seksuaalsusega seotud vaateid peale, siis see on suur puudus. Vabakogudusest informant tundis, et seksuaalsus on tabu teema eriti kristlaste seas, mistõttu seksuaalsusega seotud teemasid ei puudutata niivõrd palju.

4. Arutelu

Empiirilise osa viimases peatükis vaatlen võrdlevalt ülaltoodud kategooriate abil teoreetilist ja empiirilist osa ning arutlen tulemuste üle tuues järeldusi. Magistritöö eesmärk oli uurida, kuidas noored kristlikud naised Eestis mõtestavad oma seksuaalsust ja kuidas nende isiklikud kogemused ning arusaamad suhestuvad nii teoloogiliste käsitlustega, aga ka 2024. aasta Eesti Naiste Tervise Uuringu andmetega.

Käesolev peatükk on üles ehitatud sarnaselt empiirilise osa teisele peatükile, kus tõlgendan tulemusi kategooriate lõikes. Esmalt võrdlen kahte eri konfessiooni kuuluvate osalejate kogemusi ja arusaamasid. Seejärel kõrvutan enda andmestikku 2024. aasta Eesti Naiste Tervise tulemustega, kui see on võimalik. Lõpetuseks asetan teoreetilises osas käsitletud teoloogilise kirjanduse ja uurimistulemused omavahelisse dialoogi (kui see on võimalik) ning esitan nende põhjal järeldused. Teatud juhtudel ei ole mul olnud võimalik leida vastavat teoreetilist tausta, millega võrrelda minu saadud tulemusi. Siiski saan teha järeldusi võrreldes informantide isiklike kogemusi üksteisega ja vaadelda nende konfessioonilist kuulumist. Pean oluliseks rõhutada siinkohal seda, et kuna valimi suuruseks on vaid kaksteist inimest, siis valimi põhjal ei ole võimalik teha üldistusi. Samuti kui ei ole eraldi kirjutatud, et seisukohad/vaated põhinevad mujalt uuringutest/kirjandusest, siis viidates luterlastele/vabakogudusest naistele on mõeldud just magistritöö informante. Antud uurimistöö on aga oluline väike sissepõige noorte kristlike naiste kogemustesse ja mõttemaailma seoses seksuaalsusega.

3.1 I Kategooria

Esimene kategooria tugineb seksuaalkäitumise teemaplokile. Siinkohal võtan kokku uuringus osalenud kristlase kogemused seksuaalkäitumisega seotud teemadega ja võrdlen konfessiooni alusel nende mõttemustreid ja kogemusi. Seoses seksuaalkäitumisega uurisin esmalt informantide suhtestaatust, luterlaste puhul oldi kas paarisuhtes või abielus. Vabakogudusse kuuluvatest informantidest oldi kas abielus või vallalised. Kuna ma tutvustan lihtsalt valimi suhtestaatust, siis ei ole mul võrrelda siinkohal teoreetilise osaga. Siiski, saan järeldused teha suhtestaatuste põhjal. Luterlaste puhul oli naised nii paarisuhtes, aga ka abielus, samas kui vabakoguduslaste seas oldi kas vallalised või juba abielus. Sellest võib järeldada seda, et vabakoguduslaste seas hoitakse ennast

tihtipeale abieluni, mistõttu nii-öelda "paarisuhte" faasi ei eksisteeri. Näiteks mõlemad vallalised praktiseerisid abstinentsi. Samas, valimisse sattusid selliste suhtestaatustega naised täiesti juhuslikult ja seega ei saa sellest eeldada, et vabakogudusest naised ka paarisuhtes ei ole.

Esimene seksuaalkogemus ei toimunud ühelgi uuringus osalenud luterlasel abielus olles, vaid juhtus enne. Siiski kolme naise puhul oli tegemist nende praeguse elukaaslase või abikaasaga. Kahel juhul oli tegemist tolleaegse tuttava/kaaslasega ja ühel juhul oli tegemist võõraga. Esimene seksuaalkogemus toimus vanuses 16–20. aastat, kusjuures kahel informandil 16. aastaselt. Kolmel juhul oldi alkoholijoobes, ülejäänud juhul toimus kogemus kainenena. Viiel juhul oli kogemus positiivne, ühel juhul negatiivne. Vabakogudusse kuuluvate naiste seas toimus eranditult kõikide informantide esimene seksuaalkogemus abikaasaga ja pulmaööl, oli positiivne ja asjaosalised olid kained. Siinkohal tahan märkida veelkord, et kaks informanti olid vallalised ja neil ei olnud veel esimest seksuaalkogemust toimunud. Vabakogudusse kuuluvad informandid olid esimese kogemuse ajal 19–21. aastased. Kahte konfessiooni omavahel võrreldes selgub see, et kui luterlaste seas ei hoitud ennast abieluni, siis kõik vabakogudusse kuuluvad informandid enne abielu seksi ei harrastanud. Esimeste seksuaalkogemuste vanuste erinevuseks on see, et kahel juhul toimus esimene seksuaalvahekord luterlaste seas alaealisena, aga vabakogudusest informandid olid kõik täisealised. Samas kui välja jätta need esmased kogemused, mis juhtusid luterlastel alaealistena, siis on mõlema konfessiooni puhul toimunud esimene seksuaalvahekord noore täisealisena, ükski informant pole olnud vanem kui 21 aastat.

2024. aasta Eesti Naiste Tervise Uuringust tuleb välja see, et kõikide seksuaalvahekorra kogemusega uuringus osalejate mediaanvanuseks esimese seksuaalvahekorra ajal oli 17 aastat ja 25–34 aastaste seas 19 aastat. Seega saab järeldada siinkohal seda, et magistritöö uuringus osalenud informantide seksuaalkogemus ei erine tunduvalt Eesti keskmisest vanusest, eriti saadud tulemus 25–34 aastaste seas. Samuti 90% 2024. aasta uuringus vastajatest olid oma esimeses vahekorras inimesega, kes oli neile tuttav ja enamik vastajatest olid omaenda soovi korral esimeses seksuaalvahekorras. Ka minu uuringus kõikide osalejate, peale ühe luterlase, esimene vahekord toimus neile tuttavate inimestega. Ainuke negatiivne kogemus informantide seas oligi võõra inimesega esimene vahekord. Seega saab siin järeldada, et võrreldes keskmise Eesti naisega on uuringus osalenud noorte kristlase naiste esimesed seksuaalkogemused pigem sarnased.

Eesti Naiste Tervise Uuringu tulemused näitavad, et keskmine seksuaalpartnerite arv Eesti naiste seas on 7,6 ja kõige levinum partnerite arv 5. Minu uuringu tulemustest selgus see, et luterlaste seas oli kolmel juhul seksuaalpartnerite arv elu jooksul olnud 1 ja kolmel juhul oli see kõrgem, vastavalt olid numbrid 7, 11 ja 35. Luterlaste põhjal on raske võrrelda Eesti keskmist vanust, sest nii väikese valimi põhjal ei ole võimalik keskmist arvutada. Vabakogudusse kuuluvate seksuaalelu alustanud naiste puhul oli kõikide partnerite arvuks 1. Siit saab järeldada, et uuringus osalenud luterlaste seksuaalpartnerite arv on võrreldes vabakogudusega kõrgem. Samuti võrreldes vabakoguduslastest informante Eesti keskmisega on nende arv väiksem.

Minu uuringu tulemustest selgus asjaolu, et kõik uuringus osalenud vabakoguduslased on praktiseerinud abstinentsi abieluni või seda uuringu ajal tegid. See küll ei tähenda seda, et kõik vabakogudusse kuuluvad naised hoiavad ennast abieluni, aga minu valimisse sattusid naised, kes seda praktiseerisid. Samas luterlastest informantidest ei hoidnud ennast keegi abieluni, isegi kui nende praegune abikaasa oli nende esimeseks partneriks. Vaadeldes rahuolu seksuaaleluga saab suhestada minu andmestikku teoreetilisest osast teoloogilise taustaga. Siinkohal oli teoloogidel ja ka kogudustel või vaimulikel erinevaid vaateid seoses abstinentsi praktiseerimisega. Vaadeldes EKNK ja 3D koguduse sõnumit koduleheküljel, et enda hoidmine abieluni on äärmiselt oluline, siis ei ole imekspane, et vabakogudusse kuuluvad informandid seda ka on praktiseerinud. Samas Cornwall (2013) on kirjutanud, et enamusest läänemaailmast pärit kristlased elavad juba koos ja on aktiivselt seksuaalsuhtes enne abielu. See väide suhestub minu uuringus osalenud luterlastega, kes ei hoidnud ennast abieluni.

Tracy (2006) kirjutab, et need inimesed, kes on seksuaalselt aktiivsed enne abielu on vähem rahul oma seksuaaleluga, kui need, kes ei praktiseerinud abstinentsi. Samas Estrada (2022) väidab, et just need, kes on praktiseerinud abstinentsi abieluni, kannatavad alaväärsustunde ja seksuaalse rahuolematuse all. Uuris informantidelt, kui tihti nad on seksuaalvahekorras nädala sees ja ei uuringus osalenud luterlaste ega vabakoguduslaste seas ei olnud märgatavaid vahesid seoses seksuaalvahekordade arvuga. Minu uuringu tulemused näitavad ka seda, et ka üldiselt ollakse seksuaaleluga rahul ja ma märkasin mõlemast konfessioonist märksõnu nagu usaldav suhe, väga rahul, partneriga lähendamine ja nauding. Mingil määral oli seksuaalrahuolu vähenenud peale sünnitust/laste saamist, aga kumas siiski läbi positiivne seksuaalne rahuolu. 2024. aasta uuring aga näitas, et 54% Eesti naistest peab oma seksuaalsuhet hetkel õnnelikuks. See ei klapi minu uuringus

osalenute tulemustega, sest nende vastustest kumas läbi enamike seas siiski ka hetkeline seksuaalne rahuolu. Samuti oldi vahekorras (kui mõne puhul paar kuud peale sünnitust välja jätta) vähemalt kord nädalas, tihti peale ka rohkem, millest saab järeldada samuti pigem rahuolu. Kuigi minu valimi põhjal oldi rohkem seksuaaleluga rahul kui 2024. aasta tulemused näitavad, siis ei saa ma siinkohal nii väikse valimi põhjal eeldada, et kristlastest naised on õnnelikumad oma seksuaalsuhetes võrreldes Eesti keskmise naisega. Samuti ei saa nõustuda siinkohal ei Tracy väitega, et abstinentsi mitte praktiseerinud inimesed on vähem rahul oma seksuaaleluga, ega Estrada vastuväitega, et sama väide kehtib hoopis nende puhul, kes on abstinentsi praktiseerinud. Minu uuringus osalenud nii abstinentsi praktiseerinute ja ka mitte praktiseerinute vahel ei märganud ma märkimisväärset vahet seoses hetkelise seksuaalelu rahuoluga.

3.2 II Kategooria

Jumalasse uskumine ja Jeesuse jälgedes käimine üks kristluse põhitalasid. Iga kristlase jaoks tähendab kristlaseks olemine natuke midagi erinevat, aga kindel on, et Jumala sõnumi järgimine on osa sellest. Samas see, kas Jumal ja seksuaalsus on seotud ei ole niivõrd üheselt mõistetav. Arvamusi jagunes kolmeks, kus kolm luterlast arvasid, et seksuaalsus ja Jumal ei ole üldse omavahel seotud, tuntakse, et seksuaalsust ja religioossust pannakse tihti peale ühte patta, aga nad ei kuulu sinna. Samas üks luterlane arvas, et vähesel määral on omavahelist seotust märgata, kuna Jumal mõjutab vaateid elule ja need on paratamatult seotud seksuaaleluga. Ülejäänud luterlased (L6 ja L4) ja kõik vabakogudusest naised tundsid, et Jumal ja seksuaalsus on omavahel seotud väga tihedalt. Põhjendustena toodi, et Jumal on loonud seksi naise ja mehe vahele ning ka seda, et Jumal on loonud armastavad raamid, mille sees on võimalik seksi nautida.

L4 tunneb, et just läbi orgasmi on tal võimalik luua Jumalaga kontakti, kusjuures ta tunneb, et orgasm on üleloomulik. Siinkohal saab toetuda teoreetilisele raamistikule, kus Karo (2009) hüpotees, et närvitalitluse tasandil on võimalik seksuaalreaktsioonide ajal kogeda müstilisi teadvusseisundeid peab L4 kogemuse puhul paika. Samuti räägib Jumala antud naudingust seksi ajal V4, kuigi ta otseselt ei viita orgasmiseisundile. Siinkohal on raske tuua järeldusi, miks konfessioonide põhjal on märgata mingil määral erinevust, aga see võib tuleneda ka jutlustest, mis kogudustes peetakse või üldisest kristliku kogukonna mõjust.

3.3 III Kategooria

Kolmandas kategoorias uurisin naiste kogemusi ja seisukohti seoses rasestumisvastase meetoditega. Esmalt käsitlen ma noorte kristlike naiste vaateid seoses rasestumisvastaste vahendite lubatavusega. Luterlaste seas oldi arvamisel, et kõik rasestumisvastased vahendid, mis on üldlevinud, peaksid olema naistele alati kättesaadavad. Vabakoguduslaste seas oli tunda teatud reservatsiooni. Viiel juhul oldi arvamisel, et peaks olema lubatud ja ühel juhul ütles üks informant (V3), et pole otseselt vastu nendele. Ühel juhul (V6) on lubatud vaid kondoom või kalendermeetod. Ka teised väljendasid ettevaatlikust just hormonaalsete meetodite osas. Seega võrreldes kahte konfessiooni, kui luterlased olid kõikide rasestumisvastaste meetodite poolt, siis vabakoguduslased olid tunduvalt reserveeritumad erinevate vahendite suhtes. Võrreldes teoreetilise taustaga, siis EKNi (2006) kõik kirikud väljendavad loomulikku pereplaneerimise meetodit (mida väljendas ka V6). Samas EELK silmis põhineb rasestumisvastaste vahendite kasutamine iga abielupaari isiklikul südametunnistusel. Sellest võib ka saada aimu, miks näiteks luterlastest informandid olid kõikide üldlevinud rasestumisvastaste vahendite poolt. Siiski, EKN koduleheküljel on väljendatud ka seda, et teatud hormonaalsed meetodid võivad mõjuda abortiividenä, mistõttu nad hävitavad juba alanud inimelu. Siiski sama arvamust ei väljendanud enam informantidest, vaid V6 oli täielikult hormonaalsete meetodite kasutamise vastu. Seega on minu valimisse sattunud kristlike naiste üldine seisukoht seoses rasestumisvastaste vahenditega võrreldes EKN-i seisukohtadega palju avatum, kus pigem soovitati loomulikku pereplaneerimist.

Noorte kristlike naiste kogemus rasestumisvastaste meetodite kasutamisega oli üldiselt pigem positiivne nii luterlaste, aga ka vabakogudusse kuuluvate naiste seas. Luterlaste seas oli kahel juhul negatiivne kogemus kondoomiga ja ühel juhul beebipillidega. Vabakoguduslaste seas negatiivseid kogemusi ei olnud. Luterlaste ja vabakoguduslaste seas esines nii hormonaalsete vahendite kasutamist, kui ka barjäärimeetodi kasutamist. Üks luterlane (L1) kasutas katkestatud suguuhte meetodit ja üks naine vabakogudusest (V6) kasutas kalendermeetodit. Olulist vahendit rasestumisvastaste meetodite kasutamises ma ei tuvastanud, peale selle, et vabakogudusse kuuluvad naised olid rohkem erinevaid hormonaalmeetodeid kasutanud. 2024. aasta uuringuga tuvastati see, et kõige enam kasutatakse kondoomi ja vanusega kasvas spiraali kasutamine. Noorte kristlike naiste seas oli nii hormonaalsete, ebatõhusate meetodite, aga ka kondoomi kasutamist.

Seega, ei saa siin otsesest võrdlust tuua, kui see, et pigem kristlikud naised kasutavad rohkem erinevaid meetodeid võrreldes 2024. aasta uuringuga. Samas kui katkestatud suguuhte

kasutamine oli 2024. aasta uuringus pigem populaarne ebatõhus meetod, siis minu informantidest vaid üks (L1) kasutas antud meetodit. 2024. aasta uuringust selgus ka see, et üle 80% vastajatest olid rahul kasutatava rasestumisvastase meetodiga, pooled vastajad kartsid samas kõrvaltoimeid. Minu uuringus osalenute vastused ühtivad üldjuhul Part. *et al.* tulemustega. Kui vaadata EKN-i kodulehekülge, siis ei saa tegelikult sealt järeldada üldist noorte kristlike naiste reaalsust kogemust seoses rasestumisvastaste meetoditega. Antud seisukoht seisneb pigem selles, et (kuigi EELK on natuke liberaalsem) naised peaksid kasutama kas loomulikku pereplaneerimise meetodit või äärmisel juhul kondoomi. Samas minu valimi põhjal on kristlikud naised nii enda keha kui Jumala sõna kuulanud ja kasutavad endale ning partnerile kõige sobivamat vahendit. Erandiks on vaid V6, kelle seisukoht ühtis täielikult EKN-i omaga. Siiski minu valimis puhul pigem just lähtuti palvest või enda tundest, mitte EKN-i seisukohtadest.

Uuringus osalenud noorte kristlike naiste käest küsiti ka väga avatud küsimusena, mil määral on rasestumisvastased vahendid seotud Jumala tahtega. Siinkohal oli minu viga selles, et küsisin natuke liiga avatult selle küsimuse ja oleksin pidanud täpsustama, sest ma nägin, et küsimust mõisteti väga erinevalt. Seega iga üks tõlgendas küsimust erinevalt ja kindlat mõttemustrit oli raske tuvastada. Vastuseid ja sellega seotud seletusi oli erinevaid, aga ühe mustri tuvastasin: nii luterlaste ja vabakoguduslaste seas oldi arvamusel, et vahendid on seotud Jumala tahtega. Samas aga see seisukoht, et Jumala tahtega rasestumisvastased vahendid seotud ei ole, tuli välja vaid luterlaste seas. See, et enamiku luterlaste seas ei olnud rasestumisvastase Jumala tahtega niivõrd seotud, on ka mingil määral loogiline, kui vaadata nende väga liberaalseid vaateid rasestumisvastaste vahendite kasutamisele.

Eestis on teoloogiline abordidebatt toimunud juba väga kaua, sõna on võtnud nii EKN ja EKOE, erinevad kogudused, teoloogid ja vaimulikud. Samas on ka oluline teadvustada noorte kristlike naiste kogemusi ja seisukohti seoses abordiga, sest just naised on need, kelle kehade üle kogu arutelu käib. Kristlike naiste seisukohad seoses abortide lubatavusega langevad kolme leeri: viis luterlast olid seisukohal, et abort on alati lubatud, viis vabakogudusse kuuluvat naist olid seisukohal, et abort ei ole mingil tingimusel lubatud ja kaks informanti (vastavalt üks luterlane ja üks vabakoguduslane) tundsid, et abort on lubatud teatud tingimustel. Seega on võimalik teha järeldus, et konfessiooni põhiseis on siinkohal silmnähtavad erinevused.

2024. aasta uuringus toodi välja põhjuseid, miks aborti tehakse: probleemne paarisuhe, valmisolematus last kasvatada, terviseprobleem, majanduslikud põhjused ja muud välised põhjused. Viie vabakogudusest naiste seas ei ole ühtegi piisavat põhjust aborti teha. Viie luterlase naise arvamus on, et abort on lubatud nii kaua, kui abort toimub varakult. Kahe informandi arvates on abort lubatud teatud tingimustel, mille alla käivad ka mõned 2024. aasta uuringus välja toodud põhjused nagu ema või loote terviseprobleem või last ei ole võimalik üleval pidada.

Teoloogilisest vaatevinklist läheb viie vabakogudusest naise vaade kokku EKN-i (2009) ja 3D koguduse omaga, samuti EELK peapiiskopi Urmas Viilmaga (2020). Huvitav on aga see, et kuigi Urmas Viilma seisukoht on tugevalt abordivastane, siis viie luterlase puhul on näha seda, et nende vaated ühtivad hoopis rohkem teoloog Kamitsukaga (2018). Kamitsuka näeb, et abort on lubatud, sest iga naine peaks ise saama otsustada oma keha ja raseduse üle. Kahe informandi puhul (üks luterlane ja üks vabakogudusse kuuluv naine) jagatakse arvamust EKOE (2019) "Viljatusravi ja suremisabi eetika" dokumendiga. Dokumendis on selgitatud, et on kristlasi, kes tunnevad, et kui lootel on sügav puue ja tehakse abort, siis sel juhul on abordi tegemine väiksem kahju, kui mitte tegemine. Kaks informanti on ühed nendest kristlastest, kes nii tunnevad.

Aborti mõistsid patuna informantidest kõik vabakogudusse kuuluvad naised, samas ükski uuringus osalenud luterlane ei pidanud aborti vähemalt varasemas raseduse staadiumis patuks. Aborti peeti patuks sellel põhjusel, et tegemist on inimelu võtmisega ja mitmel korral väljendati ka seda, et elu algab juba viljastumisel. Teoreetilises osaga võrreldes kattub vabakoguduslastest naiste seisukoht näiteks Urmas Viilmaga (2020), kes on väljendanud aramusartiklis, et inimese elu algab kristlaste veendumuste kohaselt viljastumisel. Siiski, kõik kristlased samal veendumusel ei ole. Johann-Christian Pöder (2019) on kirjutanud, et kristlaste seas on tegelikult mitu erinevat seisukohta, mis hetkest inimelu algab. Luterlaste puhul märkasin ma nii relatsioonilist, gradualistlikku ja ka seda seisukohta, et inimese algust pole võimalik määrata inimeste endi pool. Märkasin luterlaste puhul eelkõike seda, et mida varajasemas staadiumis abort teha, seda vähem küsitavam see on.

Kui rasestumisvastaste meetodite küsimuses oli rohkem sarnasusi kahe konfessiooni võrdluses, siis on märgata konkreetsemalt mõttemustrite erinevusi luterlaste ja vabakogudusse kuuluvate naiste puhul. Siiski ei saa olla kindel, kust see vahe tuleb. Siin võib mängida rolli see, et valimisse sattusid luterlased, kes käivad liberaalsemates kirikutes või mõjutavad hoopis

informante nende pere/sõbrad/üldine tutvusringkond, samas võib olla ka tegemist mingi hoopis teise teguriga.

3.4 IV Kategooria

Käesolev alapeatükk tugineb noorte kristlike naiste kogemustele ja vaadetele seoses masturbatsiooniga. Sarnaselt abordiküsimusele on konfessioonide põhjal selge jagunemine, kus masturbeerimist peavad lubatuks luterlased ja mittelubatuks vabakogudusse kuuluvad naised. Masturbeerimine ei ole lubatud, selle tõttu, et tegemist on patuga. Luterlaste arvates ei ole aga masturbeerimine patt. Siinkohal saan tuua masturbeerimise kogemuse üheteistkümne naise põhjal, sest üks vabakogudusse kuuluv informant ei soovinud oma kogemust jagada. Huvitav on see, et peale ühe luterlase (L6) olid kõik üksteist informanti varem masturbeerimisega tegelenud. Mõlemasse konfessiooni kuulus naise, kes olid varem tegelenud, aga enam ei tegele enese rahuldamisega. Samas ainult luterlaste seas oli neid, kes ennast regulaarselt rahuldavad. Need, kes ennast regulaarselt rahuldavad tõid välja põhiliselt põhjuseks selle, et see pakub naudingut, on lõõgastav, tervislik ja isegi viis Jumalaga kontakti saada. Nende põhjal, kes kunagi olid ennast regulaarselt rahuldanud, aga enam sellega ei tegele, oli märgata konfessioonilisi erinevusi. Vabakogudusse kuuluvad naised olid tegelenud masturbeerimisega tihtipeale enne kristlaseks saamist, kuna nad siis veel ei mõistnud, et tegemist on patuga. Isegi kui praktika jätkus kristlasena, siis oli see nende sõnul teadlik võitlus sõltuvusega, mis nüüdseks on ületatud. Samas need kaks luterlast (L5 ja L6), kes masturbeerimisega ei tegele on positiivse vaatega eneserahuldamisele, aga lihtsalt hetkel ei tunne piisavat vajadust masturbatsiooniks.

2024. aasta uuringus selgus see, et 18–24 aastaste seas oli masturbeerimise kogemus 90,9% ja 25–34 aastaste seas 93,2%. Samuti 2023. aastal läbiviidud uuring Kanadas seoses kristlaste seksuaalkäitumisega näitas, et enamus uuringus osalenud kristlaste puhul ei olnud märgatavat vahet seoses masturbeerimisega võrreldes mittekristlastega (Fetner *et al.*). Siinkohal saab järeldada seda, et 2024. aasta uuringuga klapivad ka minu uuringu tulemused, ehk enamik naise on ennast vähemalt mingil hetkel ennast rahuldanud. Kanadas läbiviidud uuringuga saab samuti mingil määral suhestada informantide käitumist, põhivoolu protestantide seksuaalkäitumine ei erinenud mittekristlastega (kuhu kuulub ka luteri kirik artikli põhjal), aga evangeelsete kristlaste (nelipühi kirik on sinna alla määratletud) eneserahuldamise praktika oli märkimisväärselt väiksem.

Nagu eelnevalt kirjjas, siis masturbeerimist pidasid patuks kõik vabakogudusse kuuluvad naised ning ei pidanud patuks luterlased. Teoloogilisi põhjendusi teooria osast on mitmeid, näiteks Oonani lugu (Torre 2016), 1Kr 6:18 ja Mt 5:27–28 (3D kogudus), miks masturbeerimist võib nimetada patuks. Need vabakogudusse kuuluvad naised, kes pidasid masturbeerimist patuks jagasid sarnaseid või samu mõttekäike, mis teoloogilises osas on välja toodud. Põhiliselt toetuti sellele, et kõik seksuaalne tegevus on mõeldud abielupaari vahele. Luterlaste sõnul ei ole tegemist patuga, üheks põhjenduseks on sama mõttekäik Torrega (2016), et tihtipeale võetakse piiblitlugusid kontekstist välja ja mõtestatakse valesti. Luterlastest informantidest kõlas selgelt pigem sellist mõtet, et nauding ei saa olla patt ja seda mõttekäiku jagab ka Karo (2026), kelle sõnul masturbeerimise näol on tegu lihtsalt primitiivse kehalise naudinguga väljendamisega.

Kui üksinda masturbeerimise lubatavuse osas jaguneti täpselt pooleks, siis vabakoguduslaste seas oli rohkem avatust koos partneriga masturbeerimise teemal. Kõikide luterlaste sõnul oli koos masturbeerimine hea viis partneriga läheduse otsimiseks, samuti jagasid seda mõtet neli vabakogudusest naist. Kahel juhul (V3 ja V5) ei näinud selleks vajadust, kui inimesel juba on abikaasa olemas. Samuti kohtasin rohkem avatust vabakoguduslaste poolt seoses sekslelude kasutamisega, kus koos partneriga on see teretulnud viis suhte avastamiseks. Samas kõik uuringus osalenud luterlased olid seksuaalilude kasutamise poolt nii üksinda, kui ka vastu.

Samas pornograafia tarbimise osas ei märganud ma tugevat poolehoidu kummagi konfessiooni poolt. Teatud porno vaatamine (mitte sunniviisiline/lapsporno) või teatud piirini porno tarbimine oli viie luterlase arvates okei, aga siiski mainisid nad ettevaatlikust. Kõikide vabakogudusse kuuluvate naiste ja ühe luterlase (L6) sõnul on pornograafia tarbimine vale. Põhjenduseks toodi ebaeetilisust, teiste inimeste himustamist, sõltuvust tekitavat materjali ja inimkaubandust. Kuigi luterlased olid üldiselt vabamad oma vaadetest, on siinkohal märgata sarnaselt vabakoguduslastele arusaadavat reservatsiooni.

Märgatavalt oli just seoses eneserahuldamisega näha konfessioonilisi erinevusi, kuigi enamusel noortest kristlastest oli masturbatsiooni kogemus, siis vabakoguduslased seda enam ei harrasta, kuna seda peetakse patuks. Samas luterlaste seas oli märgata palju liberaalsemaid vaateid ja pigem nähakse masturbeerimist, kui midagi tervislikku. Samas aga näiteks seoses sekslelude kasutamisega ja koos partneriga masturbeerimise osas esines rohkem liberaalset seisukohta ka vabakogudusest naiste seas. Järeldan siinkohal seda, et vahe võib tulla sellest, et need

vabakogudused, kuhu antud naised kuuluvad, puudutavad selliseid teemasid nagu masturbatsioon ja ka abort tunduvalt rohkem, kui luteri kirikud. Samas võib ka asi olla selles, et need naised, kes liituvad vabakoguduse kirikuga on juba vaadetelt varem konservatiivsemad. Samamoodi luterlased, kes on liitunud enda kogudustega, on valinud vastavalt liberaalsemad kogudused.

3.5 V Kategooria

Kõik uuringus osalenud kristlikud naised soovisid saada lapsi ja need, kes juba olid emad, soovisid veel lapsi. Konfessioonilist erinevust siinkohal märgata ei olnud peale selle, et vabakoguduses naistel oli võrdluses luterlastega hetkeseisuga rohkem lapsi. Kuna aga minu uuringus osalejad on veel viljakas eas, siis ei saa siinkohal võrrelda laste arvu konfessiooni põhjal, sest kõigil oli plaanis veel saada lapsi. 2024. aasta Eesti Naiste Tervise Uuringus selgus, et laste saamise (k.a veel laste saamise) soov oli 20–29. aastaste seas 57%. Lapse soovimise põhjused olid kõikidel vanuserühmadel seotud emotsionaalsete väärtustega: laste eest hoolitsemine, lapse armastamine, kasvatamine ja emaduse kogemine. Ka minu uuringus osalejate vastused kattusid Eesti Naiste Tervise Uuringus osalejate omadega, samuti toodi välja ka Jumala poolt õnnistust, mida 2024. aasta uuringust ma välja ei lugenud, aga on ka seotud emotsionaalse väärtusega.

Noortest kristlikest naistest neli luterlast tundsid, et kuigi Jumal ei ole mõjutanud nende lastesaamist, siis ikkagi mainiti ka seda, et Jumala tegutsemine on pidevalt taustal. Vaid luterlaste seas oli neid, kes ei tundnud tugevat mõju Jumalalt laste saamise osas. Samas kõik vabakogudusse kuuluvad naised tundsid, et neid on Jumal mõjutanud selles osas, samuti ka tundsid sama kaks luterlast. Põhjused, miks üldiselt lapsi soovitakse, klappisid omavahel nii kahe konfessiooni põhjal, kui ka 2024. aasta uuringuga. Siinkohal ei saa järeldada, kas minu uuringusse sattusid juhuslikult kristlikud naised, kes kõik soovivad saada lapsi või on kristlaste seas suurem soov lapsi saada. Siiski vaadates kristlike naiste vastuseid seoses Jumala suurte või väiksemate mõjutustega lastesaamissoovide osas, siis võib tuua järeldused, et kristlikud naised võivad soovida rohkem lapsi, kui mittekristlikud naised.

See, et nelja luterlase puhul ei tuntud Jumala poolt mõjutatust võib ka seostada sellega, et ükski luterlane ei tundnud ka koguduse/kristliku kogukonna survet saada lapsi. Samas aga viie vabakogudusse kuuluva naise puhul mainiti mingit kerget survet või märkamata ootuseid seoses laste saamisega. Samas kindlasti ei tuntud, et see surve oleks negatiivne. Saviku (2022) uurimisöös

ilmnes see, et tuntakse süü või häbitunnet seoses kristlusest tulenevate konservatiivsete arusaamade sisestamise tõttu. Samuti tunti seda, kuidas naistele dikteeritud soorolle kasutati naiste seksuaalsuse ja üldise sotsiaalse positsiooni survestamiseks. Samas tunti ka positiivset eeskuju Piiblist seoses soorollidega. Minu uuringus osalenud informantide puhul seoses kristlusega seotud negatiivset häbi või süütunnet informandid ei maininud. Mingil juhul nad rääkisid enda häbitundest, aga viitasid, et sellel on positiivne mõju või ütlesid, et tegemist ei ole kristlusest tuleneva häbitundega (näiteks seoses masturbeerimisega). Samuti, isegi kui viidati mingile soorollide survele, siis oli see pigem just positiivsed kontekstis. Näiteks see, kui ilus see on, et abielu on loodud mehe ja naise vahele ning läbi abielu annab Jumal lapsi. Seda tuli just eriti vabakoguduslaste poolt. Nende vastuste põhjal võib ka eeldada, miks oli rohkem vabakogudusse kuuluvate naiste seas rohkem vastuseid seoses Jumala mõjust laste saamisel. Just kogudustes/kristlikes kogukondades jagatakse Jumala sõna ja tõlgendatakse piiblikohti ja kui puudutada laste saamise teemat rohkem, siis võib ka sealt tulla seos Jumala mõjutustest.

Sidudes täpsemalt teoloogilise vaatevinkliga minu informantide vaateid seoses lastesaamisega, siis uurisin ma ka seda, kas kõik paarid peavad lapsi saama. Siinkohal oli kindlasti märgata konfessioonide vahelisi erinevusi, kõik luterlastest informandid uskusid, et kui paar ei soovi saada lapsi, siis ei pea saama. Luterlaste ja ühe vabakogudusse kuuluva naise vaated suhestusid Kulli (2015) omadega, et Piibel ei ole üheselt mõistetav ja laste saamine ei pea olema kristlikel paaridel määravaks kriteeriumiks. Ka toodi välja sarnaselt EKOE-le (2019), et ka Paulus oli lastetu. Vabakoguduslaste seas samas kõik, peale ühe naise, tundsid, et ikkagi kristlikud abielupaarid võiksid saada lapsi ja kui paaril ei ole probleeme viljatusega, siis tekib küsimus, miks ei olda lapsi saadud veel. Mõned neist tõid välja 1Ms 1:18, mis on ka mainitud EKOE dokumendis ning paljud suhestusid Austiniga (2022), et laste mitte saamine on isekas ja Jumala kink on paaridele laste kinkimine. Siinkohal on märgata, et vabakoguduslastest informandid pigem kaldusid konservatiivsema teoloogilise kirjanduse poole, samas luterlased just liberaalsemate vaadete poole.

3.6 VI Kategooria

Eelnevates peatükkides arutlesin selle üle, kas konfessioonide siseselt on olnud seksuaalhariduse kohta saadav informatsioon erinev, mille pärast võinud olla tekkinud märgatavad erinevused seoses näiteks abordi ja masturbeerimisega. Kodus ja koolis saadud seksuaalharidus ei erinenud konfessioonide põhiselt palju, pooltel informantidel oli nendel teemadel toetav keskkond kodus. Samas suuremas tunti, et seksuaalharidus koolis oli puudulik ja ainult kahel juhul oli see piisav. Kõik informandid olid ka positiivselt meelestatud seoses seksuaalharidusega koolis, kuigi paljudel juhtudel toodi välja probleemseid kohti. Seega ei olnud nooremas eas saadud seksuaalharidus erinev konfessioonide põhjal, mistõttu on ilmselt nende praegused vaated tulnud mujalt kui koolist. 2024. aasta uuringuga võrreldes, kus vaid kolmandikul inimestest räägiti kodus seksuaalteemadest, siis minu uuringus osalejatel on selles osas väike eelis. Kuigi 2024. aasta uuringus osalenud 18–24. aastastele on 95%-le räägitud koolis seksuaalteemadest, siis on paljud hinnanud seksuaalharidust koolis väheseks. Kuigi minu valimis oli ka vanemaid, kui 24. aastaseid, siis tulemused klappisid 2024. aasta uuringus osalenute vastustega.

Samas oli märgatav konfessioonide vaheline erinevus seoses pakutava seksuaalharidusega koguduses/kristlikus kogukondades. Luterlaste puhul tuli välja see, et nende kogudustes ei pakuta otseselt seksuaalhariduslikke loenguid või konverentse. See, et seksuaalhariduslikku tuge või loenguid ei ole, aga ei tähenda, et nende järele ei oleks nõudlust. Luterlastest noored naised tunnevad, et kogudus peaks pakkuma rohkem turvalist ruumi noortele seksuaalsuse teemadel arutamiseks, aga kindlasti peaks see olema neutraalses vormis, kus noortel on õigus eriarvamustele. Vabakogudusse kuuluvate naiste seas tuli ilmsile see, et üldiselt pakutakse nende kogudustes vähemalt mingil moel seksuaalharidust. Mõnel juhul on see vähene, vaid abielueelne nõustamine ja teisel juhul on lisaks ka konverentsid, noorteõhtud, seminarid ja eraldi väljasõidud noortele naistele. Huvitav on see asjaolu, et isegi kui suuremal või vähesemal määral pakutakse seksuaalharidust vabakogudustes, siis tunnevad vabakoguduslased, et ka nemad tahavad saada rohkem turvalist ruumi seksuaalteemade arutamiseks. Nende sõnul on eriti hea luua neid keskkondi värsketele kristlastele, kellel on palju küsimusi seoses seksuaalsusega ja kindlasti peab olema see keskkond turvaline, kus ollakse avatud aruteludel ja küsimustele. Sarnasele järeldusele jõudis ka Savik (2022) oma uuringus, kus enamik tema uuringus osalejatest tundsid, et seksuaalsusest võiks rohkem kristliku kogukonna siseselt rääkida.

Saadud informantide vastused võivad anda aimu, miks teatud teemadel seisukohad luterlaste ja vabakogudusse kuuluvate naiste puhul nii drastiliselt erinevad, kui luteri kogudustes seksuaalharidust põhimõtteliselt ei pakuta. Samas, mainisid mitmed luterlased, et nende kogudused on liberaalsed ja seetõttu ei pruugiks koguduste poolt antud seksuaalharidus vaateid sarnasemaks vabakogudusega muuta. Kõige olulisem on siinkohal see, et nii vabakoguduses, kui ka luterlaste seas on selge vajadus ja nõudlus rohkema seksuaalhariduse järgi nii koolis, aga ka kindlasti kogudustes.

Pooled informantidest olid praktiseerinud abstinentsi abieluni ja pooled mitte. Seega uurisin, kas abstinentsipõhine õpe aitaks või takistaks noorte teadlikke valikuid. Kõik uuringus osalenud luterlased tundsid, et abstinentsipõhine õpe pigem takistab noorte teadlike valikuid, sest see võib tekitada häbitunnet seksuaalsuse üle ja muid negatiivseid kõrvalmõjusid ning selle tõttu võivad hiljem tekkida probleemid paarisuhtes. Samas mingil juhul mõni luterlane toetab seda, et enda hoidmisest abieluni võiks rääkida, kui ühe potentsiaalse valikuna. Nende vastused ühtivad teoloog Greslé-Favieriga (2013), kes toob sarnaseid põhjuseid välja abstinentsiõppe negatiivsetest külgedest ja kuidas laiahaardeline seksuaalharidus on parim õpe.

Vabakogudusest naised, kuigi nad on ise abstinentsi praktiseerinud, tegelikult ei poolda samuti täielikku abstinentsiõpet, sest millegi peale surumine hirmu kaudu ei ole tervislik. Nad tunnevad, et abstinentsi tuleks tutvustada ühe osana seksuaalharidusest, just väärtustepõhise õppena, et noored saaksid tööriistad, et teha oma teadlikke valikuid ise. Vabakoguduslaste sõnul on siiski see problemaatiline, et seda ei tutvustata hetkel üldse koolides, kuna see võtab ära võimaluse noortelt inimestelt õppida enda hoidmisest abieluni. Kui luterlased olid siinkohal üldiselt tugevamal seisukohal, et abstinentsipõhine õpe on takistav noorte seksuaalsuse arengule, siis vabakogudusest naised nägid, et abstinentsi tutvustamine ühe osana seksuaalharidusest on abistava toimega. Siinkohal võib järeldada seda, et vabakogudusest naised on avatumad abstinentsipõhisele õppele, sest nad on vähemalt mingil määral enda koguduses seda saanud.

Minu eelduseks oli see, et kristlased võivad tunda, et kuna neil on lisaks koolile ja kodule võimalus saada seksuaalharidust kogudusest, siis on noored kristlased ka rohkem ette valmistatud seksuaalsuheteks teiste noortega. Vabakogudusest neli informanti sellel arvamusel ka olid, mainiti nii seksuaalhariduse olemasolu koguduses, aga ka seda, et need teemad võetakse koos paarilisega kihlaperioodil ette. Ühel juhul tundis üks vabakogudusest, et noored on halvemini ette valmistatud,

sest seksuaalsusega seotud teemadest ei räägita piisavalt. Luterlaste seas oli kaks inimest, kes tundsid, et kristlikel noortel on eelis oma mittekristlastest eakaaslaste ees, sest kristlik noor just mõtleb oma seksuaalsusega seotud valikud rohkem läbi. Ükski luterlastest ei maininud siinkohal koguduses pakutavat seksuaalharidust, kui eelist. Ühel juhul peeti isegi seda negatiivseks mõjuks, kui pakutakse õpet, kus noor ise ei saa otsustada. Sarnaselt tuli siin veel välja see, et informandid tunnevad, et luteri kogudustes on puudulik seksuaalharidus, sest kahe naise sõnul kristlikel noortel eelist ei ole. Järeldusena toon välja, et märkasid, et nende kristlaste puhul, kelle koguduses pakuti rohkem seksuaalharidust (vabakogudus) tundsid, et noored kristlased on paremini ka ette valmistatud intiimsuheteks võrreldes teiste noortega.

Kokkuvõte

Magistritöö eesmärk oli kajastada Eesti noorte kristlike naiste arusaamasid seoses seksuaalsusega ja vaadelda, mil määral on tekkinud pinged või kokkupuutekohad seoses isiklike kogemustega ja kiriku õpetuste vahel. Eesmärgiks oli võrrelda kristlike naiste vastuseid nii omavahel, aga ka 2024. aasta Eesti Naiste Tervise Uuringu tulemustega, et luua sild Eesti keskmise naise ja valimis osalenud Eesti kristliku naise kogemuste vahele. Töös osalenud valim koosnes kristlikest naistest, kes kuulusid uuringu läbiviimise ajal vanusegruppi 18–35. Töös osales kokku kaksteist informanti, kellest kuus identifitseerisid ennast kui luterlastena ja kuus kuulusid vabakogudusse.

Uurimistöö koosnes teoreetilisest ja empiirilisest osast. Teoreetilises osas lõin ma teoloogilise raamistiku, mida hiljem noorte kristlike naiste kogemustega ja vaadetega siduda. Samuti tutvustasin 2024. aastal läbiviidud Eesti Naiste Tervise Uuringu tulemusi, et näha, mil määral on märgata sarnasusi ja erinevusi 2024. aasta uuringu valimi ning minu läbiviidud uuringu vahel. Teoreetilise ja empiirilise siduvateks teemadeks olid seksuaalkäitumine, lastesaamisplaanid, rasestumisvastased vahendid, seksuaalharidus ja abort. Empiirilisest uurimusest selgus, et religioosne kuuluvus mõjutab kindlasti inimeste seksuaalkäitumist ja üldeliseid arusaamu seksuaaltervisega seotud teemadel.

Kristlike naiste seksuaalkäitumises oli konfessioonide vahelist erinevust märgata. Näiteks ükski uuringus osalenud luterlane ei hoidnud ennast abieluni, kuigi konservatiivsemates kristlikes sfäärides nähakse, et seks kuulub mehe ja naise vahele abielu sisse. Jällegi kõik vabakogudusest naised kas olid praktiseerinud või praktiseerisid veel uuringu tegemise ajal abstinentsi abieluni, isegi kui liberaalsemates kristlikes kogukondades selle vajalikkust ei rõhutata. Samas tuli välja uuringust see asjaolu, et olenemata sellest, kas praktiseeriti enda hoidmist abieluni või mitte, ei erinenud kristlike naiste seksuaalne rahuolu paarisuhtes. Nii üldine seksuaalkordade arv nädalas, kui ka üldine seksuaalne rahuolu, oli samaväärne kahe konfessiooni võrdluses. Ka muutused seksuaalelus ühtisid mõlemal konfessioonil, need olid tingitud tavaliselt sellest, et peale sünnitust oli seksuaalelu vähenenud. Samas kui 2024. aasta uuringus vaid 54% Eesti naistest pidasid oma seksuaalelu õnnelikuks, siis kõik kristlastest naised olid rahul seksuaaleluga. See, kas kristlike naiste seksuaalelu on õnnelikum, kui ülejäänud ühiskonnas, on raske hinnata nii väikse valimi pealt.

Empiirilises osas oli märgata ka seda, et rohkem vabakogudustest naisi arvas, et Jumal ja seksuaalsus on omavahel seotud, kui seda tundsid luterlased. Samas jagasid ka mõned luterlased

seda arvamust, et Jumal on loonud seksi nautimiseks ja mitte vaid laste saamiseks. Rasestumisvastaste meetodite kasutamise osas ei olnud konfessioonide vahelisi erinevusi, võrreldes 2024. aasta uuringuga kasutasid noored kristlikud naised rohkem meetodeid ja kalendermeetod oli nende seas populaarsem. Rasestumisvastaste vahendite osas olid liberaalsemad luterlased ja eriti hormonaalsete meetodite osas olid ettevaatlikumad vabakogudusest kristlased. Abordiküsimuses oldi erimeelel, kui vabakoguduslaste arvates on tegemist patuga ja abort peaks olema keelatud, siis luterlaste sõnul on vähemalt varajases staadiumis abort lubatud ja hiljem on asi küsitavam. Samasugune jagunemine toimus ka masturbeerimise küsimuse osas, kuigi noorte kristlike naiste kogemused klappisid 2024. aasta uuringuga, kus ca 90% naistest on ennast rahuldanud, siis vabakoguduses nähti masturbeerimist patuna. Tihtipeale oldi vabakogudusest naiste puhul tegeletud enda rahuldamisega juba enne kristlaseks saamist ja seetõttu see tegevus kandus üle nende ellu kristlastena ning sellest sai võitlus sõltuvusega. Samas luterlaste suhtumine masturbeerimisse oli palju liberaalsem, nad ei tundnud, et see oleks patt ja enese rahuldamist nähti kui tervislikku osa seksuaalsusest. Samas jällegi pornograafia tarbimises oli märgata rohkem üksmeelt, kus toodi välja rohkem negatiivseid, kui positiivseid külgi.

Võrreldes 2024. aasta uuringu tulemustega, kus 57% 20–29. aastastest soovis saada lapsi, siis minu valimisse olid sattunud naised, kes kõik soovisid lapsi (juurde). Põhjendused, miks lapsi sooviti olid seotud emotsionaalsete väärtustega, mis kajastus ka 2024. aasta uuringus. Siinkohal ei saa väita, et võrreldes Eesti keskmisega soovivad kristlikud naised rohkem lapsi, aga minu valim annab kindlasti mingit aimu selles osas. See, et kristlastest naiste lastesoo on potentsiaalselt suurem, võib tuleneda sellest, et minu uuringust selgus, et enamiku jaoks on mõjutanud Jumal vähemalt mingis osas nende lastesaamisplaane. Samas aga koguduse poolt pigem survestatust ei tuntud, kui surve eksisteeris, siis see oli positiivne.

Koolist saadud seksuaalharidus on noortel kristlastel võrreldav Eesti keskmisega, sarnaselt 2024. aasta uuringule on nendeni mingi seksuaalharidus koolis jõudnud, aga üldiselt on seda hinnatud kesiseks. Kristlikus kogukonnas ei pakutud ühegi luterlase sõnul turvalist ruumi seksuaalsusega seotud teemade arutamiseks, ega ei eksisteerinud mingeid seksuaalhariduslike infotunde. Vabakogudustes oli kas suuremal või vähemal määral pakutav seksuaalharidus koguduse poolt olemas, kas siis abieluelse nõustamise, noorteõhtute, seminaride või väljasõitude näol. Siiski tundsid kõik intervjuueeritavad, et kogudustel on vaja rohkem pakkuda turvalist ruumi

noortele seksuaalsusega seotud teemade arutamiseks, isegi kui nende koguduses seksuaalharidus mingil määral juba eksisteeris.

Kuigi magistritöö valim oli piiratud arvuga, siis oli võimalik ka selle valimi põhjal näha, et noorte kristlike naiste seas ei ole ühtset seisukohta seksuaalsusega seotud teemades. Siiski on võimalik valimi põhjal näha, et liberaalsemate vaadetega naised kuuluvad pigem luteri kirikusse ja konservatiivsemate põhimõtetega kristlikud naised on sidunud ennast vabakogudusega. Uuringus osalejatelt ei küsitud nende vaateid enne seda, kui nad antud koguduse liikmeks said või põhjuseid, miks nad on osa nende valitud kogudusest. Seetõttu ei saa teha järeldusi, kas valiti endale meelepärane kogudus, kuna samastuti koguduse seisukohtadega või on arvamused kujunenud just kristliku kogukonna siseselt.

Magistritöö alguses lubasin anda kogudustele ja vaimulikele sissevaadet noorte kristlike naiste mõttemaailma, et neil oleks võimalik kriitiliselt kogukonnasiseseid õpetusi üle vaadata. Uurimistööst koorusid välja noortele naistele olulised teemad, mille osas soovitakse luua rohkem dialoogi kristluse vahel. Olenemata konfessioonist ja kogudusest tuntakse vajadust kristliku kogukonna poolt pakutavast turvalisest inforuumist, kus oleks võimalik seksuaalsuse teemade üle arutleda. Kindlasti aga peaks pakutud inforuum olema neutraalne ja avatud eriarvamustele.

Bibliograafia

3D Kogudus. „Seksuaalsuse valusad teemad”. <https://3dkogudus.ee/jutlused/seks-korraks-koik/seksuaalsuse-valusad-teemad>. Vaadatud 04.05.2026.

3D Kogudus. „Vajan abi: abort.” <https://3dkogudus.ee/vajan-abi/abort>. Vaadatud 04.05.2026.

3D Kogudus. Pornograafia – vajan abi. <https://3dkogudus.ee/vajan-abi/pornograafia>. Vaadatud 22.12.2025.

Abbott, Douglas A., Joseph M. White ja Daniel S. Felix. 2010. „Not Ready for Sex: An Endorsement for Adolescent Sexual Abstinence.” *International Journal of Sociology of the Family* 36 (2): 159–179.

Auksmann, Enn. 2022. „Vaimulik vastab: miks kristlik religioon seksi ja seksuaalsust maha salgab ja taunib?”. <https://e-kirik.eelk.ee/2022/vaimulik-vastab-miks-kristlik-religioon-seksi-ja-seksuaalsust-maha-salgab-ja-taunib/>. Vaadatud 04.05.2026.

Austin, Victor Lee. 2022. „Why Have Children?” *Human Life Review* 48, (1): 86–88.

Cornwall, Susannah. 2013. *Theology and Sexuality*. London: SCM Press.

De La Torre, Miguel A. 2016. *Liberating Sexuality: Justice Between the Sheets*. St. Louis, Missouri: Chalice Press.

Eesti Evangeelne Kristlik Nelipühi Kirik. „Seisukohad abielu, abielulahutuse ja uuesti abiellumise kohta.” <https://eknk.ee/wp-content/uploads/EKNK-seisukohad-abielu-abelulahutuse-ja-uuesti-abiellumise-kohta.pdf>. Vaadatud 04.05.2026.

Eesti Evangeelne Kristlik Nelipühi Kirik. 2024. „Karjasekiri detsember 2024”. <https://eknk.ee/karjasekiri-detsember-2024/>. Vaadatud 04.05.2026.

Eesti Evangeelne Luterlik Kirik. „Lapsed ja noored”. <https://eelk.ee/kiriku-korraldus/toovaldkonnad/lapsed-ja-noored/>. Vaadatud 04.05.2026.

Eesti Evangeelne Luterlik Kirik. „Viljatusravi ja suremisabi eetika.” https://eelk.ee/wp-content/uploads/2019/11/RK_viljatusravi_ja_suremisabi_eetika.pdf. Vaadatud 04.05.2026.

Eesti Kirik. „Õpetaja Enn Auksmann naaseb USA-sse”. <https://eestikirik.ee/opetaja-enn-auksmann-naaseb-usa-sse>. Vaadatud 04.05.2026.

Eesti Kirikute Nõukogu. „Arvamus raseduse katkestamise ja steriliseerimise seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta.” <https://ekn.ee/arvamus-raseduse-katkestamise-ja-steriliseerimise-seaduse-muutmise-seaduse-eelnou-kohta/>. Vaadatud 22.12.2025.

Eesti Kirikute Nõukogu. „Liikmeskirikute bioeetilised seisukohad.” <https://ekn.ee/eesti-kirikute-noukogu-liikmeskirikute-bioeetilised-seisukohad/>. Vaadatud 04.05.2026.

Eesti Vabariik: Ida-Tallinna Keskhaigla. „Raseduse katkestamine ehk abort”. <https://www.eesti.ee/eraisik/et/artikkel/perekond/rasedus/raseduse-katkestamine-ehk-abort>. Vaadatud 22.12.2025.

Estrada, Lauryn Leigh. 2022. „Clinical Considerations of the Evangelical Purity Movement’s Impact on Female Sexuality.” *Journal of Sex & Marital Therapy* 48 (2): 121–132.

Fetner, Tina, Andrejek, Nicole; Bird, Meghan ja Megan Werger. 2023. „Christian Religious Identity and Sexual Behaviour in Canada Today”. *Canadian Journal of Human Sexuality* 32 (2): 141–150.

Goddard, Andrew. 2015. „Theology and Practice in Evangelical Churches”. *The Oxford Handbook of Theology, Sexuality, and Gender*, toimetanud Adrian Thatcher, 377–380. Oxford: Oxford University Press.

Greslé-Favier, Claire. 2013. „Adult Discrimination against Children: The Case of Abstinence-Only Education in Twenty-First-Century USA”. *Sex Education* 13 (6): 715–725.

Ida-Tallinna Kesksaigla. „Raseduse katkestamine ehk abort“.

<https://www.itk.ee/patsiendile/kliinikud/naistekliinik/naistehaigustekeskus/raseduse-katkestamine-ehk-abort>. Vaadatud 22.12.2025.

Kamitsuka, Margaret D. 2015. “Sexual Pleasure”. *The Oxford Handbook of Theology, Sexuality, and Gender*, toimetanud Adrian Thatcher. Oxford: Oxford University Press. p 505–522.

Kamitsuka, Margaret D. 2018. „Unwanted Pregnancy, Abortion, and Maternal Authority: A Pro-Choice Theological Argument.” *Journal of Feminist Studies in Religion* 34 (2): 41–54.

Karo, Roland. 2019. „Peenistest Paradiisis: Enesekriitiline Pilguheit Peeglis. Ettekanne Konverentsil „Seksuaalsus Ja Religioon“. *Kirik Ja Teoloogia*, 6. detsember 2019.
<https://kjt.ee/2019/12/peenistest-paradiisis-enesekriitiline-pilguheit-peeglis-ettekanne-konverentsil-seksuaalsus-ja-religioon/>. Vaadatud 04.05.2026.

Karo, Roland. 2026. „Lecture V: From the Song of Songs to Sexchatology." Seksuaalteoloogia õppeaine: Tartu Ülikooli Usuteaduskond.

Karo, Roland. 2009. Eros & Mysticism: Are Mystical States of Consciousness Evolutionary Byproducts of Sexual Response?. Doktoriväitekiri. Tartu: Tartu University Press.

Kull, Anne. 2015. „Kristlik perekond ja perekonnaväärtuste ideoloogia”. https://ariadnelong.ee/wp-content/uploads/2021/04/A.-Kull_Kristlik-perekond-ja-perekonnavaartuste-ideoloogia.pdf. Vaadatud 04.05.2026.

Macgregor, Kirk R. 2025. „The Pro-Choice Biblical Ethic of American Evangelical Scholars before the Religious Right”. *Journal of Biblical Literature* 144 (3): 557–578.

Nõu, Brita. 2023. Kristlik identiteet ja abielueelne abstinents: laiem kontekst ja 10 Eesti noore lood. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool: usuteaduskond.
<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/f6476a03-7bc8-41c6-aeda-5f9a37345ce4/content>.
Vaadatud 04.05.2026.

Olev, Aivo, ja Tanel Alumäe. 2024. „Open Source Platform for Estonian Speech Transcription.” *Language Resources and Evaluation* 59: 4421–4438. <https://doi.org/10.1007/s10579-024-09777-1>. Vaadatud 04.05.2026.

Part, Kai; Laanpere, Made; Rahu, Kaja; Haldre, Kai; Rahu, Mati; Karro, Helle. 2007. „Eesti Naiste Tervis: seksuaal- ja reproduktiivtervis, tervisekäitumine, hoiakud ja terviseteenuste kasutamine”. Tartu: Tartu Ülikooli Naistekliinik.

Part, Kai; Laanpere, Made; Ringmets, Inge; Eltermaa, Mall; Hein, Miina; Kond, Kirke; Tõniste, Grete; Alafrange, Maris; Paju, Kristiina; Lõhmus, Liilia; Karro, Helle. 2025. „Eesti Naiste Tervis 2024: seksuaal- ja reproduktiivtervis, tervisekäitumine, hoiakud ja terviseteenuste kasutamine”. Tartu: Tartu Ülikooli naistekliinik ja seksuaaltervise uuringute keskus.

Part, Kai; Lippus, Hedda; Ringmets, Inge; Rahu, Mati; Haldre, Kai; Allvee, Kärt; Karro, Helle. 2015. „Eesti Naiste Tervis 2014: seksuaal- ja reproduktiivtervis, tervisekäitumine, hoiakud ja terviseteenuste kasutamine”. Tartu: Tartu Ülikooli Naistekliinik.

Piibel. 1997. *Piibel*. Eesti Piibliseltsi elektrooniline väljaanne. <https://www.piibel.net/>. Vaadatud 04.05.2026.

Pöder, Johann-Christian. „Kristlus, abort ja embrüo”. <https://www.sirp.ee/kristlus-abort-ja-embruo/>. Vaadatud 04.05.2026.

Rubin, Herbert J., ja Irene S. Rubin. 2005. *Qualitative Interviewing: The Art of Hearing Data*. Thousand Oaks, CA: SAGE.

Saar, Peep. 2016. „Abielueelne töövihik: valmistudes abieluks”. <https://teek.ee/teemad/52-opetus/1847-abielueelne-toeoevihik-valmistudes-abieluks>. Vaadatud 04.05.2026.

Savik Iris. 2022. Seksuaalse identiteedi käsitlemine religioosses kontekstis Eesti kristliku kogukonna näitel. Magistritöö. <https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/7751f259-a308-4ebb-81c2-bfc8e6c97d0b/>. Vaadatud 04.05.2026. 30–56.

Tracy, Steven. 2006. „Chastity and the Goodness of God: The Case for Premarital Sexual Abstinence”. *Themelios* 31 (2): 54–71.

Viilma, Urmas. 2020. „Provokatsioonikatse abordi teemal”. <https://www.err.ee/1129129/urmas-viilma-provokatsioonikatse-abordi-teemal> Vaadatud 22.12.2025.

Weber, Mari. 2020. Narratiivne uurimus homoseksuaalsest sätumusest ja kristlikust identiteedist viie intervjuu põhjal. Magistritöö. Tartu Ülikool: usuteaduskond.

<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/46c94556-1f56-4cb6-be8b-5e3009c14966/content>.

Vaadatud 04.05.2026.

Summary: Christian identity and sexuality: wider context and the stories of twelve young Estonians

The purpose of this Master's thesis is to explore the perceptions of sexuality and topics related to sexual health among young Christian women in Estonia. The aim is to examine to which extent tensions or points of contact emerge between the personal experiences and church teachings. The study also attempted to compare the responses of these Christian women among the sample and in addition with the results of the 2024 Estonian Women's health Survey. This was done in order to bridge the experiences of the average Estonian woman and the experiences of Christian women. The sample consists of twelve Christian women aged 18–35, of whom six identified as Lutheran and six as members of free churches. The theoretical framework of this thesis provided a theological approach to certain topics related to sexual health and sexuality. This was done to set a theological basis for the empirical part, where the views and experiences of participants were compared. The study is based by the following research questions:

1. What characterizes the sexual behaviour of young Christian women, in what way does it differ or in what way are they similar?
2. In what way is God/religion intertwined with sexuality according to young Christian women?
3. What are the attitudes and experiences of young Christian women in regard to contraceptive methods?
4. What are their attitudes and experiences regarding masturbation?
5. What are Christian women's family planning intentions and how much has God or their Christian community influenced these plans?
6. What are their experiences and attitudes of sexual health education in school, at home and within their Christian communities?

The findings of this study indicate that religious affiliation shapes the sexual behaviour and attitudes of young Christian women in Estonia, although not uniformly. There are clear denominational differences emerging: as none of the Lutheran participants reported abstinence until marriage, whereas all participants from free churches had practiced or were practicing abstinence when this study was made. Despite these differences, levels of sexual satisfaction were

similar across groups, with all participants reporting satisfaction with their sexual lives. In comparison to the 2024 study, Christian women in this sample were more satisfied than the average woman.

Differences were also evident in how sexuality was understood in relation to God. Participants from free churches more often emphasized a direct connection between sexuality and God, while almost all Lutheran participants expressed more diverse views. Attitudes toward contraception were overall similar, although free church participants tended to be more cautious regarding hormonal contraceptives. In contrast, views on abortion and masturbation diverged more clearly along denominational lines. All participants expressed a desire to have children and overall, the consensus was that God had a part in shaping these desires. While sexual education in schools and in the church was generally perceived as insufficient, less in the free church's communities, across denominations, there was a shared need for more open and supportive spaces within Christian communities to discuss sexuality. Overall, the study demonstrates that there is no single, unified understanding of sexuality among young Christian women in Estonia. While denominational differences are evident, it remains unclear whether these reflect prior beliefs before joining the churches or are they shaped by religious affiliation. The findings highlight the importance of fostering more open dialogue on sexuality within Christian communities, as it seems there still is a stigma surrounding these topics.

INTERVJUU PLAAN

1. Plokk: soojendus – tutvavaks saamine, uuringu tutvustus, informeeritud nõusolek.

2. Plokk: seksuaalkäitumine laiemalt

- Kas sa oled paarisuhtes? Mis on sinu suhtestaatus?
- Mida tähendab sinu jaoks vahekord? Esimene seksuaalvahekord: vanus ja kogemus.
- Kui suhtes: kas oled seksuaalsuhtes partneriga või praktiseerite abstinentsi abieluni?
- Kui tihti praktiseerid seksuaalelu?
- Kuidas oled rahul seksuaaleluga, kui oled alustanud?
- Mis on sinu seksuaalpartnerite arv? Kas palju seksuaalpartnereid halvendab naiste/meeste mainet? Miks? (mis arv on palju sinu jaoks?).

3. Plokk: religioossus laiemalt

- Kui kaua oled kristlane olnud ja mida see sinu jaoks tähendab?
- Kuivõrd ja mil määral on sinu jaoks seotud seksuaalsus ja religioossus/Jumal?

4. Plokk: abort/RVV

- Kas ja millal on lubatud rasestumisvastased meetodid?
- Millised rasestumisvastased meetodid peaksid olema lubatud ja millised mitte?
- Kas sa oled kunagi kasutanud/kavatsed kasutada rasestumisvastaseid vahendeid? (Kui jah, siis milliseid ja milline on rahulolu).
- Kuivõrd on seotud rasestumisvastaste meetodite kasutamine Jumala tahtega?
- Kas ja millal on abort lubatud? Mis juhul on abort lubatud, kui tegemist on patuga?
- Miks on abort patt/miks see ei ole patt?

5. Plokk: masturbatsioon

- Mida tähendab sinu jaoks masturbeerimine?
- Kas ja millal on masturbeerimine lubatud, kui seda saab pidada patuks?
- Miks on masturbeerimine patt/miks see ei ole patt?
- Kas oled kunagi ennast rahuldanud või teed seda regulaarselt, miks jah või ei?
- Kuidas suhtud partneriga koos masturbeerimisse?
- Kuidas sa suhtud pornograafia vaatamisse?
- Kas ja millal on sekslelud lubatud vahekorra ajal iseenda/partneriga? Kui ei ole lubatud, siis miks?

6. Plokk: lastesaamisplaanid

- Kas sul on soov saada lapsi? Miks? (Kui juba on, siis kas soovib veel ja miks?)
- Kui palju lapsi soovid saada?
- Kuidas tunned, et Jumal on mõjutanud Sinu lastesaamisplaane?
- Kuidas sa näed oma võimalust otsustada lastesaamise või mitte-lastesaamise üle? Kas sinu koguduses/kristlikus kogukonnas on selles osas mingid ootused või normid?

- Kas iga inimene peaks saama lapsi? Kuidas suhtud sellesse, kui paarid ei soovi lapsi saada?

7. Plokk: seksuaalharidus

- Milline oli sinu seksuaalharidus? Kas jäid sellega rahule?
- Kuidas suhtud seksuaalharidusse koolis? Kodus?
- Kas kogudus pakub või toetab mingit seksuaalharidust? Kui jah, siis kuidas see on sinu hoiakuid mõjutanud?
- Kuidas hindad abstinentsipõhilise õpetuse rolli seksuaalhariduses? Kas sinu arvates see aitab või takistab noorte teadlikke valikuid?
- Kas arvad, et kool/kristlik kogukond peaks pakkuma rohkem infot ja turvalist ruumi noortele seksuaalsuse teemade arutamiseks? Miks?
- Kas arvad, et kristlik noor on üldjuhul paremini või halvemini ette valmistatud intiimsuheteks võrreldes ülejäänud noortega? Miks?

8. Plokk: sotsioloogilised andmed

Vanus, haridus, konfessioon, kaua informant on kristlane olnud, suhtestaatus.

LISA 2. Informeeritud nõusoleku vorm

Informeeritud nõusoleku vorm

Uurimus „Kristlik identiteet ja seksuaalsus: laiem kontekst ja 20 Eesti noore lood“

Lugupeetud koguduseliige,

Sind on palutud osalema uurimuses, mille eesmärgiks on saada uut informatsiooni selle kohta, kuidas Eesti kristlikud noored naised mõtestavad enda jaoks erinevaid seksuaaltervisega seotud teemasid (näiteks teemad nagu lastesaamisplaanid, masturbatsioon ja rasestumisvastased vahendid) ja millised on nende arusaamad/kogemused seoses antud teemadega. Uuringusse sissearvamise kriteeriumid: uuringus osalemiseks pead olema vanuses 18-30, kristlane ja bioloogiline sugu naine.

Mis on informeeritud nõusolek?

Informeeritud nõusolek tähendab uuringus osalemiseks nõusoleku andmist peale seda, kui sulle on selgitatud kõiki asjaolusid, mis uurimuses osalemisega kaasnevad. Kui miski jääb sulle uurimuse läbiviija selgitustest arusaamatuks, siis küsi julgesti lisainfot. Allkirjasta käesolev vorm alles ja ainult siis, kui sulle on selge, mis toimuma hakkab ja kui oled sellega nõus. Allkiri antud dokumendil näitab, et oled osalemisega kaasnevast teadlik ja soovid vabatahtlikult osaleda.

Informatsioon uurimuse kohta

Uurimuse „Kristlik identiteet ja seksuaalsus: laiem kontekst ja 20 Eesti noore lood“ viib läbi Tartu Ülikooli usuteaduskonna üliõpilane Brita Nõu. See leiab aset intervjuu vormis, mis kestab ligikaudu 45 minutit kuni poolteist tundi. Intervjuu salvestatakse. Intervjuud toimuvad intervjuueerija ja küsitletava poolt varem kokkulepitud kohas ja viisil. Küsimused puudutavad sinu uskumusi, suhtumisi, enesemõistmist ja eluvaadet seoses religiooni ja seksuaalsusega. Intervjuuküsimused puudutavad delikaatseid teemasid ja mõned küsimused võivad vastajatele põhjustada ebamugavust.

Uurimuse käigus kogutud andmeid kasutatakse ainult teadustöös ja konfidentsiaalselt. Sinu isik on teada vaid intervjuu vahetule läbiviijale ja valmivas uurimuses viidatakse sinu öeldule umbisikulisel vormis (nt L 25, kus L näitab religioosset kuuluvust ja 25 vanust). Intervjuude salvestisi hoitakse kõrvalistele isikutele kättesaamatult Tartu Ülikooli serveris, kaitstuna parooliga ja/või krüpteeritult Eesti ID-kaardiga. Andmete peale on parooliga/ Eesti ID-kaardiga ligipääs juhendajal Roland Karol iseseisev ligipääs. Peale intervjuude transkribeerimist hävitatakse algsed audiosalvestised. Transkriptsioone säilitatakse parooliga kaitstult ja/või krüpteeritult Tartu Ülikooli serveris. Salvestised transkribeeritakse esimesel võimalusel peale intervjuud, transkribeerimisel kaotatakse andmestikust informantide nimed ja kontaktid, salvestised kustutatakse. Kogutud anonüümised andmestikku säilitatakse kuni juuni 2030 edastiste teadusuuringute tarbeks. Töö kaitsmise järel säilitatakse transkriptsioone krüpteeritult välisel kõvakettal, mis on füüsiliselt veebiliiklusest ära lõigatud. Uurimuse projekti on heaks kiitnud Tartu Ülikooli inimuuringu eetikakomitee.

Uuritava õigused

Sul on õigus ilma igasuguse põhjenduseta keelduda vastamast mõnele küsimusele, katkestada uurimuses osalemine intervjuu ajal, samuti nõuda pärast intervjuu lõppu enese poolt öeldu kõrvaldamist uuringu käigus kogutud materjalide seast nädal aega. Küsimuste tekkimisel pöördu täiendava info saamiseks uuringu vastutava läbiviija poole: Roland Karo, tel 5650 9665, roland.karo@ut.ee või uuringu läbiviija poole: Brita Nõu, tel 53002812, brita.nou@ut.ee.

Kui Teil tekib küsimusi uuringus osaleja õiguste kohta, siis pöörduge palun Tartu Ülikooli inimuuringute eetikakomitee poole e-posti aadressil eetikakomitee@ut.ee või telefonil 737 6215.

Kaebustega isikuandmete töötlemise osas pöörduge palun Tartu Ülikooli andmekaitse spetsialisti poole e-posti aadressil andmekaitse@ut.ee.

Mind, on informeeritud ülalmainitud uurimusest ja ma olen teadlik läbiviidava uurimistöö eesmärgist ja uurimuse metoodikast ning kinnitan oma nõusolekut selles osalemiseks ja oma isikuandmete töötlemiseks allkirjaga.

Uurimuses osaleja allkiri

Osalejale informatsiooni andnud isik: Brita Nõu

.....

Allkiri:

Kuupäev, kuu, aasta

Annotatsioon

Magistritöö eesmärk oli uurida, kuidas noored kristlikud naised mõtestavad oma seksuaalsust ning millised pinged või kokkupuutekohad on tekkinud seoses nende isiklike kogemuste ja kiriku õpetuste vahel. Uurimistöö koosnes teoreetilisest ja empiirilisest osast ning hõlmas intervjuusid noorte kristlike naistega vanuses 18-35, kes kuulusid vabakogudusse või luteri kirikusse. Töös uuriti kogemusi ja seisukohti seoses üldise seksuaalkäitumisega, abordiga, rasestumisvastaste meetoditega, lastesaamissoovidega ja seksuaalharidusega. Töö autor soovis teada, mil määral religioosne kuuluvus mõjutab inimeste seksuaalkäitumist ja üleüldiseid arusaamu seksuaaltervisega seotud teemadel.

Märksõnad: seksuaalteoloogia, seksuaalharidus, abort, masturbatsioon, seksuaalkäitumine

Lihtlitsents töö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Brita Nõu,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Kristlik identiteet ja seksuaalsus: laiem kontekst ja 12 Eesti noore lood”,

mille juhendaja on dr. Roland Karo,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

2. annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;

3. olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;

4. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Brita Nõu

5.05.2026